TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI
SİYASET BİLİMİ BİLİM DALI

SİYAHİ MÜCADELE BAĞLAMINDA ANGELA DAVIS'İN HAYATI VE KURAMI ARASINDAKİ BAĞ

Yüksek Lisans Tezi

Hazal OĞUZ

Ankara - 2019

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI
SİYASET BİLİMİ BİLİM DALI

SİYAHİ MÜCADELE BAĞLAMINDA ANGELA DAVIS'İN HAYATI VE KURAMI ARASINDAKİ BAĞ

Yüksek Lisans Tezi

Hazal OĞUZ

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Elif Ekin AKŞİT VURAL

Ankara - 2019

ÖNSÖZ

2015 yılı sona ererken tez yazım sürecini tamamlayarak mezun olduğum yüksek lisans programından bu yana, ikinci bir yüksek lisans tezi hazırlamanın meşakkatli yolunda bana herkesten çok destek olan, sabrı öğütleyen ve böyle bir çalışmanın ortaya çıkmasında ilgisi, özverisi ve yakınlığı ile en büyük motivasyon kaynağı olan sevgili danışmanım Elif Ekin Akşit Vural'a teşekkürü bir borç bilirim.

Jüri üyeliği ricamı kırmadıkları için değerli hocam Barış Övgün'e ve akademik eğitimim boyunca bana yol gösteren, her zaman fikirlerine başvurduğum Nilay Yavuz Hocama müteşekkirim. Onlar olmasaydı, bu işin altından kalkamazdım.

Ne kadar uzakta olursam olayım, her daim yanımda hissettiren sevgili ailem, iyi ki varsınız.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ ..... **İ**

İÇİNDEKİLER ..... **ii**

KISALTMALAR ..... **iv**

GİRİŞ **1**

BİRİNCİ BÖLÜM

1. FEMİNİST KURAM, TOPLUMSAL CİNSİYET YAKLAŞIMLARINDA FARKLILIK TARTIŞMALARI VE SİYAH FEMİNİZM **6**

1.1 Feminist Kuramın Tarihsel Seyri, Farklılık Tartışmaları ve Farklı Kadın Deneyimleri. 6

1.2 Irkçılık ve Cinsiyetçilik 9

1.3 Kesişimsellik Teorisi ve Eleştiriler. 11

1.4 Siyah Feminizm ve Post-Kolonyal Feminizm Bağlamında Kavramın Değerlendirilmesi 15

1.5 Erkeklik Kavramı ve Siyah Kadınların Mücadelesi 21

1.6 ABD'de Kadın Haklarının Gelişimi 22

1.6.1 Kölelik Karşıtı Hareket 23

1.6.2 Kadın Hakları Mücadelesi Doğarken Irk ve Sınıf Kavramları 25

1.7 Akademide Kadının "Siyahlığı" ile Var Olması 27

İKİNCİ BÖLÜM

2. SİYAH KADIN HAREKETİNDE ANGELA DAVIS **30**

2.1 Cesur Bir Aktivist Olarak Angela Davis 31

2.1.1 Çocukluk Dönemi 31

2.1.2 Gençlik ve Üniversite Yılları 33

2.1.3 Kara Panterler ile İlişkisi 35

2.1.4 Komünist Parti Üyeliği 39

2.1.5 Akademisyenliğine Son Verilmesi Tehdidi 42

2.1.6 Soledad Kardeşler'i Kurtarma Mücadelesinde Davis'in Yeri 46
2.1.7 Hapishane Günleri, Tutukluluk ve Yargılanma 50
2.2 Devrimci Bir Siyasal Düşünür Kimliğiyle Angela Davis 55
2.2.1 Düşünce Dünyasının Temelleri 57
2.2.2 İki Kimliğin Mevcudiyeti 60
2.2.3 Siyah Kadın Hareketinde Angela Davis 61
2.2.4 "Hapishane: Endüstriyel Kompleks" Kavramsallaştırması 64
2.2.5 Irkçılık, Şiddet ve Feminizm 73
2.2.6 Küreselleşme ve Çok Kültürlülük 80
2.2.7 Özgürlüğün Anlamı 83
SONUÇ 86
KAYNAKÇA 93
ÖZET 99
ABSTRACT 100

KISALTMALAR

Angela Y. Davis	Angela Yvonne Davis
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
Bkz.	Bakınız
BPP	Black Panther Party
Çev.	Çevirmen
Ed.	Editör
FBI	Federal Bureau of Investigation
G4S	Group 4 Security
Haz.	Hazırlayan
KPP	Kara Panter Partisi
NUCFAD	The National United Committee to Free Angela Davis
PÖKK	Pasif Öğrenci Koordinasyon Komitesi
SNYC	Güneyli Zenci Gençlik Kongresi
SNCC	The Student Nonviolent Coordinating Committee
UCLA	Kaliforniya Üniversitesi
Vb.	Ve benzeri/benzerleri
Vs.	Versus (Karşısında) / Vesaire

GİRİŞ

Afrika'yı anlamak bağlamında "kıta"nın ötesine giden Global Afrika, Afrika kökenlilerin yani siyahların yaşadığı her yeri kapsayan bir kavramdır. 16. yüzyılda başlayan ve büyük ölçüde Atlantik dünyasındaki ilişkilerle oluşan Global Afrika fikri hem köle transferi ile hem de bundan çok daha öncesinde daha geminin içinde inşa edilmeye başlanan ırk fikri ile yakından ilgilidir. Yavaş yavaş oluşan bu dünya kölelikle birlikte maddi anlamda olgunlaşmakta ve siyahların karşılaştıklarını kendi kültürleri ile harmanlaması sonucu değişik kültürler ortaya çıkmaktadır. Siyahların ortak tarihe ve kadere sahip olmasının temeli aslında baskıya ve köleliğe gitmektedir ve siyahların bu ortak kökenlerinin oluşturduğu bir direniş mevcuttur. Yazında öne çıkan James Baldwin, Frantz Fanon ve Eric Williams gibi isimler birbirlerini etkiledikleri ölçüde hem Global Afrika'nın ürünü hem de direniş fikrinin yaratıcıları olmuştur. Direniş ekseninde siyahlığın kesiştiği bir başka olgu ise kadınlıktır. Kadınlık ve siyahlık bir araya geldiği zaman örgütlenmenin gerekçeleri ve boyutu da değişmektedir.

20. yüzyıl boyunca "Amerika'nın köle torunları" göndermesiyle anılan siyahlara yönelik politikaların temel amacı öz-yönetimi savunan ve devletten ayrıksı potansiyel bir güç oluşturan örgütlenmeler ile bunların yarattığı "tehdit"leri tasfiye etmek olmuştur. Diğer yandan, öz-yönetim talebi olmayan Sivil Haklar Hareketi'nin siyahların hukuki ve toplumsal anlamda beyazlar gibi eşit yurttaşlık haklarına sahip olma mücadelesi, Amerika Birleşik Devletleri (ABD) tarafından 1965 yılında kabul edilmiş, bu tarihe değin devam eden ve toplumsal alanı ikiye bölen ırkçı Jim Crow yasalarının aksine bugün herhangi bir siyah doktor, öğretmen, güvenlik gücü mensubu, savcı, vali hatta devlet başkanı dahi olabilmektedir.

Tarihin akışı sürerken dünyanın farklı yerlerinde baskıya karşı verilmiş ve verilen mücadeleler pek çok isim tarafından anlaşılmaya çalışılmış, toplumsal hareketler herkesçe farklı bir perspektiften yorumlanmıştır. Her ne kadar ırkçı şiddet meselesi

Kuzey Amerika'daki Afrika soyundan gelen halkın tarihinde istikralı bir tema olsa da, ırkçılık-sonrası yeni bir dönemin müjdecisi olarak da yorumlanan, Amerika'nın ilk Afro-Amerikalı devlet başkanının yönetiminde kayda değer bir hale gelmiştir. 2014 yılına gelindiğinde, Florida'daki Trayvon Martin ve Ferguson, Missouri'deki Michael Brown, Obama döneminde polis veya yasadışı zorba infazcılar tarafından öldürülen sayısız siyahın içerisinde yalnızca en yaygın olarak bilinenlerden olmuştu. Öyle ki, Ferguson'da silahsız bir gencin beyaz bir polis tarafından öldürülmesi üzerine başlayan tepkiler çığ gibi büyümüş, protestolar ülkenin geri kalanı ve hatta dünyanın pek çok yerine dalga dalga yayılmıştır.

Bu yüzyılda da mezalimini sürdüren kapitalizm ve faşizmi yalnızca siyah hareket üzerinden yorumlamak yerine zulüm gören tüm dünya halklarını anlamaya çalışmak kritiktir. Bu bağlamda Filistinlilerle ABD'li siyahların benzerliklerine, dayanışmasına vurgu yapan, farklı coğrafyalarda fakat aynı zihniyetle militarize olmuş polis gücü, hapishanelerdeki sömürü sistemi ve siyah hareketin tarihselliği içinde kadınların yerini irdeleyen Angela Yvonne Davis (Angela Y. Davis) ve fikir dünyası önemlidir. Bu çalışmada Angela Davis'in çocukluk, gençlik ve tutsaklık döneminde yaşadıkları ve karşılaştıkları ile savundukları arasında tarihsel temaslar bulunup bulunmadığını saptayarak onun hayatı ve kuramı arasındaki bağlantıyı kurmaya çalışmaktayız. Bizce bu konu özgündür çünkü daha önce onun aktivizmi, militan ruhu ve maruz kaldıkları ile devrimci bir düşünür olarak çizdiği teorik çerçeve arasında bir nedenselliğin var olup olmadığına dair herhangi bir çalışma yapılmamıştır.

Uluslararası yazın incelendiğinde, Angela Y. Davis üzerine yazılanların çoğunun 1990'ların sonları ve 2000 sonrası döneme tekabül ettiği ve genel temaların Siyah İktidar Hareketi, hapishaneler ve ilgası, siyah feminizm, ırk ve cinsiyet ilişkisi, demokrasi gibi konulardan oluştuğu tespit edilmektedir.

Fregoso'ya göre (1999: 218) kadın hareketinin 19. yüzyıla uzanan tarihinin ortaya konduğu "Kadınlar, Irk ve Sınıf"ta, Angela Davis'in teori ve pratiği insanı küresel düşünüp yerel hareket etmeye, küresel ve yerel arasındaki karşıtlıkları reddetmeye, gücün küresel olduğu kadar yerel dışavurumunun da kucaklanmasına ve ırkçılık-karşıtı, radikal feminizmi geliştirmeye teşvik eder. Feminizmin yeni türleri için Davis, ulus-ötesi kapitalizmin bu devrinde gerekli olan bir yol inşa eder. Bu bağlamda feminizm artık mahalli veya ulus-devlete bağlı kalamayacak, tek aks, tek ırk, tek ulus veya tek cinsin ötesinde düşünmek durumunda olacaktır. Feminizmin gelişimi, baskıcı rejimler, yapılar ve sömürü teknolojilerinin yapısal dönüşümü için dünya çapındaki toplumsal hareketler ile bağlantı gerektirmektedir.

Bununla birlikte, "The Historical Evolution of Black Feminist Theory and Praxis" isimli çalışmasında Taylor (1998) Amerikan ulusunun, tarihi boyunca Afro-Amerikalı kadınların pek çok siyasi cephede beyaz kadınlarla mücadele ettiğini vurgularken, 1970 yılında Davis'e yönelik yürütülen siyasal zulme karşı örgütlenme konusunda beyaz feministlerin isteksizliğinin, siyah kadınların reddi ve yabancılaştırılmasının mirası olduğunu hatırlatır.

Diğer taraftan, Mendieta'ya göre (2006) Davis kimilerince 70li yıllarda katıldığı eylemler ve polislerin ölümünden sorumlu tutulduğu olaylar neticesinde Federal Bureau of Investigation (FBI) tarafından devletin en azılı on düşmanı kabul edilmesiyle hatırlanırken, bazıları onu Komünist Parti eski başkan yardımcısı adayı olarak tanımaktadır. Diğer yandan, ABD'nin son kırk yılındaki en özgün düşünürlerinden biri olarak tarif edilebilecek Davis, Marcuse'nin eleştirel teorisi aracılığıyla, bir teorisyen olarak Marksist tarihsel materyalizm ile Foucalt'cu ceza ve hapis kavramlarının tarihi, siyah feminist analiz, ırk, cinsiyet ve sınıfın kesişimselliği ve yüzyıllık, kadim siyah eleştirel siyasi düşünce arasında bir köprü kurmaktadır. Mendieta'nın bu çalışması Angela Davis'i hem bir siyasal düşünür, hem de eylemci-aktivist olarak ele alan ve

onun iki yönüne de vurgu yapan diğer makalelerin bir örneğini oluşturması açısından önemlidir.

Pek çok çalışmada veya Davis hakkında çıkan gazete ve dergi yayınlarında bu husus vurgulanır ancak bu ikilik ötesinde de söylenmesi gerekenler vardır. Son yıllarda ABD'de yükselen siyah hareketle birlikte belirli kavramlar tekrar tartışmaya açılmış, ırk ve ırkçılık karşıtı hareket cinsiyet bağlamında değerlendirilmeye çalışılmıştır. Cornell Üniversitesi'nin de derlediği üzere (2016) 1971-2016 yılları arasında Angela Davis'in kaleme aldığı 14 basılı kitap bulunmaktadır. Davis'in ilk yayınlarından 1981 tarihli "Women, Race and Class", yazarın Türkiye'de dilimize ilk çevrilen (1994) kitabı olmuş ve Sosyalist Yayınlar tarafından yayınlanmıştır. Ardından "If They Come in the Morning" 2008 yılında, kendi hayat hikayesini anlattığı "Angela Davis: An Autobiography" Ocak 2017'de ve Kasım 2017'de son olarak insan hakları aktivisti ve gazeteci Frank Barat'ın 2014 yılında kendisi ile e-mail yoluyla yaptığı söyleşileri ve çeşitli üniversitelerde yaptığı konuşmaları konu alan "Freedom Is a Constant Struggle: Ferguson, Palestine, and the Foundations of a Movement" Türkçe'ye çevrilmiştir.

Ne var ki birçokları tarafından afro saçları ile ikonlaşan, dünyada uğruna kurtarma kampanyaları yürütülen ve muhalif tavrın temsili haline gelen Angela Davis üzerine Türkiye'de spesifik olarak yapılmış herhangi bir çalışma yoktur. Bununla birlikte, siyah feminizm ve bu bağlamda Davis'in fikirlerine değinen çalışmalar da yok denecek kadar azdır. Davis'i salt kadın hakları savunucusu ya da siyahi özgürlük savaşçısı olarak yorumlamak eksik bir okumadır. Dolayısıyla bizce bu konu çalışılmaya değerdir. Nitekim, yazdıklarından ve hayatının mihenk taşı sayılabilecek, aktardığı gelişmelerden anlaşılan bu iki kimliğin birbirinden kopamaz, bütünleşik yapılar olduğudur. Angela Davis, erken döneminde ortaya koyduklarında ABD siyah hareket içerisinde kadının yerini sorgulayan, siyah feminizmi cinsiyet, ırk ve sınıfın ayrılmaz olgular olduğunu göstermeye yönelik bir çaba olarak gören bir tutum sergilemekteyken,

- her ne kadar "kadınlık" mefhumunu tamamen bir kenara bırakmasa da - geç dönem yazdıklarında daha çok özgürlük, demokrasi, hapishane, şiddet gibi kavramlar çevresinde siyahların uğradığı zulmü incelemektedir. Bununla birlikte, her iki zaman diliminde de ortak olan ve Davis'i Davis yapan şey cinsiyet fark etmeksizin siyahların her alandaki ayrımcılıkla nasıl mücadele edeceğine dair bir çerçeve oturtmak ve dahası dünyada zulme uğrayan diğer halklarla bir paralellik kurarak ayrımcılık ve sömürünün nasıl yeniden üretildiğini ve aynı hikayenin nasıl yeniden anlatıldığını vurgulamaktır.

Bu kapsamda, çalışmanın ilk bölümünde feminist kuram ve toplumsal cinsiyet yaklaşımlarında farklılık tartışmalarına değinmekte, feminizm kavramının ilk olarak ne zaman ve nasıl ortaya konulduğu, tarihsel olarak feminizmin hangi dönemlere ayrıldığını anlamaya çalışmaktayız. Temelde siyah feminizm kavramına odaklanırken, ABD'de kadın hakları meselesinin gelişimini ırkçılık ve kapitalizmin gelişimi bağlamında ortaya koymayı, diğer yandan erkeklik kavramı ile akademide siyah kadının var olma durumunu incelemeyi amaçlamaktayız.

İkinci ve çalışmanın ana odağını oluşturan bölümde siyah kadın hareketinde Angela Davis'in yeri hem cesur bir aktivist kimliğiyle hem de devrimci siyasal yönüyle ele alınmaktadır. Tartışmanın ekseni Davis'in fikir dünyası, yazdıkları, söyledikleri üzerinden ilerlemekte olup, hayatının belirli dönemlerinde neyi niçin ortaya koyduğu sorgulanmaktadır. Bunu yaparken Angela Davis denilince en çok öne çıkan kavramlardan demokrasi, özgürlük, hapishanelere bakış açısı ve eleştirileri değerlendirilecektir. Bu bölümden sonra ise çalışmanın sonuçları tartışılacak ve başka araştırma konuları için öneriler de bulunulacaktır.

Çalışmanın metodolojisi 1971-2016 yılları arasında Angela Davis'in kaleme aldığı on dört basılı kitap, kendi makaleleri ve hakkında yazılanları inceleme üzerine kurulmuştur. Bu sayede hem bizzat ifade ettiği düşünceler ve yaşadıklarının kendi açısından tezahürü, hem de yazar hakkında yapılan yorumlamalar analiz edilmektedir.

BİRİNCİ BÖLÜM

FEMİNİST KURAM, TOPLUMSAL CİNSİYET YAKLAŞIMLARINDA FARKLILIK TARTIŞMALARI VE SİYAH FEMİNİZM

Kadınlar, 18. yüzyıldan itibaren özellikle de Aydınlanma düşüncesinin içinde özgürlük, eşitlik, kardeşlik gibi kavramların gelişmesi ve olgunlaşması ile toplumsal, siyasal ve hukuki alanlarda süregelen eşitsizliklere karşı mücadeleye başlamıştır. 1800'lü yılların ortalarından itibaren kadınların, erkekler ile eşit haklara sahip olmak için giriştikleri bu mücadelenin feminizm kavramını ortaya çıkardığını söylemek yerinde olacaktır. Diğer yandan, toplumsal cinsiyet, cinsiyetin biyolojik bir veri olmayıp (Butler ve Wintram, 1991), kişinin belirli bir cinsten olduğuna ilişkin veriye ve bu veri ışığında toplumsal düzlemde kişiden beklenenlere ve ona biçilen role / konuma işaret eden bir kavramdır (Vatandaş, 2011: 29). Tam da bu noktada feminizm, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin doğasını anlamaya çalışır.

Kavram olarak feminizmin ilk kez 1872 yılında Fransa ve Hollanda'da ortaya çıktığı görülmekle birlikte, İngiltere'de ödünç alınarak ilk defa Daily News'da tehlikeli bir kavram olarak yer bulmuştur (Ferguson, 2004: 7-8). Feminizm, cinsiyet farklılığı ile ilgili siyasi ve toplumsal teorileri içerdiği gibi, cinsiyet eşitliğinin sağlanması ile kadın haklarına yönelik kampanyaları savunan bir harekettir. Bu yaklaşımda temel endişe, kadın ile erkek arasındaki toplumsal farklılık, bunun neden ve sonuçlarının ortaya konmasıdır.

1.1 Feminist Kuramın Tarihsel Seyri, Farklılık Tartışmaları ve Farklı Kadın Deneyimleri

Tarihsel süreç içerisinde değerlendirildiğinde, feminizmi oluşturan çeşitli akımların farklı coğrafyalarda hem prensipler bağlamında hem de ifade şekli açısından

farklı farklı biçimlendiği söylenmelidir. Feminizm araştırmacıları kadın hareketlerini 19. yüzyıldan 21. yüzyıla kadar temelde, üç farklı dalgayı ele alarak incelemektedirler (Örnek, 2015). Bu anlamda, Mary Wollstonecraft'ın 1792 tarihli *"Kadın Haklarının Gerekçelendirilmesi"*'nde[1] (Vindication of the Rights of Women) ifade ettiği talepleri dayanak alan ve 20. yüzyılın başlarında belirginleşen birinci dalga, belirli hukuki düzenlemelerle kadınların eğitim, mülkiyet ve siyasal alandaki haklarının koruma altına alınmasını hedeflerken, 1960'lı yıllarda başlayan ikinci dalga, ev içi roller, kadın bedeni ve doğurganlığı üzerinde söz sahibi olabilmesi konuları gündeme gelmiştir (Özüdoğru, 2018).

Taleplerin Simone de Beauvoir'ın *"Kadınların kurtuluşu karınlarından başlayacak"* sözüyle çarpıcı bir şekilde ortaya konduğu bu dönemde doğum kontrolünün yaygın hale getirilmesinin Batı'da cinsellik ile doğurganlığın ayrıştırılması (Taş, 2016) açısından ne denli önemli olduğuna vurgu yapılmaktaydı (Kolay, 2015). Konjonktüre bakıldığında birinci dalga, sanayi toplumu ve liberal politikalar bağlamında ortaya çıkarken, ikinci dalganın 60'lardan başlayarak savaş sonrası batılı refah toplumlarında, ezilen ve dışlanan gruplar (Afrikalı-Amerikalılar ve eşcinseller) ile yeni solcular arasında başladığı söylenebilir. Kimi kaynaklarda bu akımın 1980'li ve 1990'lı yıllarda da devam ettiği ifade edilse de 90'ların ilk yarısında başlayan ve farklılıkların dile getirilmesi ile kendini var eden hareket üçüncü dalga olarak adlandırılmaktadır.[2] Bu dalga Avrupa-merkezci bir feminist bakış açısının diğer toplumların kadın sorunlarını anlamada eksik kaldığını savunur. Bu eleştiriden hareketle "öteki" kadınlara odaklanan üçüncü dalga feminizm etnik köken, cinsel tercih ve sınıf farklılıklarına yönelerek evrensel anlamda tüm kadınların aynı sıkıntıları yaşamadığı iddiasındadır. Bununla birlikte, bu son dalga içerisinde post-modern feminist teori ve bir

[1] Kimi kaynaklarda "Kadın Haklarının Savunusu" olarak da geçer.
[2] Bu iki dalganın birbiriyle şu noktada çatıştığı söylenebilir; üçüncü dalganın kadınlar arasında da bir iktidar ilişkisi olduğunu savunan yanı, ikinci dalga feministlerin "kadınların bir aradalığı" ve bu sayede özgürleşebilecekleri tezi ile ters düşmektedir.

sonraki bölümde daha detaylı değinilecek olan postkolonyal feminist teori gibi yeni nesil yaklaşımlardan da söz edilebilir (Türkoğlu, 2015: 12).

Feminist teorinin tarihsel seyrini incelediği "Beyaz Feminizm ve Öteki Kadınlar" isimli çalışmasında Özüdoğru (2018: 317) Batı-merkezci, "beyaz" feminist teorinin pratikte inanç ya da baskın, muhafazakar kültür nedeniyle özgürleşmekte zorlanan, ekonomik açıdan bağımlı ve düşük eğitim seviyesine sahip Doğulu kadının sessizliğini Batılı söylem üzerinden dillendirmesinin, Batı-dışı kadınların mücadelesinde etkin olmayacağını, bu tek-düze bakış açısı yerine farklılıklara ses vermenin gerekliliğini ortaya koyar.

Yanı sıra, feminist mücadele içindeki örgütlenmeler incelendiğinde, kopuşlar ve ayrılmaların genellikle 1960-90 arasında yaşandığı görülürken, 90'lı yıllardan sonra feminist yaklaşımların kendi içinde öz-eleştiri yapan, erken feministlerce ortaya konan düşüncelere meydan okuyan yeni kavramsal tartışmalara yön verdiği görülmektedir (Taş, 2016: 173).

Bu kavramsal tartışmalar içinde belki de en dikkat çekenlerin başında farklılık tartışmaları gelmektedir. Her ne kadar farklılıklara ilişkin yaklaşımların kökenleri 19. yüzyıla dayansa da son otuz yıllık süreçte eleştirel düşünce ve feminizm içindeki post-modern kanadın "farklılık" kavramını yeniden analiz etmeleriyle farklılık politikaları yeniden popüler olmuştur. 70'li yıllardan itibaren sosyal yapılar içerisindeki etnik, cinsel, kökensel farklılıklara referansla kullanılan farklılık kavramı, ilk olarak ikinci dalga feministlerce ve "kadın-erkek arasındaki kutuplaşma" şeklinde ele alınmıştır (Mengünoğul, 2006: 15).

Ne var ki bu dalgada öne çıkan ortak baskı tecrübesi ve kızkardeşlik vurgusu, farkları ikinci plana itip farklı kadın deneyimlerini dikkate almaktan uzaklaşır. İşte üçüncü dalga feministlerin hareket noktası tam da bu siyahları, lezbiyenleri, Üçüncü

Dünyalıları, işçileri göz ardı eden beyaz-orta sınıf kadın deneyim perspektifine eleştiri olmuştur.

Audre Lorde ve Bell Hooks gibi isimler konuyla ilgili eleştirilerini, hali hazırdaki kızkardeşlik vurgusunun egemen kültürün iktidarını pekiştirmeye aracılık ettiği iddiasıyla dile getirirken (Hooks, 1984), bu iddiaları en güçlü şekilde savunan/en çok göz ardı edilen gruplardan biri de siyah kadınlardır. Siyah kadınlar, kendi deneyimlerinin beyaz kadın deneyiminden ayrıştığı yanları ortaya koyarak kendilerine has direnme ve mücadele taktikleri geliştirirler (Mengünoğul, 2006: 2). Patricia Hill Collins'e göre (2000) *"ırkçı, cinsiyetçi, sınıfsal açıdan baskıcı, karmaşık bir sistemde karşılaştıkları eşitlikçi olmayan muamelelere karşı ısrarlı bir biçimde gösterdikleri direnç"* ile siyah kadınlar özgürlüklerine kavuşma yolunda önemli kazanımlar elde etmişlerdir. Bu noktada tartışılmaya değer olduğu düşünülen iki kritik kavram olan ırkçılık ve cinsiyetçilik biraz daha detaylandırılacaktır.

1.2 Irkçılık ve Cinsiyetçilik

Temel olarak, eşitliği yok saymak suretiyle belirli bir grubu diğerlerinden üstün görme ve buna yönelik haklar tanıyıp o grubu ayrıcalıklı kılma şeklinde tanımlanabilecek ırkçılık, toplumsal ve siyasal hayat bağlamında geçmişten bugüne yer yer değişimlere uğrasa da varlığını sürdürmüştür. 20. yüzyılın başlarındaki ırkçı bakış kavrayışında, bireyler arası bir hiyerarşi ve bu bağlamda alt türler bulunduğu iddia edilmekteyken bu türlerin her birinin doğal niteliklere sahip olduğu savı biyolojik unsurlarla desteklenmektedir (Keneş, 2014: 62).

Öte yandan, cinsiyetçilik kavramı inanç, kültür ve ataerkil toplum değerleri çerçevesinde bir cinsiyeti diğerinden üstün görme veya belirli temel dayatmaların dışında kalan cinsiyeti dışlama olarak ifade edilebilecektir. Yukarıda sözü edilen iki kavram birbirine dışarıdan göründüğünden daha yakındır. Çeşitli biyolojik farklılıklar

temelinde nasıl ki ırkçılık perspektifi kendini meşrulaştırıyorsa 1980'li yıllara kadar uzanan dönemde cinsiyetçilik de biyolojik cinsiyet farklılıklarına toplum tarafından yüklenen roller üzerinden kendini meşrulaştırmaktadır.

Pek çok ayrımcı ideolojinin birbirine eklemlenmesiyle üretilen yeni ırkçılığa ve yeni ırkçı söylemlerin temel bileşenlerinden biri olan cinsiyetçiliğe odaklandığı çalışmasında Keneş (2014) ırkçılığı ve cinsiyetçiliği aynı yapısal koşullardan doğan, birbirini besleyen ideolojiler olarak ele almıştır. Çalışma kapsamında gerçekleştirilen 20 derinlemesine mülakatta konuşmayı başlatmak için önceden seçilen, Türkiye'nin gündeminde etnik, dinsel ve kültürel meselelerle ilgili öne çıkan grupları (Kürtleri, Alevileri, Ermenileri) konu edinen ve cinsiyetle ırkçı söylemleri ilişkilendiren altı haberden yola çıkılmıştır. Mülakatlar analiz edilirken, bu iki ideoloji arasındaki yapısal ilişkiyi sorunlaştırmada siyah feministlerden gelen eleştirilerin rolüne değinilmiştir. Nitekim, siyah feministlerin argümanları yeni ırkçılığın eklemli niteliğini desteklemektedir. Keneş'e göre Angela Davis'in 1980'li yıllar boyunca süregelen tartışmalara yaptığı katkılarla toplumsal cinsiyet ayrımcılığının ırk ilişkileriyle bağlantılı boyutuna vurgu yapılmış (Back ve Solomos, 2009: 8), böylece ırkçılık ve cinsiyetçiliğin birbirine sık sık yaklaştığı ortaya konmuştur. Davis, beyaz kadın işçilerin durumunun genelde renkli kadınların ezilmişlik çıkmazına bağlı olduğunu söylemektedir. Öyle ki beyaz kadın ev çalışanlarının aldığı ücretler, siyah kadın hizmetçilerin ücretlerini hesaplamak için kullanılan ırkçı kriterlerle sabitlenmiştir (Davis, 1983: 64).

Feminizmi *"cinsiyetçiliği, cinsiyetçi sömürü ve baskıyı sona erdirmeye çalışan bir hareket"* olarak tanımlayan Hooks'a göre (2002: ii) feminist devrimin kadınlar için gerçekten yeni bir dünya ortaya koyabilmesinin yolu sınıfsal elitizm ve emparyalizmin sona erdirilmesinden geçmektedir. Bu anlamda Davis ile benzerler çünkü o da fikir dünyasında ve yazdıklarında bu iki kavramı ele almadan cinsiyetçiliğin ve siyah kadın

deneyiminin anlaşılamayacağını savunur. Nitekim, bu durum, konuyu analiz etmeye çalışan insanları başka bir kavramsallaştırmaya götürür: Kesişimsellik.

1.3 Kesişimsellik Teorisi ve Eleştiriler

Siyah feminist duruşun epistemolojisi Afro-Amerikan çalışma/aile rabıta üzerine yeni bakış açıları sağlamış, aynı zamanda kesişimsel paradigmaların kullanımını da geliştirmiştir. Kesişimselliğin oluşması cinsiyet, cinsellik, ırk, sınıf ve ulusu baskının ayrı sistemleri olarak mercek altına almaya karşı durarak, bu sistemlerin karşılıklı olarak birbirlerini nasıl kurduğuna gönderme yapar (Collins, 2000: 47). Kesişimsel paradigmalar belirli fikir ve/veya uygulamalar baskının çoklu sistemleri üzerinden tekrar tekrar su yüzüne çıktığını ortaya koyar.

1989 yılında yayınlanan *"Demarginalizing the Intersection of Race and Sex: A Black Feminist Critique of Antidiscrimination Doctrine, Feminist Theory and Antiracist Politics"* isimli makalede Kimberlé Crenshaw tarafından kavramsallaştırılan kesişimsellik, feminist teorisyenlerin zaman zaman çokça başvurduğu, kimi zaman da meydan okuduğu bir araç olmuştur. Crenshaw, analizinin merkezine siyah kadınları koymasının gerekçesini onların deneyimlerinin çokboyutluluğu ile bu durumu çarptıran tek eksenli analizin oluşturduğu tezatı gösterme olarak açıklar. Öte yandan, Crenshaw'un "eksenlerin kesişiminde her zaman siyah kadın olur" veya "her zaman siyah kadın mağdurdur" gibi bir savı yoktur. Aksine, ona göre beyazlar da kimi hallerde kesişimde kalır ve aslında siyah kadınla aynı aks üzerinde ezilme deneyimler, tıpkı siyah kadının siyah erkekle aynı ırk ya da sınıf aksının kesişimine düşmesi gibi. En nihayetinde siyah kadın büyük ölçüde hem cinsiyet hem de ırk bağlamında çifte ayrımcılıkla karşı karşıya kalmaktadır.

Bununla birlikte, siyah feminizm kuramının Crenshaw'un ortaya koyduğu kesişimsellik kavramıyla yakından ilintili olduğunu ortaya koyan Durutürk (2018: 84)

her iki bakış açısında da beyaz kadının varlığının, ırk, sınıf veya etnik köken ögeleri bağlamında "farklı" olan ve bu ölçüde azınlıkta kalan kadına üstünlük kurduğu meselesinin eleştirildiğini ifade eder. Crenshaw'a göre cinsiyet, sınıf ve ırk unsurlarıyla bağlantılıdır, aynı şekilde etnik unsurlar da değerlendirilirken cinsiyet ve toplumdaki sınıfsal farklılıklar hesaba katılmalıdır (Crenshaw, 1991: 12).

Baskının kesişen sistemleri için odak noktaları görevi görerek, bu fikirler ve uygulamalar cinsiyet, cinsellik, ırk, sınıf ve ulusun nasıl birbirlerini kurduklarının merkezi olabilirler. Geniş kapsamda tanımlanan aile kesişimselliğin ayrıcalıklı bir örneği teşkil edebilir (Collins, 2000. 78). Bilhassa, erkeğin çalıştığı ve kadının evde kaldığı geleneksel aile modeli baskının birçok sistemi üzerinde yeniden görünen, belirli bir çalışma/aile rabıtası oluşturmaktadır.

Afro-Amerikan feministler ilk etapta beyaz kadınların hareketi olarak tanımlanan olgunun hem içeriden hem de dışarıdan istikrarlı eleştirmenleri olmuştur. Siyah kadınlar feminist aktivizmin çok çeşitli formlarının inşacılar ve katılımcılarıydı fakat hareketin kendi içindeki ırkçılık, sıklıkla tek-konu odaklı olunması ve baskının hiyerarşisini listelemek birçok Afro-Amerikalı feministin bütünleşik bir kadın hareketine katılımları konusunda cesaretini kırmıştı (Saulnier, 2013: 125). Afro-Amerikan feministlere göre tahakkümün tek bir sistemini düşünüp daha sonra ardışık şekilde, kesişimleri keşfetmeden diğerlerine devam edemeyiz. Bu aynı zamanda, öğrenmeye devam ettikçe baskı teorilerini revizyondan geçirmeye ihtiyacımız olduğunu göstermektedir. Irkçılığa dair anlayışımızı genişlettiğimiz zaman, ırkçılığın nasıl işlediğine dair bildiklerimiz ışığında cinsiyetçilik ve sınıfçılık anlayışımızı da yeniden değerlendirmemiz gerekir (Saulnier, 2013: 119).

Feminist politikalar ve teorilerin siyah kadınlara önemli ölçüde hitap etme konusunda görece yetersizliklerine rağmen, feminist düşünce geleneği siyah kadınların tarihine dikkat çekici derecede borçludur. Crenshaw'a göre (1989: 153) siyah, eski bir

köle olan Sojourner Truth'un 1851 yılındaki *"Ben Kadın Değil Miyim?"* çıkışı kadınların oy hakkından mahrum kalmalarını meşrulaştırmaya çalışan erkeklerin kullandığı cinsiyetçi imgelemi sarsmıştır. Ohio'daki Kadın Hakları Konferansı'nda yaşanan bu sahnede "kadınlık"a dair basmakalıp imgelere başvuran beyaz erkeklerin kafasında kadınların siyasi faaliyetin sorumluluğunu alma açısından fazla hassas ve kırılgan olduklarına dair sorgulamalar olduğu gözlemlenmiştir. Truth konuşmak için ayağa kalktığında, birçok beyaz kadın, dikkatin kadınların oy hakkından başka yöne çekilip kurtuluş mücadelesine geleceği korkusuyla, onu sessiz kalması için uyarmıştır.

Benzer şekilde, Angela Davis de kadınların en basit işi dahi erkeklerin yardımı veya müdahalesi olmadan yapamayacağını düşünen erkeklere karşı Truth'un sergilediği güçlü tavra vurgu yapmaktadır. Cinsiyet sorununu sert bir şekilde alt eden, erkekler gibi beyaz kadınların da dikkatini çekmeyi başaran Truth "zayıf cins" savlarını dayanaksız bırakmıştı. İleride sloganlaşacak sözü ve yaptığı konuşmayla siyah kız kardeşlerinden sonra ırkçı tarafları olan beyaz kadınların da olumlu tepkisini almıştı. Davis *"her kadın beyaz değildi ve her kadın orta sınıf burjuvaların materyalist konforundan hoşlanmıyordu"* ifadeleri ile Truth'un köleliği ve siyahlığının kadınlığından bir şey eksiltmediğinin açık olduğunu vurgular (Davis, 1983: 75).

Almanya'daki Türkiyeli göçmen kadınların deneyimlerini kesişimsellik teorisi çerçevesinde incelediği çalışmasında Sarıgöl (2013) Türkiye'deki siyasi gündemin Almanya'daki Kürt ve Türk kadınların ilişkilerine de yansıdığını ifade ederken, mülakat gerçekleştirdiği kadınlardan Türk bir kadının içsel yargıları, şüphe ve ötekileştirmesinin Kürt veya Ermeni kadını nasıl kendisinden uzaklaştırma şeklinde tezahür ettiğini örneklendirmektedir. Öyle ki, bu kadın Almanya'da Kürt kadına kendisi gibi göçmen kimliği olmasından ötürü ezildiğini düşündüğü için insanlık adına yardım edecekken Türkiye'de neden bunun olamayacağını arkasını makul gerekçelerle dolduramamıştır. Özetle, Sarıgöl bu çalışmada Türk ve Kürt kadının Almanya'daki toplumsal deneyimi

ile Ermeni ve başörtülü kadının deneyiminin aynı olmadığını vurgular. Hatta bu yüzden kadınların hem kültürel hem de sosyo-ekonomik konumlarını, farklılıkları gözetmeden göçmenlere yönelik önyargılardan beslenerek uyum yasalarını işlevsel hale getirme zihniyetini boşa kürek çekme şeklinde görmektedir. Burada gözden kaçırılmaması gereken bir diğer nokta, çalışmada Kürt, Türk, Ermeni olma gibi etnik veya Alevilik-Sünnilik gibi mezhepsel ayrımlar, başörtüsü takma, eğitim seviyeleri vb. bu kesişimi simgelemiş ve bu sayede yazara, göçmen kadınlar arasındaki farklılıkları irdeleme olanağı vermiştir.

Özneleri, yapıları ve kavramları somut-nesnel koşullar içinde ele alırken, birbiriyle ilişki halinde olan kimlikleri kesişim noktaları üzerinden ve tarihsel koşulları içinde irdelemek gerektiğini savunan Yıldırım (2017: 3) 1970'li yıllarda artık renklilerin mücadelesinin ve bu ırk, cinsiyet, sınıf mücadelesinin kesişim yeri olan renkli emekçi kadınların varlığının su yüzüne çıktığını ifade eder. Her ne kadar Angela Davis çoğunlukla Türkiyeli Kürt kadınların pozisyonu ele alındığında başvurulan bir referans kaynağı olduysa da yine kimlik ve kökensel hususların tartışıldığı Doğu Karadeniz'de yaşayan Hemşinli kadınları irdeleyen bu çalışmada kesişimsellik kavramı bağlamında konu edilmiştir.

Kavram, homojen bir kadın kavramsallaştırmasına karşın çeşitlilikler bağlamında farklı ezilme tecrübelerini tartışma fikri popülerleşirken (Güneş, 2017: 254), bir yandan da son dönem feminist teorisyenlerce farklı açılardan eleştirilere maruz kalmaktadır. Salem (2018) kesişimselliği zaman ve mekan bağlamında hareket halinde olan bir teori olarak tanımlamış ve neoliberal akademinin, kavramın bugünkü kullanım şekliyle eleştirel potansiyelinin büyük bir kısmını kaybetmesinde ciddi rol oynadığını ifade etmiştir. Nitekim kesişimsellik, eleştirel bir toplumsal cinsiyet yaklaşımı kisvesi altında, kimlik siyaseti için liberal feminizm tarafından 'aşırılmış', daha çok toplayıcı (catch-all) bir yaklaşım haline gelmiştir. Kimlik ve kimlik siyaseti çalışmalarında,

toplumsal kimliklerin birbirleriyle kesişen ve birbirlerini pekiştiren unsurlar olarak görüldüğü unutulmamalıdır ancak bu bakış, kapitalizmi tüm bu kimliklerin inşa edildiği bağlam olarak tanımlamadığı gibi her zaman yapısal eşitsizlikler ve iktidar ilişkilerinin analizini de kavrayamaz. Richard Seymour (2013) ise bu kavramın en nihayetinde teorik bir çözüm yerine, problem teşkil ettiğini savunmaktadır ve ona göre kullanışlılığı, kavramın içine yerleştirildiği daha geniş kavramsal ifadelendirmelere bağlıdır.

Nash'in (2017) "kesişimsellik savaşları" olarak tanımladığı bu çekişme ile ilgili çalışmaları bulunan Kathy Davis (2008), son dönemin moda deyimi olan kavramın aslında feminist başarı öyküsü olabilmesini sözde zayıflığına, muğlaklığına ve açık uçluluğuna bağlamaktadır. Bu özellikleri sayesinde muhtemel sonu gelmez ama yeni, daha kapsayıcı ve refleks olarak eleştirel kavrayış sağlamanın sözünü veren bir keşfetme sürece olanak vermektedir.

1.4 Siyah Feminizm ve Post-Kolonyal Feminizm Bağlamında Kavramın Değerlendirilmesi

Tarih boyunca ortaya çıkan ayrımcılık türleri sömürü ve hegemonya temelinde baskı ve şiddet uygulamalarının nedenleri olmuştur. Bunlardan en belirgin olanları ve bu çalışmada değinilen konuları daha çok ilgilendirenler, sınıf ayrımı, ırk ayrımı, cinsiyet ayrımı ve ulus ayrımıdır. Her birinin kökeninde sömürü amaçlı özel mülkiyete dayalı sınıflı toplum sistemi bulunmaktadır. Savaşlar ve iç savaşlar, otoriter rejimler ve işkenceler, sömürgecilik ve emperyalizm, tüm bunlar sınıflı toplumun sebep olduğu olgulardır. Bu olgular ortadan kalkmadığı müddetçe, ezilen ve sömürülen kesimlerin ayrımcılığa karşı mücadele etmekten geri durması düşünülemez.

Kölelik devrinde siyahlar da ilerici beyazlar da köleliğe karşı girişilen bütün eylemlerin yasalara karşı gelmek zorunda olduğunu fark ettiler. Kölelik ortadan kalkıp yerini siyahların daha ılımlı bir şekilde ezilmelerini sağlayan bir düzene bıraktığı zaman

da yasadışı eylemlere sık sık başvuruldu. İç Savaş'tan sonra kölelik devrindeki yasaların yerini alan siyahlarla ilgili yasalar mahkumların çalıştırılmasını öngörmüş, siyahlarla beyazların evlenmelerini yasaklamış, beyaz patronlara siyah işçiler üzerinde sınırsız haklar tanımış, kısacası ırkçı bir sistemin yerleşmesine meydan vermişlerdir (Davis, 2008: 17). Köleler olarak, zorunlu iş, kadınsal varoluşununun tüm diğer yönlerini gölgeledi. Öyleyse, kölelik altında siyah kadınların yaşayışlarına dair bir araştırmanın çıkış noktası, onların işçi olarak rollerine gereken değerin verilmesi olmalıdır zira kölelik sistemi siyah halkı mal olarak tanımladı (Davis, 1983: 26). Bunun en somut örneklerinden biri pamuk plantasyonlarındaki durumla karşımıza çıkmaktadır. Uluslararası köle ticaretinin kaldırılması, pamuk yetiştirme endüstrisinin genişlemesini tehlikeye düşürdüğünden köle sahibi sınıf, evcil köle nüfusu çoğaltmanın ve yenilemenin en garantili yolu olarak üremeye güvenmek zorunda kaldı. Bu yolla, köle kadının doğurganlık becerisine bir ödül biçildi. İç Savaşı takip eden yıllarda, siyah kadınlara - daha da çok - verimliliklerine (ya da verimsizliklerine) göre değer biçildi. On, on iki, on dört ya da daha çok çocuğun annesi olabilen dişi, gerçekten de gıpta edilir bir konuma geldi (Davis, 1983: 28). Ne var ki bu, siyah kadınların anneler olarak, işçiler olarak olduğundan daha saygıdeğer bir konuma kavuştukları anlamına gelmedi.

Kadın hakları mücadelesinin kökenlerini anlamak için sorulması gereken en kritik sorulardan biri belki de şuydu: Neden bu kadar çok kadın kölelik karşıtı harekete katıldı? Irkçılık karşıtlığında, onu 19. yüzyılın beyaz kadınları için başka hiçbir reform hareketinin olmadığı kadar özel ve farklı kılan bir şey mi vardı? Bu sorular Harriet Brecher Stowe (1852: 48) gibi öncü dişi ırkçılık karşıtlarından birine sorulsaydı, kadınların annelik içgüdülerinin kölelik-karşıtı sempatiler için "doğal" bir temel hazırladığını söyleyebilirdi.

Bu noktada, atlanmaması gereken tarihsel bir olgu da kölelik sonrası dönemde tarlalarda çalışmayan siyah kadın işçilerin çoğunun ev hizmetçileri olmaya

zorlanmasıdır. Ortakçılar ya da mahkum işçiler olan kız kardeşlerinden daha az olmayan çıkmazları, kölelikle aynı damgayı taşıyordu. Gerçekten de, köleliğin kendisi bu sözcüğü kullanmak yerine "evcil kurum" (Davis, 1983: 96) olarak çağrılmıştı ve köleler zorunlu evcil hizmetçiler olarak görülmüştü. Neredeyse bir yüzyıl, evcil işten önemli sayılarda kaçmayı beceremeyeceklerdi. 1912'de bir New York gazetesinde kaydedilen (Aptheker, 1990: 18) Georgia'lı bir ev işçisinin öyküsü, siyah kadınların üçte ikisinden fazlasının aşçı, bebek bakıcısı, çamaşırcı, oda hizmetçisi, işportacı ve terzi olarak kiralamaya zorlandığı ve en az kölelik kadar kötü koşullara yakalandıkları düşünüldüğünde tesadüfi değildi.

Yoksulluğu baskının deneyimlenmesindeki farklılıklara örnek olarak kullanarak, siyah feministler şu konuyu öne çıkarmaktadır; güncel bir konu olan "yoksulluğun kadınlaşması"nın[3] öncelikle "yeni fakir"e (Saulnier, 2013: 130) (yoksullukları ayrımcılık ve boşanmanın fonksiyonu olan orta-sınıf beyaz kadınlar) başvurduğunu kabul etmek gerekir (Ulutaş, 2009: 35). Bu, kendilerini yoksulluktan kaçamayacak durumda bulan ve giderek büyüyen sayıdaki yoksul beyaz kadınlara işaret etmemektedir. Önemli olarak, yoksulluğun kadınlaşması tartışmaları çoğu kez tamamen siyah kadınların- onların çoktandır devam eden sosyal sınıf konumlarıyla daha yakından ilgili olmaya eğilimi olan - yoksulluğunu yok sayar. Yoksulluğun kadınlaşması analizi sıklıkla büyük çapta ekonomik dönüşümler ve refah devletinin yıkılmasının orantısız etkisini ihmal etmektedir (Saulnier, 2013: 132). Bu analiz çoğunlukla politika değişikliklerinin farklı etnisite ve ırklardan gelen kadınlar üzerinde farklılık gösteren etkilerini değerlendirme açısından sınıfta kalmaktadır.

Siyah ve "üçüncü dünya"dan sayılan feminist eleştirmenlerin ele aldıkları bazı konular, post-kolonyal feminizm çerçevesinde ödünç alınıp yararlanılan öznellik, dil ve

[3] İlk olarak 1978 yılında Diane Pearce tarafından ortaya atılan "yoksulluğun kadınlaşması" kavramı o yıllarda ABD'deki yoksulların üçte ikisini kadınların oluşturmasına ve zamanla kadınların işgücüne dahil olmaları artış göstermesine rağmen 1950-70 arasında ekonomik konumlarının giderek kötüleşmesine dikkat çekmek amacıyla kullanmıştır.

anlam (Weedon, 1999: 25) gibi kavramlar ile ilgili kuramların gelişmesinde ve feministlerin bunları sahiplenmesinde önemli yankılar bulmuştur. 1980'lerden sonra doğan ve uluslararası ilişkiler disiplinin dördüncü kuşak tartışmasına dâhil bir teori olan post-kolonyal feminizm, hem klasik feminizmin Batılı, orta sınıf kadın yaklaşımını eleştirmiş hem de Batılı liberal siyaset bilimine ilişkin kavramları yapı sökümüne uğratmıştır.

Feminizmin bu koluna dahil olanlar, post-kolonyal teorisyenlerin ele aldığı "kolonileştirme" kavramı ile beyaz batılı kadının siyah erkeğe denk tutulması nedeniyle siyah kadınların görünürlüğü tamamen ortadan kaybolduğu için üçüncü dünyalı kadınların 'çifte kolonileştirme'ye (Petersen ve Rutherford, 1986: 153) maruz kaldıklarını savunmuşlardır. Bu anlamda, post-kolonyalizmin eksik ya da dışarıda bıraktığı siyah kadının durumunu seslendiren post-kolonyal feministler, post-kolonyal teorisyenleri Batılı yazarların yaptığını yapmaktan kurtarmıştır (Arman ve Şerbetci, 2012: 69). Eric McDuffie'nin kitabında yer verdiği*, "Tüm bu kara üzerinde, siyah kadın üç-katlı sömürü ile karşı karşıyadır. Çalışan olarak, kadın olarak ve siyah olarak. Siyah kadınlar özgür olsaydı, baskının tüm unsurlarını yerle bir etmesini gerektireceği için, bu başka herkesin özgür olacağı anlamına gelecekti"* ifadesi aslında tam da çifte/üçlü baskının durumunu gözler önüne sermektedir (McDuffie, 2011: 45).

Beyaz orta sınıf kadınların öncülüğünde ortaya çıkan ikinci dalga feminizm üçüncü dünya'dan kadınların ve siyah kadınların harekete dahil olması ile temel birtakım eleştirilere maruz kalmıştı. "Çeperdeki" kadınlar "merkezdeki" kız kardeşlerine kendi kadınlık deneyimlerinin sınıf, ırk ve etnisiteden bağımsız düşünülemeyeceğini, bu kimliklerin onların kadınlık deneyimlerini de farklılaştırdığını uzun tartışmalardan ve yüzleşmelerden sonra kabul ettirmişlerdi (Fraser, 2009: 108). Yine Fraser'ın ikinci dalga feminizme atfettiği o bütüncül bakış açısı da ancak siyah kadınların ve üçüncü dünya feministlerinin eleştirileri ile olanaklı kılınabilmişti.

Siyah kadınların ezilmişliğinin yegâne kaynağı erkek hegemonyası değildir; ırk ve sınıf da ezilmişlik sürecinde bir o kadar etkili olmaktadır (McEwan, 2001: 101). "Postkolonyal Feminizm Bağlamında 'Küresel Kız Kardeşlik' Kavramının İncelenmesi: Hindistan Örneği" başlıklı çalışmasında Şerbetci (2013), tüm dünyadaki kadınların birbirini anlayan birer "kızkardeş" olduğu varsayımının eksik bir analiz olduğuna inanan postkolonyal feministler için siyah kadınların ezilmişliğinin tek kaynağının erkekler olmadığını, ırk ve sınıf kavramlarının da bu süreçte ciddi anlamda etkin olduğunu ifade etmektedir. Postkolonyal feministler, ana-akım (Batılı) feministlerin Ortadoğulu-Müslüman veya siyah aile sistemleri içinde kadının rolünü ele almasını sorunlu bulur ve bu çalışmada Davis'in aile içerisinde siyah kadınların da beyaz kadınlar gibi ezilmelerine rağmen, bir kurum olarak ailenin, her iki grup kadın açısından farklı anlamlar taşıdığı tespitine referans verilmiştir (Loomba, 2000: 191). Nitekim, siyah kadınlar için aile ırkçılığa karşı dayanışmanın simgesi konumundadır (Güneş, 2017: 254).

Post-kolonyal feministler, siyah kadınların ve kendilerinin karmaşık konumlanışlarının altını çizmek için bir yandan beyaz feminizm (bazı kesimlere göre Batı feminizmi) içerisindeki renk önyargıları ile diğer yandan ise anti-ırkçı ya da anti-kolonyal söylemlerin toplumsal cinsiyet körlüğü ile savaşmak zorunda kalmışlardır. Post-kolonyal feministler, bu durumu 'çifte kolonileşme' olarak adlandırmaktadır. Öte yandan, beyaz feministlerin yarattığı ve onlara göre türdeş yapıya sahip "üçüncü dünya kadını" kavramı, post-kolonyal feministler bakımından gerçek manada doğruyu yansıtmadığı iddiasıyla eleştiriye maruz kalmıştır. Post-kolonyal feministler, doğrudan Batılı kadın ya da Doğulu kadın tanımına gitmek yerine kadınların ve özellikle de "üçüncü dünya kadınları"nın farklılığını vurgulamayı tercih etmişlerdir. Beyaz feministler, Batılı-beyaz kadını, laik, özgürleşmiş ve kendi hayatını kontrol edebilen kadın olarak tanımlarken, üçüncü dünya kadınlarının da bu seviyeye taşınması

gerektiğini iddia etmektedirler. Bu sav, maddi bir gerçeklik değil, esasında kendini söylemsel bir şekilde sunmaktır çünkü Post-kolonyal feministlere göre eğer beyaz kadınlar, bu sunuşu somut biçimde gerçekleştirebilmiş olsaydı, Batı'da hala siyasal hareketlere ihtiyaç duyulmazdı (Loomba, 2000: 68). Batı'da yaşayan her kadının bir şekilde bu niteliklere sahip olması sağlansa bile, Batı'da başarılı çıktılar alınması, Doğu'da da benzer metotlar uygulanarak aynı sonuçlar alınacağını çok da göstermez. Bir bakıma belirsizlik mevcuttur. Nitekim her kültürün kendine has bir yapısı vardır ve bir düşüncenin veya pratiğin her toplumda kabul görmesi ya da sadece Doğu'da kabul görmesi zannedildiği kadar kolay değildir. Bu sebeple, Post-kolonyal feminist anlayışı benimseyenler her toplumun özgün değer ve pratiklerine uyan yöntemler uygulamalı ve gerekli çıktıya ulaşmalıdır.

Bundan başka, Post-kolonyal feministler hem kolonyal yazılarda hem de Batılı toplumsal cinsiyete dair yapıtlarda, siyah kadınların genellikle cinselliklerinin ön plana çıkmasını eleştirmişlerdir. Bu yapıtlarda siyah erkeklerin de cinselliği ön planda olmuştur fakat özellikle siyah kadınların cinselliği, 'genel olarak cinsel sapkınlığın bir görüntüsel göstergesi (ikon) halinde sunulur (Loomba, 2000: 70).

Değinilmesi gereken bir başka konu ise melezlik konusudur. Post-kolonyal feministlere göre Batılı toplumlar; kan ve renk bakımından biyolojik olarak ait olduğu ırkın özelliklerini taşıyan fakat beğeni, dünya görüşü, ahlak ve zekâ bakımından Batılı olan birtakım kimlikler yaratmaktadır (Fludernik, 1998: 251). Burada dikkati çeken - yazının başında da yer verilen - siyahlar için geliştirilen Afro-Amerikan kavramıdır. Bir tür melezliği ifade eden bu kavram, Afrika kökenli olup Amerikan kültürüne sahip siyahları kasteder (Luke, 1994: 52). Afro-Amerikanlar, biyolojik olarak Afrikalı ancak, düşünce ve yaşam biçimi, kültür ve beğeniler bakımından Amerikalı kabul edilmektedir. Oysaki onların, Amerikalılara ait düşünce ve hayat tarzı gibi özelliklerini benimsemiş olmaları, onları hiçbir zaman gerçek manada 'saf' Amerikalı yapmayacak,

Afrika kökenli olmaları sebebiyle 'öteki' oldukları gerçeğini değiştirmelerine olanak vermeyecektir.

1.5 Erkeklik Kavramı ve Siyah Kadınların Mücadelesi

Saussure'e göre kavramsal düzlemde her şey karşıtıyla birlikte var olur (1985: 75) (siyah/beyaz, iyi/kötü, savaş/barış vb.) ve tıpkı siyah 'olma'yı anlamak için önce insanların nasıl beyaz 'ol'duğunu sorgulamak gerekiyorsa, kadınlık ve erkeklik kavramlarında da bunu göz önüne almak gerekir. Bir duygu, düşünce ve imtiyaz dünyası olarak oluşan beyazlık gibi erkeklik kavramı da siyah feminizm için oldukça önemlidir. Dolayısıyla erkeklik ve feminizm ilişkisine daha yakından bakıldığında şunları ifade etmek gerekir; ABD'de siyah feminizmin ortaya çıkmasındaki en önemli etkenlerden biri, feminizmin bütün kadınları kapsamayan, beyaz, üst-orta sınıf kadınlara ait olduğu düşüncesine karşı yapılan eleştiridir. Sonraki süreçte görülen, feminizmin farklılıkları yüceltmeksizin çoklu kadın kimliklerini kabul etmeye başlamasıdır. Ne var ki feminist düşüncenin erkekleri kabul etmesini beklemek şimdilik pek mümkün görünmemektedir. Bu türden bir kabul etme, tek taraflı olarak sadece feminizm aracılığıyla gerçekleşemez. Kolektif bir erkeklik eleştirisi yapmanın zor olduğu günümüzde, başlangıç olarak bireysel eleştiriler yola çıkmak için iyi bir araç olabilir. Zira erkekler, cinsiyetlerin toplumsal olarak inşa edildiğini anladıkları oranda kendi erkekliklerini sorgulayacaklardır ve bu ancak feminizmin yardımıyla olacaktır.

Feminist hareketin ilk başladığı yıllarda gözle görülür bir erkek karşıtı durumun mevcut olduğunu belirten Bell Hooks (2002: 95) *"Feminist düşünce ve hareket ilerledikçe, aydınlanmış feminist eylemciler erkeklerin sorun olmadığını, sorunun ataerkillik, cinsiyetçilik ve erkek egemenliği olduğunu gördüler"* der. Ne var ki ana akım medyada feminizmin erkek karşıtı olduğu görüşü devam etmektedir. Hatta feminizm kendi içerisinde de bu konuyla ilgili oldukça çeşitli tartışmalara sahne olmaktadır ve hala birçok feministe göre bu harekete erkeklerin katılmaması ve bir

anlamda erkek karşıtlığının devam ettirilmesi gerekir. Ancak burada altı çizilmesi gereken nokta, Hooks'un da belirttiği gibi, *"ataerkinin, erkeklere cinsiyetçi bir erkek kimliğini dayatarak onları da bazı haklardan yoksun bıraktığı"* şeklindedir. Ulusal eksende olmakla beraber, konuyla ilgili bu özgün öneri aslında evrensele de yayılabilir niteliktedir: Feminist erkekliği benimsemiş, genç olsun olmasın erkekleri seven ve onlar için, genç kızlar ve kadınlar için arzu ettiğimiz bütün hakları talep eden bir feminist görüş, Amerikan erkeğini yenileyebilecek ölçüde ufuk açıcıdır. Feminist teori herkese adalet ve özgürlüğün hayatı nasıl güçlendireceğini ve yaşamı nasıl seveceğimizi öğretir. Feminist erkekliğin gelişebileceği bir dünyayı nasıl oluşturacağımızı öğretecek yeni stratejilere, yeni kuramlara ve kaynaklara ihtiyacımız olduğu açıktır (Hooks, 2002: 118). Bu değerlendirme feminizmin erkekleri eğitmesinden ziyade, feminizmin erkekleri kapsayacak bir şekilde, sorunun özgül olarak erkeklerde değil, ataerkide ve erkek egemenliğinde olduğunu açıklayacak çözüm önerileri üretilmesi gerektiği şeklinde okunmalıdır (Kepekçi, 2012: 66). Buradan ulaşılabilecek en önemli sonuç, "feminist mücadelenin 'kişisel olan politiktir' söyleminin yalnızca (feminist) kadınlar için değil, aynı zamanda ataerkil yapı ile iç içe geçmiş, milliyetçilik, militarizm, küreselleşme gibi yandaşlarına karşı duran, yapıyı değiştirme gayreti içerisinde bulunan erkeklerin mücadelesine de bir başlangıç noktası oluşturduğu" (Biricik, 2008: 238) düşüncesidir.

1.6 ABD'de Kadın Haklarının Gelişimi

Özgürlük ve demokrasi kavramlarıyla özdeşleştirilen ve uzun zamandır kadın hareketlerinin süregeldiği bir ülke olan Amerika Birleşik Devletleri'nde (ABD) kadın hakları mücadelesinin gelişimi hukuki ve siyasi boyutlarıyla ele alınması gereken uzun soluklu bir süreç olmuştur.

Wollstonecraft'in 18. yüzyılın sonunda vurguladığı ve kadınların ikincil konumda görülmesine karşı geliştirdiği eleştirel düşünce yapısı 1800'lü yılların başında

Frances Wright ve Sarah Grimké tarafından devam ettirilmiştir. Wright eşitsizliğin kökenlerini iki cinsin farklı eğitim süreçlerinden geçirilmesi olarak görürken, kölelik karşıtı mücadelenin önemli aktörlerinden olan Grimké feminizm ile ırkçılık karşıtı fikirler arasında görece erken bir bağ kurmuştur:

"Siyah kadın köleler sadece erkekler gibi çalışmakla kalmamış, bir mal gibi, bir 'kısrak' gibi kullanılmışlardır" (Donovan, 2014: 57).

Bu anlamda, ırkçılığa tepki gösteren kadınlar içinde, kölelik meselesini kadınların ezilişi ile en akla yatkın şekilde eşleştirenler Sarah ve Angelina Grimké kardeşler olmuştur. Ancak onlar da hem erkekler içerisindeki bazı fraksiyonlardan ve hem de dinsel çevrelerden tepkiye maruz kalmıştır. Örneğin, 1837'de kadınların gücünün bağımlılığından ileri geldiğini öne süren, *"Tanrı'nın kadınlara onların korunması için verdiği güçsüzlüğünü biliyor olduğundan doğan bir bağımlılığın"* var olduğunu söyleyen bir papazlık mektubu yayınlanmıştır. Dönemin din adamlarının kadının zayıflığını dini referanslarla meşru göstermeye çalıştığı görülmektedir (Donovan, 2014: 57).

Angela Davis'e göre kapitalizmin getirdiği yeni toplumsal düzen kadını insani gelişim alanlarının hepsinden uzaklaştırmaktadır. Medeni, sosyal ve siyasal haklar edinme olanaklarından yoksun kalan kadınlar, yeni sistemde de kendi "ev kadını" konumlarını köleliğe benzetmektedir.

1.6.1 Kölelik Karşıtı Hareket

Hikayenin nerede başladığını anlamak için hareketin doğuşuna bakmak gerekir. Nitekim, kadın hakları mücadelesinin doğuşunu kölelik karşıtı hareketten ayrıksı bir şekilde ele almak eksik okumaya yol açacaktır. Davis *Kadınlar, Irk ve Sınıf*'ta bu birleşiklikten örnekler sunarken, iki hareketin zaman zaman niye ayrıldığını, böyle bir tavrın neden ortaya konduğunu gerekçeleriyle ifade etmektedir.

Plantasyonlarda kadınlara, verimliliklerine göre değer biçildiğini ifade eden Davis, bununla aslında doğurganlığa vurgu yapmaktadır. Ancak, gerçekte köle sahiplerinin gözünde köle kadınların hiç de anne olmadıkları, hamile-bebekli kadınların tarlada çalışmalarını engelleyecek veya insani sınırlara artık eriştiklerini kabullenecek bir merhametlerinin yoksunluğundan belli olmaktadır. Bu noktada Davis, pamuk, tütün, mısır ve şeker kamışı tarlalarında erkeklerin yanında, onlarla beraber, hatta onlardan daha ağır koşullarda çalışan kadınlardan örnekler vermiştir. Burada kölelerin yaşadığı korkunç acıları okuyucunun zihninde resmeden Davis, plantasyonlarda çalışan kadınlar dışında kömür madenleri ve demir dökümhanelerinde çalışan kadınlara da değinmiştir. En az erkekler kadar talep gören kadınlar ve çocuklar, sanayi patronlarınca - tıpkı benzer bakış açısına sahip İngiliz eşdeğerleri gibi - ağır sanayide bile kullanılır haldedir.

"Kadın köleler, özgür işçilerden ya da erkek kölelerden büyük ölçüde daha karlıydı" "daha ucuza geliyordu" (Davis, 1983: 31).

Davis siyah kadın kölelerin çalışmaları sırasında erkekleri gibi "erkeksi" olmalarının istendiğini belirtirken erkeksilikten kastın fiziksel bir şey olduğu anlaşılmaktadır. Diğer yandan, Davis otobiyografisinde tüm boyutlarıyla ve detaylarıyla aktardığı hapishane ve tutukluk dönemini tasvir ederken siyah kadınların gardiyanlarca erkek gibi görüldüğünü ifade eder. Nitekim, siyah kadın aslında bilinen "kadınsallıktan" uzak, hatta dikbaşlı ve çelik iradelidir.

Kadınların, sömürgeciler tarafından ne kadar kamçılandığı ve şiddete maruz kaldığını açık bir şekilde anlatan Davis, tüm bunlara rağmen kadınların sömürgeciye (ustabaşı, tarla sahibi vb.) her türlü hakareti haykırmaktan geri durmadığını ifade etmiştir. Ancak burada kritik olan, kadınların da *erkekler kadar* karşı koyması ve köleliğe karşı mücadeleyi alevlendirmelerdir.

Nihayetinde, kölelik sisteminin kaldırılması o dönemin en ciddi ağır siyasi meselesi olduğundan, siyah kadınlar kendi ezilmişliklerinin kölelik sisteminin varlığı ile yeniden üretildiğini fark etmiştir. Nitekim kadınları bu mücadeleye ısrarla yöneltme istekleri bu farkındalıktan ileri gelir.

1.6.2 Kadın Hakları Mücadelesi Doğarken Irk ve Sınıf Kavramları

Kölelik karşıtı mücadele sürüp giderken kadın hakları savunucularının maruz kaldığı birtakım taciz ve dışlanma, bir müddet sonra kadın hareketinin kölelik karşıtı mücadele ile yollarını ayırmasına sebep olmuş (Donovan, 2014: 23), Londra'da 1840 yılında Dünya Kölelik Karşıtı Kongresi düzenlenmesinin ardından, 1848 yılındaki Seneca Falls Toplantısı'na uzanan yol hazırlanmıştır.

New York'ta gerçekleştirilen, ABD kadın hareketinin bu ilk toplantısında 2 gün boyunca tartışan, neredeyse 300 kadın ve erkek için en önemli nokta kadınların seçme ve seçilme gücü olmuştu. Burada "kadınların adamı" olarak anılan Frederick Douglass'a ayrı bir yer vermek gerekir, çünkü onun dışında kadınların oy kullanabilmesi konusu için bu toplantının çağrı yapması gereğini savunan kimse yoktu. Kadınların oy kullanma hakkının sıra dışı olduğu bu dönemde, Douglass medya aracılığıyla kadın-erkeğin siyasi haklar bağlamında eşitliği meselesindeki tepkisini dile getirmiştir. Kölelik karşıtı harekete kadınların haklarını resmi şekilde tanıtma sorumluluğunu alıp, Seneca Falls'ta bu görevini açıkça dile getirmesi onun rolünün ne denli kritik olduğunu gösterir. Her ne kadar, toplantı salonunun tavrı, medya ve kilise kürsüsü bu hareketi küçümsese de Douglass ve ona olan inancı durduramamıştır (Davis, 1983: 65). Toplantı sonunda, 12 maddelik taleplerin yer aldığı, 68 kadın ve 32 erkek

tarafından bir bildiri imzalanarak oy hakkı konusunda kadın ve erkeklere eşit muamele çağırısı somutlaştırılmıştır (Miller, 1998).[4]

Bununla birlikte, dönemin diğer gelişmelerine bakılacak olursa, İngiltere'de binden fazla katılımcı ile 1850 yılında imzalanan İlk Ulusal Kadın Hakları Sözleşmesi ve temel gayesi 1869 yılında oluşturdukları Ulusal Kadın Oy Hakkı Birliği ile anayasada değişiklik yapmak suretiyle kadınların oy hakkı elde etmesini sağlamak olan Susan B. Anthony ve Elizabeth Cady Stanton etkisi görülecektir. Neredeyse 20 yıl sonra Ulusal Kadın Oy Hakkı Birliği ile Amerikan Kadın Oy Hakkı Birliği birleşip "Ulusal Amerikan Kadın Oy Hakkı Birliği"ni (UAKOHB - NAWSA) kurar ve eyaletler arasında gezerek çeşitli kampanyalar başlatılır (Örnek, 2015: 109). Bu önemlidir çünkü 3 yıl sonra Colorado ABD'de kadınlara oy kullanma hakkını tanıyan ilk eyalet olacaktır.

Büyük resme bakarsak, siyah kadınların düzenlediği ülke çapındaki ilk kongrenin Kadın Kulüpleri Genel Federasyonu'nun 1890'daki kuruluş toplantısından beş yıl sonra gerçekleştirildiğini belirtmemiz gerekmektedir. Siyah kadınların örgütlenme deneyimleri İç Savaş öncesi döneme kadar götürülebilir. Nitekim beyaz kadınlar gibi onlar da hayırsever örgütlerde veya edebi birtakım topluluklarda görev üstlenmişlerdi. O dönemki esas gayretleri kölelik karşıtı mücadele ile ilintiliydi.

Yine de köleliğin kaldırılması kampanyasına da kalabalık gruplar halinde katılmış olan beyaz kadınların aksine, siyahlar hayırseverlik meseleleriyle veya genel ahlak ilkeleriyle motive olmaktan çok halklarının yaşamlarını idame ettirebilmek için aşikar gereksinimleriyle cesaretlenmişlerdi. İlk siyah kadın derneğinin örgütlenmesi kontrol altına alınamayan linç dalgasına ve siyah kadınların deneyimlediği ayrımsız cinsel tacizlere bir cevaptı (Davis, 1983: 128).

[4] Taslağı Elizabeth Cady Stanton'ın hazırlanan "The Declaration of Sentiments" (Duygusal Bildiri) isimli bildiri.

Yeni yüzyıla girerken, "kadın hakları"nın yerini alacak şekilde, ABD'de ilk kez 1910'da feminizmin kavram olarak kullanıldığına tanık olunmuştur. 1919 yılında feministler, yukarıda sözü edilen anayasa değişikliği taslağını Kongre'ye sunar ve bu taslak Kongre'de kabul edildikten sonra, onaylanmak üzere eyaletlere gönderilmiştir. 26 Ağustos 1920 itibariyle artık, anayasanın on dokuzuncu değişikliği kadınlara oy kullanma hakkını vermiştir (Newman, 1999).

Burada belki de değinilmesi gereken nokta, farklı ırkların kadın hakları mücadelesinin doğuşunda kölelik karşıtı mücadeleye nasıl tepki verdiğidir. Kölelik karşıtı mücadeleye katılan beyaz kadınlar, siyah kız kardeşleri üzerindeki cinsel saldırılara öfkelenmişti. Her ne kadar kölelik karşıtı kampanyaya ciddi katkıda bulunsalar da olayı algılamaları pek çok köle kadının durumunun karmaşık yapısını kavramakta yetersizdi. Yine de herkesin mücadeleye katılmak için bir sebebi olduğu söylenebilecektir.

1.7 Akademide Kadının "Siyahlığı" ile Var Olması

Siyah kadın, özellikle akademide, beyaz üstünlükçü boyunduruktan kurtulduğunda görünür olur. Bell Hooks iktidar feminizmi olarak nitelediği beyazüstünlükçü feminist merkezi, sınıfsal ayrıcalıklarını kullanıp kendini feminizmin temsilcileri olarak ilan etmelerini şöyle eleştirir:

"Sınıfsal güce sahip kadınlar, feminist platformu faydacı bir biçimde kullanırken, bir yandan da feminist politikaları yok ediyorlar ve sonunda kendilerini tekrar ezecek bir ataerkil sistemin sürmesini sağlıyorlar. Sadece feminizme değil, kendilerine de ihanet ediyorlar" (Hooks, 1999: 4).

Kolej eğitimli, beyaz, orta ve üst sınıftan, evli olan seçilmiş sınıftan kadınların sesi olarak gördüğü Friedan'ın "Ben kocamdan, çocuklarımdan ve evimden daha fazlasını istiyorum" sözünü eleştirirken, daha fazlasının kariyer olduğu çıkarsamasında

bulunur. *"Beyaz olmayan ve fakir beyaz kadınların tümünün varlığını inkar eder… Friedan'ın cinsiyetçiliğin kurbanı olarak gördüğü kadınların kolej eğitimli, beyaz kadınlar olduğu açığa çıkar* (Altun, 2008: 100). Ayrıcalıklı kadının kendi sınıfının erkekleriyle toplumsal eşitlik istediğini ifade eden Hooks diğer yandan, siyah kadının konumu dolayısıyla, onların sahip olduğu bir bakış üstünlüğü olduğunu savunur.

Siyah feminist düşünce siyah kadınların bilgi üreticisi olarak yükselen gücünü göstermektedir. Afro-Amerikan kadınlarını, kendini ifade edebilen ve kendine güvenen, ırk, cinsiyet ve sınıf baskısına göğüs geren bireyler olarak resmeden Afrika-merkezli feminist düşünce bu baskının hayatiliğine seslenmektedir. Aynı zamanda bilginin baskı gören, ezilen kesimleri güçlendirici rolüne önem atfetmiştir. Siyah feminist düşüncenin bir ayırıcı özelliği de hem bireylerin değişen bilincini hem de siyasi ve ekonomik kurumların sosyal dönüşümünü, toplumsal değişimin yapı taşları olarak görmesindeki ısrarıdır. Yeni bilgi boyut açısından da değişim açısından da önemlidir zira bilgi, baskı ve direniş üzerine gelişen sosyal ilişkilerin mutlak önemli parçasıdır. Afro-Amerikan kadınları nesneleştirerek ve elit, beyaz erkeğin menfaatine hizmet eden deneyimlerimizi yeni bir şekle sokarak, esasen Avrupa merkezli maskülen dünya görüşü çoğunlukla siyah kadının ezilmişliğini beslemektedir. Ancak siyah kadının deneyimlerini analizin merkezine koymak bu dünya görüşünün hakim kavramlarına ve paradigmalarına aynı zamanda da onun feminist ve Afrika-merkezli eleştirilerine adeta taze kan sağlamaktadır. Pek çok siyah feminist aydın bu yolda bir dünya görüşüne sahiptir çünkü zaten dünyayı bu şekilde deneyimlemişlerdir.

Afrika merkezli feminist düşünce bilgi, bilinç ve yetkilendirme siyaseti arasındaki önemli bağlantıları anlama açısından iki önemli katkı sunmaktadır. İlki, siyah feminist düşünce baskıyı nasıl anladığımıza dair temel, paradigmatik bir değişimi geliştirmektedir. Irk, sınıf ve cinsiyet paradigmalarını baskının birbirine kenetli / kesişen sistemleri olarak benimseyen bu düşünce, tahakküm ve direnişin oluşturduğu

sosyal ilişkileri yeniden kavramsallaştırır. İkinci olarak siyah feminizm, feminist teoride ve "doğru"yu değerlendirme yollarını arayan bilgi sosyolojisinde süregelen epistemolojik tartışmaları işaret eder (Collins, 1998: 72). Baskıya uğramış kesimlere onların kendi deneyimleri ile ilgili yeni bilgiler sunmak güçlendirici olabilir ancak bastırılmış grupların kendi gerçeklerini ifade etmeleri için açılacak yeni yollar çok daha büyük çıkarımlar sağlar.

1970'lerin başından itibaren ABD'de siyah feminist düşüncenin oluşturulmasında önemli rol oynayan lezbiyen feminist Barbara Smith *"Gerçekte hissettiğim şey, sizden farklı olan insanlarla birlikte koalisyon yapmaya çalışmakla ilgili olduğu için çok radikal"* der ve şöyle devam eder *"Irk, cinsiyet, sınıf ve cinsel kimlik.. Bütün hepsiyle aynı anda baş etmekten ötürü, bunun radikal olduğunu hissediyorum. Bu gerçekten radikal çünkü daha önce hiç yapılmadı"* (Moraga ve Anzaldua, 1981: 33) der. Siyah feminizm baskıya dair bağımlı yaklaşımları reddettiği ölçüde çok kökten ve temel bir değişimdir. Cinsiyet ile başlayıp, yaş, cinsel eğilim, ırk, sosyal sınıf ve din gibi diğer değişkenleri sonradan eklemek yerine, siyah feminizm baskının bu belirleyici sistemlerini, bir tanenin kapsayıcı parçaları olarak görmektedir. Irk, cinsiyet ve sosyal sınıf aksları boyunca yapılanmasının yanı sıra, baskının matrisi birçok düzeyde oluşmuştur. İnsanlar baskıyı üç düzeyde deneyimlemiş ve direnmiştir; kişisel biyografi düzeyi, ırk, sınıf ve cinsiyetle yaratılan kültürel bağlamın grup veya topluluk düzeyi ve sosyal kurumların sistematik düzeyi. Siyah feminizm bu üç düzeyi de tahakkümün konumu ve direnişin potansiyel mevkileri olarak vurgular.

İKİNCİ BÖLÜM

SİYAH KADIN HAREKETİNDE ANGELA DAVIS

20. yüzyıl başında, gelişen modern sivil haklar hareketi bağlamında giderek artan sayıda siyah kadın, ırkçılığı olduğu kadar cinsiyetçiliği de sorgulamaya başlamıştı. Pek çok siyah kadın beyaz-hakim feminist harekete dair inancını yitirmişti çünkü bu hareket tüm kadınların benzer baskıyı deneyimlediğini varsayıyordu. Öte yandan, siyah feministler ayrımcılığın üçlü bir darbesine maruz kaldıklarına inanıyordu: cinsiyet, ırk ve sınıf. Bu yüzdendir ki bugün akademide siyah feminist teorisyenler azımsanmayacak sayıdadır. Bulundukları konumun zorluğunun yanı sıra beyaz feministler ile ihtilafa düşmektedirler. Zaman zaman da özellikle ırkçılık ile ilgilenen siyah erkek teorisyenler tarafından dışlanmaktadırlar. Dolayısıyla Angela Davis bu alanda özellikle incelenmesi gereken en önemli düşünürlerden biridir ve ortaya koyduğu çalışmalar tam da yukarıda sözü edilen üçlü baskı unsuruna işaret etmektedir.

The Guardian tarafından ABD'nin en tanınmış siyasi tutuklusu sıfatıyla tasvir edilen Davis'in siyah kadın hareketindeki yeri kritiktir. Yalnızca kadınlar ve maruz kaldıkları ayrımcılık üzerine yazmamış, yanı sıra otobiyografisinde veya özgürlük ve demokrasi gibi kavramları analiz ettiği eserlerinde de derinliği değişmekle birlikte konular bir noktada cinsiyet bağlamında ele alınmıştır. Dolayısıyla, yoğunluğu hiç azalmayan siyasi hayatında feminizme de kayıtsız kalmamıştır.

Bu çalışmanın ortaya koymak istediği önemli noktalardan biri ise Angela Davis'in birbiriyle çatışmayan, aksine birbirini devamlı olarak besleyen iki yönüdür: cesur bir aktivist olarak Davis ve devrimci bir siyasal düşünür olarak Davis. Kişisel tarihi olarak tanımladığı otobiyografisini kaleme aldığı dönemi "her anını siyahi özgürlük hareketinin somut sorunları için aktivist çözümler bulmaya adama" olarak yorumlarken, mücadeleyi siyahi kadın hareketi değil *siyahi özgürlük hareketi* olarak

betimlemesinin daha kapsayıcı ve bilinçli bir tercih olduğunu düşünmekteyiz. Nitekim önsözde kadın hareketine ayrıca bir başlık açıp farklı bir yer vermiştir. Bu bağlamda bu kimliklerden ilkine değinilerek, Davis'in mücadeleci ruhunun kökenleri araştırılacaktır.

2.1 Cesur Bir Aktivist: Angela Davis

İlk olarak söylenmesi gereken şudur ki Angela Davis, siyasi kişiliği olan bir aktivist ve aynı zamanda devrimci bir entelektüeldir. Bu özellikleri ona bizzat kendisinin de içinde yaşadığı (hatta içine doğduğu) cinsiyet ve ırk ayrımcılığı meselesine özgür ve eleştirel bir yaklaşım imkanı sağlamaktadır. Davis ırk, cinsiyet ve sınıf ayrımının, sömürünün olmadığı bir dünya amacıyla devam ettirdiği eylemleri nedeniyle ırkçı-faşist baskılara uğramış, ölüm cezası istemiyle yargılanmak üzere Ekim 1970'te tutuklanmıştır. Dünya kamuoyu, yazarı ilk kez pek çok yerde sürdürülen "Angela Davis'i Kurtarma Kampanyası" sayesinde tanımıştır. Yıllar boyunca bir öğrenci, öğretmen, yazar ve aydın olarak aktif kalan Davis, modern çağın tarihsel mücadelelerine yaşayan bir tanık olmuştur. Profesör Davis'in mahkumların haklarıyla ilgili epeydir süren vefası ve adanmışlığı, onun ileride kendi tutuklanması ve mahkum edilmesine yol açacak olan Soledad Kardeşlere Özgürlük Kampanyası'na katılımına kadar gitmektedir (Davis ve Tadiar, 2005: 135). Bugün, hapishanelerin ilgası hareketinin savunucuları arasındadır ve ceza hukuku sistemindeki ırkçılığın güçlü bir eleştirisini sunmaktadır. Ayrıca, Cezaevi Aktivist Kaynak Merkezinin Danışma Kurulu üyesidir ve kadınların mahkumiyetini ABD, Hollanda ve Küba'da olmak üzere karşılaştırmalı olarak incelemektedir.

2.1.1 Çocukluk Dönemi

Düşünce dünyasına geçmeden önce aktivist yönüyle ele almak istediğimiz Angela Davis'in bu kimliğini analiz etmenin yolu hayatına odaklanmaktan geçer. Bu yüzden, biyografisini genel hatlarıyla özetlemek yerinde olacaktır. 26 Ocak 1944

tarihinde ABD'nin Alabama eyaletinde doğdu. Dört yaşındayken, yani 1948'den itibaren başlattığı otobiyografisinde, çocukluğunun geçtiği Birmingham'daki mahallelerinde ilk siyahi aile olmanın verdiği "ön karşılama" duygusunun kendisinde yarattığı müdafaa ve şaşkınlık duygularını aktaran Davis, daha o yaşta sokaktaki diğer insanlardan farklı olduğunun bilincinde olduğunu fark ettiğini hissettirir. Çocuk Davis'te ve diğer siyahlarda oluşan duyguyu çoğunlukla *"nefretin kıyısı", "beyazların nefreti", "gözlerini kan bürümek"* deyimleri ile betimlerken, onların yaşadığı sınır çizgisinin doğu tarafına taşınan siyahlarda da beyazlarca beslenen bu duyguların aynen karşılığı olduğunu söyler (Davis, 2017: 96). Onun bu duygularının şiddetini belki de frenlemek adına Davis'e beyazlarla makul bir iletişimde kalmaya çabalamasını öğütleyen bir annesi, köleliğin ne demek olduğunu öğrendiği bir büyükannesi vardır. Alfabeden önce "renkliler" ve "beyazlar"ı okumayı öğrenen bir neslin çocuğu olarak, arkadaşlarıyla beyazlara karşı kimi zaman çelişkili bir tutum sergilediklerini de dürüstçe kabul eder. Çünkü tüm hayallerini ellerinden aldıklarına inandıkları beyazlara bir içgüdüsel nefret duyarken, bir yandan da tüm bu isteklerin keyfine onların varabileceğini bilmenin verdiği içgüdüsel bir kıskançlık vardır (Davis, 2017: 103).

Beş yaşına dair aktardığı bir anekdotla (babasının çalıştığı benzinciden döndüğünde kalan ve biriken bozuklukları alıp, okuldaki fakir arkadaşlarına dağıtması) Davis'in kendi insanları arasında *bile* sınıf farkı olabileceğine dair yaşadığı erken bir uyanışı bize gösterir. Ailesini orta halli, annesini akademik anlamda eğitimli olarak tanımlar. İlkokulda yalnızca kendilerinin değil öğretmenlerinin dahi beyaz biriyle kurdukları iletişimde "üst"ün kim olduğunu ikrar ettiklerini,[5] bir yandan da "*bilindik, resmi, ırkçı"* söylemle sefaletlerini bir nevi Davis ve arkadaşlarına telkin ettiklerini ve ta o yaşlarda bile siyahi kimliğin adeta kendilerine dayatıldığını belirtir. Bu noktada Nat

[5] Bir öğretmeninin, kendisine ilk ismiyle hitap eden beyaz bir öğretmene yaptığı hatırlatma sonucu istifa etmek zorunda bırakılması siyahlar arasında hüküm süren ve Davis'in anlam veremediği sessizlik örneğidir. *"Hiçbir şey beni eylemsizlikten ve suskunluktan daha fazla sinirlendiremez"* diyerek aslında siyahlara yapılan haksızlıklara karşı susan – yine – siyahları da eleştirir ki bu cümleler Davis'in mücadeleci yönünün tesiridir.

Turner ya da Denmark Vesey isyanlarının okullarda anlatılmasına Eğitim Kurulu'nca izin verilmeyen bir resmi tarih aktarımı eleştirisi yapan Davis, yine de önemli siyahi figürleri tanıma imkanı bulduğu için kendini şanslı sayar. Çünkü fikir dünyasına katkıda bulunan ve yazdığı kitaplarda sıkça atıfta bulunduğu Frederick Douglass ve Sojourner Truth ile burada tanışmıştır (Davis, 2017: 108-109).

Lisedeki tarih dersleri sayesinde tanıştığı sosyalizmi "kusursuz bir sosyoekonomik düzenlemenin ilk kez mümkün olması fikri" olarak tanımlar. Komünist Manifesto sayesinde kitlesel işçi sınıfı hareketi içerisinde siyahların sorunlarını fark ettiğini, her ne kadar siyahların nasıl özgürleşebileceğinin cevabını bulamasa da kapitalizmin nasıl yok edilebileceğini kavramaya başlamıştır. Burası önemlidir çünkü kendisini özellikle etkileyenin *"işçi sınıfının özgürlüğe kavuşmasının, bütün ezilenlerin yolunu açacak olması"* fikri olduğunu ifade eder (Davis, 2017: 218). Bu tanışma sayesinde çocukluğundan ve hatta kendini bilmeye başladığı ilk günden itibaren getirdiği pek çok fikir, bilinçaltı ögesi, görüntü (patlama-bombalamalar, kapı önlerinde ağlaşan siyah kadınlar, otobüsün arka tarafı, yiyecek ekmek bulamayan aç çocuklar) Davis'in zihninde yerli yerine oturmuş ve bu sistemin aslında bir grubun diğer grup üzerindeki hakimiyetini sürdürerek/teşvik ederek devam ettiğini fark etmiştir. Bu bazen siyah-beyaz, bazen işçi-patron bazen de kadın-erkek olabilmektedir. Rastlantısal bir biçimde Marx'ın eserleri ile tanıştığı sıralarda ailesi Komünist Parti üyesi olan bir arkadaşı, Davis'i Advance isimli gençlik örgütünün toplantılarına davet etmiş, bu toplantılara ev sahipliği yapan ise, daha sonraları kendisinden Marksizm Temelleri dersi alacağı Herbert Aptheker olmuştur.

2.1.2 Gençlik ve Üniversite Yılları

1961 yılı Eylül ayında Brandeis Üniversitesi'ne burslu olarak başlamış, ilk yarıyılda odak noktası dersler olmamakla birlikte, bir hareketin parçası olmayı, mitinglere gösterilere katılmayı daha çok önemsemiştir. Eğitim anlamında kendisini tek

heyecanlandıran şeyin James Baldwin'den aldığı edebiyat dersleri olduğunu belirtir. Bu önemlidir çünkü Davis'in otobiyografisinin ilerleyen bölümlerde de yer verdiği, sık sık gelgit yaşadığı akademisyen kimliği ve eylemci kimliği, bu ikisi arasında bir tercih yapmalı mıyım sorusunun kökenlerinde belki de Baldwin vardır. Nitekim Davis, o dönem patlak veren Küba Füze Krizi'nde hocasının siyasi sorumluluklarını bir kenara bırakıp derslere devam etmesini vicdanıyla ters düşmesi şeklinde yorumlar. Dünyanın farklı yerlerinden arkadaş edinir ve onlarla birlikte Londra, Paris ve son olarak Helsinki'de düzenlenen Sekizinci Dünya Gençlik ve Öğrenci Festivali'ne katılmıştır (Davis, 2017: 136) Yeni yerler ve deneyimler keşfetmeyi umarak çıktığı bu yolculukta aslında her hikayenin bilindik ortak bir özelliğini fark etmiştir: mücadele. Ancak ABD'ye geri döndüğünde onu bekleyen FBI müfettişi tarafından Helsinki Festivali'nde komünistlerle ne işi olduğuna dair sorgulanmıştır.

Brandeis'teki ikinci yılında Malcolm X'in kampüste yaptığı bir konuşma Davis'in hayatında dikkate değer bir diğer karşılaşma olmuştur. Lise yılları ve devamı boyunca siyah Müslümanların ırkçılık sorununu çözmede yardımcı/yeterli olmayacaklarına dair bir düşünceye kapılmış olan yazar, Malcolm X'in konışmasından çok etkilenmiştir (Davis, 2017: 142). Fransız Edebiyatı diploması almak üzereyken felsefe okumak istediğine karar verir ve Herbert Marcuse'den dersler almaya başlar. Fransa'da kaldığı bir yaz Frankfurt'ta birkaç hafta geçirip Theodor Adorno'nun da derslerine girer. Bununla birlikte, Max Horkheimer'ın tercüme edilmiş tüm eserlerini okumasıyla Davis'in Eleştirel Teori ile tanışması tamamlanmış olur. 1964 yılına gelindiğinde eğitimine Frankfurt'ta devam etmeye karar vermiş, bir yandan kendisini Batı Almanya'da "korunaklı" olarak betimlerken, ülkesinde Siyah Özgürlük Hareketi'nin dişe dokunur değişimler geçirdiğini fark eder. Missisipi'de gerçekleştirilen bir yürüyüşte yüksek sesle dillendirilmeye başlanan "Kara Güç" sloganı Newark'ta ulusal bir Kara Güç Konferansı düzenlenerek somutlaşmış, siyahların çıkarlarını

savunabilmek için siyasi gruplarda, sendikal yapılanmalarda hatta kiliselerde alt örgütler oluşturulmuştur. Bu sırada Kaliforniya Oakland'de bir grup siyah genç erkek bölgedeki polis şiddetinden siyahları korumak için silahlanmaya karar verir; Parlamento'ya girip tıpkı tüm beyazların sahip olduğu nefsi müdafaa için bireysel silahlanma hakkını talep ederler ve böylece Meşru Müdafaa için Kara Panter Partisi kurulur (Davis, 2017: 160).

Bu noktada Meşru Müdafaa için Kara Panter Partisi'ne ayrıca değinmek gerektiğini düşünmekteyiz. Kara Panterler olarak da bilinen Kara Panter Partisi (KPP) [6] 1966 yılında Huey Newton ve Bobby Seale tarafından siyah halka yönelik polis şiddetiyle mücadele edebilme amacıyla kurulmuş, siyah bereler ve siyah deri ceketlere bürünerek Oakland ve ABD'nin diğer şehirlerinde silahlı vatandaş devriyeleri örgütlemişlerdir. 1968 yılına geldiğinde popülerliğinin belki de en üst seviyesine ulaşan Parti'nin kabaca 2000 üyesi vardı. Örgüt daha sonra iç gerilimler, ölümle sonuçlanan çatışmalar ve FBI karşı casuslukları eylemlerinden dolayı iyice zayıflamıştır. KPP'nin Davis'in siyasal hayatındaki ağırlığı zamanla değişse de yeri inkar edilemeyecek noktadadır. Nitekim, Kara Panterler ile olan ilişkisi nedeniyle bir suça bulaşmakla itham edilerek ölüm cezasıyla yargılanacaktır. Gürseler'e (2015) göre Davis mücadelesinde Kara Panterler'in çizgisinde, bir diğer deyişle Martin Luther King'in barışçıl söylemine kıyasla daha sert bir tutum takınmışsa da bir sonraki bölümde değinileceği üzere Davis'in siyasal hayatında attığı adımların seyri bunun biraz aksini göstermektedir.

2.1.3 Kara Panterler ile İlişkisi

1967 yılında Angela Davis Almanya'dan ABD'ye, yani evine dönmeye karar verir ve gitmeden önce Londra'da Marcuse'nin konuşmacı olduğu bir konferansa katılır. Ancak Londra'daki gerek ırkçılık gerekse de bazı siyahi liderlerin Marksizm'i beyaz adam işi olarak görmeleri ve geri plana atmaları Davis'i hayal kırıklığına uğratmıştır. Siyah özgürlük hareketinin nihai hedeflerine ulaşabilmesi için devrimci hareketin bir

[6] Black Panther Party (BPP).

parçası olup tüm işçileri kucaklaması gerektiğine inanmaktadır. Yine aynı yıl, Vietnam'daki savaş aleyhine düzenlenen eylemlerden birine katılmış ve bu onun birkaç sene sonunda ABD'de katıldığı ilk eylem olmuştur. Her ne kadar olabildiğince azimli olsa da öğrenciler arasında bir yabancılaşma yaşamıştır. Bu yılın diğer bir gelişmesi ise Davis'in iki arkadaşıyla birlikte Siyahi Öğrenci Topluluğu'nu kurmaya karar vermesi oldu. Başarılı olmak için benzer topluluklarla bağlantı kurmaları gerekliliğinin farkında olan yazar kendisini kampüsteki "en deneyimli örgütçü"lerden biri olarak tanımlar. Kasım ayında Siyahi Gençlik Konferansı toplanır. Hareketin içindeki çeşitli görüşlerden (beyazları tamamen yok etme taraftarları, bölünme-ABD içinde ayrı bir siyah ulus kurma taraftarları, sürekli silahlanma taraftarı olanları) fraksiyonlar bulunmaktaydı ancak Davis'e göre bu kafa karışıklığını açıklığa kavuşturabilecek kapasitede olan iki cenah Pasif Öğrenci Koordinasyon Komitesi'nden (PÖKK)[7] James Forman ve Komünist Parti'den Franklin Alexander'dı (Davis, 2017: 176). Salt ten rengi analiziyle bir yere varılamayacağını belirterek Forman sınıfsal tahlil yapmanın gerekliliğini vurgularken benzer bir şekilde Franklin de ırkçılığın ekonomik gücü elinde tutan sınıf tarafından araç olarak kullanılmasıyla siyahların en dibe itildiğini söyler.

Konferans sonunda Angela Davis'in de davetli olduğu bir ev buluşması gerçekleştirilir ve burada Franklin'in yanı sıra Kara Panter Partisi'nin temsilcileri de bulunmaktadır. Ancak bu çekirdek kadronun Meşru Müdafaa için Kara Panter Partisi ile bir ilgisi yoktur. Tek ortak yan, isimlerini Alabama Lowndes'deki Kara Panter Partisi'nden almış olmalarıdır.[8] Davis burada San Diego'daki gençlik örgütünden umduğunu bulamadığını, Kara Panter Siyasi Partisi'nin siyah özgürlük hareketine bakış açısının daha içerikli ve tatmin edici olduğunu söyler. Hatta öyle ki örgütün erkek

[7] Orijinal adıyla *The Student Nonviolent Coordinating Committee (SNCC)* 1960'lı yıllarda sivil haklar hareketinde merkezi rol oynayan siyasi bir örgütlenmedir. Pasif direnişi savunan ırklararası bir grup olarak başlamış, 60'ların sonuna doğru siyah aktivizmdeki ulusal eğilimleri yansıtarak biraz daha militanlaşmayı benimsemiştir.

[8] Hatta, Meşru Müdafaa için Kara Panter Partisi ile karıştırılmamak için resmi adları Kara Panter Siyasi Partisi oldu.

üyeleri tarafından "erkek işine burnunu sokmak"la eleştirilen Davis, kadınların liderlik görevlerini üstlenemeyeceklerine dair düşünceye karşı çıkmaktadır. Bu durumu siyah erkeklerin, eylemlerini bir erkeklik ispatlama çalışmasına dönüştürmesini talihsiz sendromu olarak okur. Dolayısıyla siyahların mücadelesinin kendi içinde de kadın-erkek çekişmesi olduğu aşikardır (Davis 2017: 177).

Diğer yandan, Davis devrimi popüler, işler rayına girene dek yapılması gereken bir şey değil aksine ciddi bir iş olarak görür. Onun için eylemden eyleme koşturmak devrimcilik anlamına gelmiyordu. Her ne kadar komünist siyasal örgütlenmeleri tutucu ve işçi sınıfını eleştirmeyen yaklaşımlarından ötürü bir noktada çağdışı bulsa da Komünist Parti'ye üye olma fikri Davis'in aklının bir köşesinde her zaman olmuş, sadece birkaç aylığına ertelemiştir (Davis, 2017: 178). KPSP ile Meşru Müdafaa için Kara Panter Partisi'nin husumeti, siyahların kendi aralarında da çatışmanın var olduğunu somutlaştırmış, grup üyelerinin tehdidi, bir tarafın yıldırılması vs. son bulması için James Forman çözüm önerisi getirmiştir. Coğrafi konumları birbirleri ile alakasız olsa da her iki tarafın da yararına olacak bir gelişme yaşanarak PÖKK ve Meşru Müdafaa için Kara Panter Partisi örgütleri birleşmiştir. Bu noktada Davis PÖKK'e katılmaktan yana oluşunu *"diğer 'panterler' ile aralarındaki husumete son verecek olmasından ziyade, PÖKK'ün siyah harekete geçmişte yaptığı katkılara saygısı"* ile açıklar. Zamanla örgütün kıyıda üye sayısını arttırmaya çalışırken tutuklanan liderlerinin serbest bırakılması için kefalet parası toplamayı hedeflemişlerdir. İki taraf arasındaki düşmanlık da zaman içerisinde son bulmuştur. 1968 yılı Şubat ayında 18 yaşında siyah bir genç polis tarafından öldürülür ve bu - daha sonraları çok ses getirecek olan – PÖKK'ün temsili bir halk mahkemesi kurarak gencin ölümünden sorumlu polisin yargılanmasını canlandırdığı bir eylem ile protesto edilmiştir (Davis, 2017: 189). Aynı yıl gerçekleşen Martin Luther King suikastı Davis ve arkadaşlarında kendilerinin de potansiyel hedef olabileceği farkındalığını uyandırmış, Harlem ve Kuzey Carolina gibi

yerlerde başlayan ayaklanmalar ve bunlar sonucu polisin eline geçebilecek *fırsatlar* veya birtakım kışkırtmalar onlarda bir tedirginlik yaratmıştır:

"Fiziki bir karşılaşmadan kaçınmak gerekliydi, aksi halde siyahiler mahvolurdu (...) Saldırmamız gereken ırkçılıktı (...) İnsanlar patlama noktasına gelmemeli ama sürekli eylem halinde olmalılardı" (Davis, 2017: 194).

Nisan ayı geldiğinde ise elliden fazla aktif üye ile PÖKK gençlik örgütü kurulmuştur. Bu örgütün faaliyetleri sürerken erkeklerin de kadınlarla beraber toplantılarda boy gösterdiğini söylemek gerekir. Ne var ki kimi erkekler, kadınlar kritik bir konuyla ilgili görüş bildirdiğinde "kadınlar örgütü ele geçiriyor" nidaları ile anaerkil bir darbeye vurgu yapmaktadır. Davis ve iki arkadaşı dikbaşlı olmakla, erkekler dahil her şeyi kontrol altında tutmaya çalışmakla itham edilmişti. Los Angeles'ta Siyahi Özgürlük Cephesi'ne dahil olan ve kadınların önemli misyonlar üstlendiği birkaç örgütten biri olmanın zorluğu bazı ulusalcı grupların kadınları mücadelede geri plana itme kararlılığı sergilemeleriyle kendini gösterir. 1966'da – daha sonraki başlıkta da değinilecek olan – Johnson hükümeti üyelerinden Daniel Moynihan kölelik kaynaklı siyah-anaerkil toplum kuramını yeniden gündeme taşıması ve siyah kadınların aile içi üstünlüklerinin yine siyah toplumun çöküşüne gerekçe olarak göstermesi ile örgüt içindeki erkeklerin bu bakışı birbirine paralel yolda ilerlemektedir (Davis, 2017: 198).

Gençlik Birliği bünyesinde bir de Özgürlük Okulu kurularak Siyahi Harekette Güncel Gelişmeler, Toplumsal Örgütlenme Becerileri vb. dersler verilmeye başlanır. Her ne kadar, siyah hareket içindeki erkek kardeşleri esas görevin topluma birtakım beceriler (meslek edindirmede gerekli bilgiler) kazandırılması olduğunu iddia etse de Davis okulu toplumun siyasi eğitimi için bilinçlendirme aracı olarak görür. Bunu Davis'in akademisyen kimliğiyle eylemci yönünün bir arada ilerliyor oluşu ile istikrarlı olarak yorumlayabiliriz. Zamanla PÖKK'ün geldiği noktanın Davis'in kafasındakinden

uzaklaşması, siyahların komünizmden korktuğu savı ve PÖKK'ün komünistlerle ilişkilendirilmekten çekinmesi örgütün Davis için bittiğinin göstergesi olmuştu.

2.1.4 Komünist Parti Üyeliği

1988 Temmuz'unda Kum-Kum Bhavnani'nin Davis ile gerçekleştirdiği mülakatta 20 yıldır Komünist Parti'nin içinde olduğunu ifade etmektedir. Onu partiye üye yapan iki temel gerekçe, çocukluk döneminde, ailesinin Komünist Parti'nin siyah üyeleri ile çok yakın arkadaş olması ve ergenlik döneminde ise New York'ta çağına göre ilerici sayılabilecek bir liseye devam etmesi, bu sayede Marksizm ile yakından ilgilenmesidir. Davis, 15 yaşına geldiğinde Komünist Parti ile ilişkili bir gençlik örgütünün aktif üyesi olmuştur artık.

Sivil Haklar Hareketi'nin doruk noktasının ardından gelen bu dönem, aynı zamanda 1968 yılında Dr. Martin Luther King suikastine yakın bir döneme tekabül etmektedir. Birçok siyah aktivist gibi kendisi için de, Afrikalı geçmişleri üzerindeki kültürel vurgunun deneyimlenmesi canlandırıcı bir etkiye sahipti. "Negro"ya karşıt olarak kendilerine "siyah" dedikleri ve Afrikalı miraslarını ikrar etmeye başladıkları bu dönemde pek çok insan Afrikalı isimler takınmış ve Afrika giyim tarzını benimsemekteydi.[9]

Davis, Komünist Parti'ye katılma serüvenini Siyah Hareket içindeki ciddi güçlü cinsiyetçi eğilimlerin varlığına dikkat çekerek devam ettirir. Örneğin, Pasif Öğrenci Koordinasyon Komitesi'nin (PÖKK) ofisini Davis'le beraber diğer kadınlar yürütmekteyken, basın toplantılarında veya başka organizasyonlarda örgütün

[9] Tez boyunca "Afrikan-Amerikan/Afro-Amerikan" yerine siyah kavramı kullanılmaktadır. Bu bilinçli tercihin sebebi, 1980'li yıllar öncesi dönemde yaygın kullanımın bu yönde olması ve günümüzde yapılan birtakım kamuoyu araştırmalarına göre bu halkın *siyah*ı pejoratif şekilde, herhangi bir dışlayıcı referansla bağdaştırmamasıdır. Daha da gerilere gidildiği takdirde, 60'lar öncesinde "negro" ve "renkli" tabirleri kullanıldığı görülmekle birlikte, siyahların mücadelesi sonucu beyazlarca, köleliği çağrıştıran bu kavramlar artık kullanımına kötü gözle bakılan, hatta bilinçaltında yasaklanan bir kelime haline dönüşmüştür. (İzadi, 2012; Smith, 1992).

kamuoyuna tanıtımına sıra geldiğinde, erkeklerin görünür olması ve tüm övgüleri toplamaya çalışmalarını eleştirir.

Nitekim, Davis kadınların örgütteki rolü üzerine şiddetli kavgalar üzerine Los Angeles PÖKK faslının dağılması sonucu, eş zamanlı olarak gerçekten devrimci bir partiye üye olmak isteyen Davis, duyduğu ortak bir ideolojiyi paylaşma ihtiyacıyla Komünist Parti'ye katılmaya karar verir. Partiyi, kendisini devrimci addeden veya Marksist-Leninist olarak tanımlayan partiler içerisinde kibirli olmayan tek parti olarak görür. Partinin Los Angeles şubesinin siyah örgütlenmesi Che-Lumumba Kulübü ilgisini çeker ve serüvenine 1968 Temmuz'unda buradan başlar. Zamanının çoğunu Partinin bu kolu ile geçirir ve burada eylemci amaçlarını misojini[10] ile uğraşmak zorunda kalmadan sürdürebilmekteydi.

Burada ilginç olan bu durumun, gelişmekte olan feminist hareketle bağlantılı olarak beyaz kadınlar tarafından ilk kadın çevrelerinin oluşturulduğu dönemde meydana gelmesidir. Davis ve arkadaşları bu gelişmelerin farkındadır ancak kendilerini kadın hareketinden tamamen ayrıştırmışlardır. Tezat olan, aynı isimlerin Siyah Özgürlük Mücadelesi bağlamında kadınların eşitliği için mücadele eden kişiler olmasıdır.

"Her ne kadar kendimizi kadın kurtuluş savaşçıları olarak tanımlamasak da ırkçılık karşıtı mücadeleye eşit katkılar sunma hakkımız uğruna mücadele ediyorduk" (Bhavnani, 1989: 69).

1968 yılı Haziran ayında kurucu başkanları, siyah aktivist Charlene Mitchell ulusal kurul tarafından Komünist Parti'nin başkan adayı olarak seçilir. Davis bu gelişmeyi çok önemser çünkü Mitchell o görev için yarışacak ilk siyah kadındır. Komünist olmasından da ayrıca gurur duyar ve onun adaylığı yalnızca alabileceği oy açısından değil, Cumhuriyetçi ve Demokrat partiler veya tekelci kapitalist düzen dışında

[10] Kadın nefreti/düşmanlığı.

başka alternatifler de olduğunu gösterebilmesi yönünden temsili bir değer taşımaktadır. Henüz resmi olarak yeni katıldığı partinin Davis'i tatmin ettiğini söylemek mümkündür. Nitekim Mitchell'in adaylığı insanlara siyahların ve işçilerin sorunlarına gerçekçi çözüm sunabilecek sosyalizmden bahsetme olanağı vermiştir (Davis, 2017: 207). Bununla birlikte, Davis'in önemsediği bir diğer husus da Komünist Parti'nin Siyasi Komite üyesi, yakın arkadaşı Charlene Mitchell'in - ilerleyen bölümlerde ele alınacak olan - tutukluluğu sırasındaki ziyaretleri olmuştur. Yazarın Partiye katılmasında onun etkisinin büyük olduğunu söylemek gerekir ve dostlukları boyunca nasıl komünist olunacağına dair Mitchell'den çok şey öğrenir (Davis, 2017: 76).

Öte yandan, Davis'in KPP'deki kısa süreli üyelik macerası üyeler arasındaki cinsiyetçi tavırlardan artık bıkmasıyla son bulsa da o günlerde ülkedeki siyah gençleri mıknatıs gibi kendine çekip safına katan KPP'ye yardımcı olmanın yine de önemli olduğunu hisseder ve parti üyelerinden arkadaşı Deacon Mitchell (ki kendisi Charlene Mitchell'in kardeşidir) ile birlikte – geçmişten gelen husumeti bir kenara bırakarak - KPP'ye katılmaya *razı olur.* Ne var ki KPP içine sızan polis muhbirleri bir süre sonra örgüt içinde tasfiyelerin başlatılmasına sebep olmuştur. İki partinin rakip olmadığı, dolayısıyla sadakat açısından bir sorun yaşanmayacağı, her ne kadar Panterler'e katılmadan önce üzerine konuşulup mutabık kalınan bir konu olsa da içerideki bu yeni grup tarafından yeniden gündeme getirilip sorgulanmaya çalışılmıştır. Bu noktada Davis'i örgütten soğutan şeylerden biri arkadaşına yapılan "ya KPP ya Komünist Parti'yi seçersin" dayatmasıdır. Zaman zaman Panterler'e yakınlığını sorgulayan Davis, bu hamleden sonra Panterlerle çalışmasının pek uygun olmadığına kanaat getirir.

1969 yılında aldıkları davet ve diğer komünistlerin de katılımıyla, Küba'da 1 ay geçirirler. Gerek ülkeye girişi (pasaportunun çalınması sonrası yeni pasaport çıkarma sorunu, Amerika'dan Küba'ya gitmeye çalışan aktivistleri sınır dışı edebilme geleneği olan Meksikalılardan niyetlerini saklama zorunluluğu) gerekse orada yaşadıkları/tanık

oldukları olaylar (seyahat sırasında Porto Rikolulardan bazılarının pasaportlarına ve getirdikleri kitaplara el konulması, Guadelup adasında verdikleri molada on yıllardır Fransızlarla huzur içinde yaşayan sakin halkı devrimi kışkırtmak için komünist propaganda yapmakla suçlanmaları vb.) Davis'i zorlasa da Küba seyahati kendi ifadesiyle hayatında bir dönüm noktası olmuştur:

"Siyaseten çok daha olgun hissediyordum, Kübalıların bitmek tükenmek bilmeyen devrimci coşkusu iliklerime işlemişti" (Davis, 2017: 231).

Nihayetinde, Angela Davis - 1990'larda henüz ayrılmadan evvel - Komünist Parti'de iki kez başkan yardımcılığı için aday olmuştur. Berlin Duvarı'nın yıkılması ve Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra kendisine varsa, komünizmin bugün nasıl bir rolü olduğu sorulmuştur. 1991 yılı itibariyle artık Komünist Parti üyesi olmasa bile kendini komünist olarak tanımladığını öğrenmekteyiz. Davis'in eninde sonunda kapitalizmin yenileceğine ve sosyalist bir geleceğin olma ihtimaline karşı bir inancı olmasaydı, belki de siyasi çalışmalarına devam etme ilhamını kendinde bulmayacaktı. İnsan sömürüsünü genişletmeden ve derinleştirmeden büyüme imkanı olmadığını devamlı olarak gösteren kapitalizm için bir başka alternatifin olmak zorunda olduğunu söylemiştir. Bugün, demokrasinin bizim için uygun olan tek versiyonunun kapitalist demokrasi olduğunu zannetme eğilimi bir sorun teşkil etmektedir.

2.1.5 Akademisyenliğine Son Verilmesi Tehdidi

Kaliforniya Üniversitesi'ndeki (UCLA) eğitmenlik görevine başlamadan önce Cardiff'e gidip bir mola almaya karar verdiği günlerde William Divale'in (Davis onun bir FBI ajanı olduğu iddiasındadır) okul gazetesinde kendisi hakkında "Felsefe Bölümü'nde işe başlayan komünist" şeklinde bahseden bir makale yazdığına dair duyum alır. Zorlama ve emir usulü yazdırılan tek makale bu değildir üstelik, San Francisco Examiner gazetesinde de kendisinin yalnızca Komünist Parti üyesi değil aynı

zamanda KPP'ye üye, hatta örgüt için silah kaçakçılığı yapan bir Maoist olduğu kaleme alınmıştır. Başlangıçta yazar bunları ciddiye almasa da sistematik bir durumla karşı karşıya olduğunu fark etmiştir. Nihayetinde, Ronald Reagan idaresindeki üniversite yönetim kurulu Los Angeles kampüsü dekanına Angela Davis'in Komünist Parti üyesi olup olmadığını sormasını emretmiş, 1949 yılından beri yürürlükte olan ancak işletilmeyen "Komünistlerin işe alımının yasak olması" idari kuralının sırf bu yüzden yürütülmesinin fırsatçılığı onu işten çıkarma stratejisinin bir parçası olmuştur. Bir yandan akademik hayatının bu kısmını ardında bırakmayı isteyen Davis bir yandan meydan okumaya ve boyun eğmemeye çalışır. Bu gelgit sürerken beyazların da yer aldığı çok sayıda öğrenci ve öğretmenden oluşan bir grup Che-Lumumba'nın örgütlemesi ile üniversitenin özerkliğine uygulanan bu müdaheleyi protesto etmeye başlamıştır. Davis bu durumu, "savaş hazırlıkları", "çatışma", "muharebe alanı" gibi kelimelerle tasvir etmeyi tercih eder (Davis, 2017: 233). Rektörün mektubunu Komünist Parti üyesi olduğunu net bir şekilde ifade ederek yanıtlarken, olayın yankıları büyümüş Davis hem ırkçılar hem de anti-komünistlerden nefret mektupları hatta tehditler almaya başlamıştır. Mahkemeden komünistlerin işe alınmamasının anayasaya aykırı olduğu ve yazarın siyasi gerekçelerle işinden edilemeyeceğini bildiren bir karar çıksa da ihbarlar ve tehditler kesilmemişti. Burası şu yüzden önemlidir, Davis'i olası bir saldırıdan korumak için güvenlik önlemleri ayarlanmış olsa da yazar bu aşırı ilginin merkezi olmaktan duyduğu rahatsızlığı dile getirir:

"Bir gecede tanınan biri olmuştum ve buna alışmam gerekiyordu. 'Halk kahramanı' olmaya heves etmemiştim, devrimci misyonum tamamen farklıydı (...) yine de halka mal olmam gerekiyorsa huzursuzluğumun pahasına bile olsa bunu yapacaktım" (Davis, 2017: 236).

Benzer şekilde otobiyografisinin kaçak yaşadığı dönemi anlattığı "Ağlar" başlıklı ilk kısmında yakalandığı dönemi aktarırken, medyada yer alma şekli ve

tanınırlığı konusunda rahatsızlık duyduğunu, bunun aslında ne anlama geldiğini bildiğini ifade eder:

"Artık milyonlarca insan benden haberdardı, bu ağır bir sorumluluktu" (Davis, 2017: 42).

Bir yandan bu denli popüler olmak istemezken, sürekli kendini mücadeledeki diğer arkadaşları ile kıyaslayarak "şımarıklık" yapma lüksünün olmadığını kendine hatırlatır:

"Vaziyetimi kişiselleştirme eğilimiyle mücadele ettim (...) Bir nezarethanede üç-beş saat yalnız kaldığım için üzülmeye hakkım olmadığını söyleyip durdum. Soledad'da zifiri karanlık, daracık hücresinde değil saatler, günler, hatta haftalar geçiren Charles Jordon ne yapsaydı; soğuk betona uzanabilecek kadar bile yeri yoktu" (Davis, 2017: 46).

"O günlerde, koşullarım da biraz iyileşince, derin bir üzüntü gelip içime yerleşti. Şimdiye dek yapılanlar, yalnızca benim şahsım için yapılmıştı. Ama diğer hapishanelerde hayatları çürüyen kardeşlerimin hayaletleri peşimi bırakmıyordu" (Davis, 2017: 347).

Aynı şekilde "Eğer Şafakta Gelirlerse"[11] isimli kitap çıkacağı zaman da mücadelenin "vitrini" olmak istemediğini, salt kendi hikayesini yazmak istemediğini şu sözlerle vurgular:

"Ben kitabın içeriğinin benim davam etrafında şekillenmemesinde ısrarcıydım; George, John, Fleeta, Ruchell ve ülkedeki hapsedilmiş bütün kardeşlerimizi içermeliydi" (Davis, 2017: 323).

[11] Orijinal adı "If They Come in the Morning" olan kitap kimi yerde "Bir Sabah Gelip De" olarak da çevrilmiştir.

En nihayetinde, üniversite idaresi onu işten çıkardığında Parti'ye üyeliği herkesin dile düşüp ülke basının da ağır eleştirilere konu olunca kendi ailesi için endişelenmeye başlar. Korktuğu başına gelir, kız kardeşi ve eşi tutuklanır. Ancak 1 yıldan fazla süren bir yargılama sonucu hakim kovuşturmanın yersiz olduğuna kanaat getirir.

Davis, polis baskısına ve onlarca siyah gencin öldürülmesine tepki olarak yürütülen kampanyalarda bazı genç siyah komünistlerin liderliğinden etkilendiğini, Kara Panterler Partisi'nin Los Angeles'taki ofisine yapılan silahlı ve bombalı baskın olayı ile bunun bir örneğinin görüldüğünü ifade eder (Bhavnani, 1989: 68). Baskın olduktan sonra herkes birbirine haber vererek, ofisin önünde toplanmaya başlamıştır. Panterler çatışma sona erdiğinde beyaz bayrak ile binadan çıktığı esnada, hem mahalleden hem de şehrin geri kalanından oraya akın eden yüzlerce insanın çok güçlü tezahürat (*"Halk iktidara!" "Özgürlük savaşçısı olmak istiyorum" "Özgürlük sürekli bir mücadeledir"*) ve alkışlarıyla destek bulmuştur.

Los Angeles KPP baskınını anlatırken Ulusal Muhafızlar ve ordunun da işin içinde olduğunu söyler ve *"bu sahnede Yahudileri boyun eğmeye zorlamak için kışkırtmaya çalışan Hitlerin birliklerinin izlerini gördüm"* sözleriyle faşizm göndermesi yapmayı ihmal etmez (Davis, 2017: 245).

Elbette ki ırkçılıkla faşizmin somut bir ilişkisi vardır ve ABD'de tam anlamıyla faşist bir rejim hakim olsa, ırkçılıktan faydalanılacağı açıktır. Ancak Davis bu iki kavramın birbirinin ikamesi olarak kullanılmasını indirgemeci bir yaklaşım olarak yorumlar (Davis, 2017: 215).

Direnişi örgütlemek adına KPP, Siyahi Öğrenci Birliği ve Che-Lumumba Kulübü'nün kurduğu koalisyon sonucu siyahlara genel grev çağrısı yapılır. Ne var ki durumdan haberdar olan Los Angeles polisi, yasadışı toplantı yapıldığı iddiasıyla

harekete geçer, Davis ve arkadaşları tutuklanma riskiyle karşı karşıyadır. Bu olay aslında Los Angeles Polis Departmanı içinde bu tarz isyanları bastırmak için özel bir tim oluşturulduğunu, çeşitli kışkırtma taktikleri ile karşı tarafın nasıl yıldırılacağının öğretildiğini açığa çıkarır. Davis'e göre şu an sıra KPP'dedir ancak bu diğer siyah örgütlerle devam edebilecek bir politikadır. Engellemelere rağmen gerçekleştirilen mitingde en öne çıkan vurgu "Panterleri savunmak, kendimizi savunmak demektir" olmuştu. Davis'e göre KPP mücadelede aynı zamanda bu yönüyle de sembolik bir değer taşır çünkü hükümet bir direnişle karşılaşmadan Panterler üzerindeki baskısını sürdürebilme alanı ve gücünü kendinde bulursa bu diğer örgütlere ve sonunda tüm siyahlara sıçrayabilecek bir zulme dönüşür (Davis, 2017: 254). Dolayısıyla, cezaevine bir yürüyüş düzenlenmiş ve hapsedilen KPP'lilerin ancak kitlesel bir hareketle serbest kalabileceği anlaşılmıştır.

2.1.6 Soledad Kardeşler'i Kurtarma Mücadelesinde Davis'in Yeri

Otobiyografisinde aktardığı üzere UCLA Felsefe Bölümü'ndeki işine dönemin Kaliforniya Valisi Ronald Reagan tarafından Komünist Parti üyesi olması gerekçesiyle son verildiğinde, kendisi lehine tanıklık etmesini isteyen "Hekima" isimli bir makum, Davis'i ırkçılığın sosyo-ekonomik etkileri hakkında bilirkişi olarak kürsüye çağırmak niyetindedir (Davis, 2017. 264). O dönem siyahi gettolarda yaşayanların maksimum yüzde 30'unun iş bulabilmekte olduğu düşünüldüğünde, siyahlar arasında işsizliğin az çok ne seviyede olduğu aşikardır. Aslında bu önemlidir çünkü okuyucuya bir kavrayışı aktarır; Hekima ile olan diyalogları Davis için bir uyanış niteliğindedir. Özellikle siyahi tutuklular oraya niye geldiklerini, nasıl hapishaneye düştüklerini devamlı surette sorgulamaktayken, Davis onların bilinçlenme sürecine tanıklık eder çünkü artık siyahların çoğu kendi davalarının spesifik detaylarından bağımsız olarak, siyahi ve yoksul oldukları için hapishanede olduklarını anlamaya başlamışlardır. Aslında

siyahların bu tutukluluk hali ve gerekçeleri de ırkçılık ve sınıf farkının doğasını anlama konusunda bize bir hayli fikir vermektedir.

Angela Davis bir yandan işi için mücadele edip kendi öğretme hakkını savunurken, Soledad Hapishanesi'nde bir gardiyanı öldürdükleri iddiasıyla haksız bir şekilde suçlanan-yargılanan üç mahkum olan "Soledad Kardeşler" için düzenlenen kitle direnişine çokça müdahil olmuştu. Bir gün *Los Angeles Times*'ın ön sayfasında gördüğü şu üç kişinin fotoğrafıyla konuya dikkat kesilmiştir: George Jackson, Fleeta Drumgo ve John Clutchette. İspanyolcada yalnızlık manasına gelen "soledad" kelimesinin adını verdiği Soledad Hapishanesi, Davis'in deyimiyle *"isminin, gizlemeye çalıştığı niyetini belli ettiği"* ve siyahlar arasında *ne yazık ki* namı duyulan bir yerdir. Medyanın bu üç mahkuma karşı kamuoyunu taraf olması konusunda zorladığını, hapishane bürokrasinin 13 Ocak 1970'te Soledad'da tutukluların başlattığı isyandan onları sorumlu tuttuğunu ve yasal bir linçin planlandığını görüp bundan etkilenen Davis Soledad Kardeşleri Savunma Komitesi'nde yer almaya karar verir:

"UCLA'da siyahi bir kadın, bir komünist, bir devrimci olarak işim için mücadele ediyordum. Soledad Hapishanesi'nde Jackson, Clutchette ve Drumgo siyahi adamlar ve devrimciler olarak hayatları için mücadele ediyorlardı. Mücadele aynıydı. Düşman aynıydı." (Davis, 2017: 272).

Nihayetinde, komitenin toplantılarına katılan George'un ailesi ile tanışmıştır. Kardeşi Jonathan Jackson, Komite'nin başka işlerinde de yer almaktadır ve hatta Davis'in kişisel korumalığını yapmaya başlamıştır. Her ne kadar okulda, kampüs polisi olsa da kampüs dışında da yol arkadaşları onun güvenliğini sağlamaya çalışsa da, her gün tehditler almaya başladığından böyle bir ihtiyaç hasıl olmuştu. Bu noktada Raymond Caddesi'ndeki evinden atıldığına dair Davis'in aktardığı bir anektod vardır. Apartman yöneticisi polisin Kara Panterler Partisi üyelerinin evlerine ve ofise müdahale ettiği gibi o apartmana da girileceğine dair korkusu, giderek tuhaflaşan davranışları,

devamlı olarak komünistlerin insanların beynini yıkadığından bahsetmesi ve bir müddet sonra Davis'i sürekli takip edip arabayla ezmeye kalkışması, sonunda bu adamın, kendisini öldürmeye çalıştığına kanaat getirmesine sebep olmuştur. Ne var ki adam bir gün aklı başında bir anında Davis ile konuşmaya gelir ve tüm yaptıkları için özür diler, aslında onun için şiirler yazmıştır ve tuhaf bir ilgi duyuyordur. Onu "komünist bir canavar" görmesine rağmen Davis'in iyi eğitimli ve belli ki ona göre çekici olmasından dolayı adamın yaşadığı bu büyük ikilem toplumdan kaynaklanan komünizm korkusunun da bir tezahürüdür. (Davis, 2017: 262). Dolayısıyla, bu tarz olaylar bu mücadele sürüp giderken onu koruma ihtiyacını doğurmuştur. Henüz 17 yaşında olan Jonathan Jackson Davis'in kendi kişisel güvenliğini sağlama amacıyla satın aldığı birkaç silahı almış, 7 Ağustos 1970 günü Marin ilçesinde San Quentin'deki bir davayı izlemeye gitmiştir. Yargılama esnasında duruşma salonunda izleyiciler arasında otururken elindeki tüfeği salondakilere doğrultması ve hep birlikte "Soledad Kardeşlere Özgürlük!" sloganları atılması sonucu çıkan çatışmada Jackson hayatını kaybetmiştir. Olayların gerçekleştiği yerin yakınında dahi olmamasına rağmen, silahların onun adına kayıtlı olması gibi tek bir sebep ile Davis cinayet, adam kaçırma ve suikast ile suçlanacaktır. 2 ay boyunca FBI'ın en çok arananlar listesinde yer aldıktan sonra en sonunda yakalanıp yukarıda sayılan bu üç büyük suç ile yargılanacaktır.

Soledad Kardeşler'den George ile Davis düzenli olarak görüşmeye başlamış ve zamanla farklı bir diyalog geliştirmişlerdir. Hapishaneler ile toplumun ilişkisine dair önemli bir teori geliştiren Jackson ile çoğunlukla komünist fikirlerin siyahiler arasında yaygınlaştırılmasının gerekliliği, hapishane eylemlerinin başlatılması, harekette kadının yeri gibi konulara değinen mektuplaşmaları olmuştur. Hatta öyle ki 18 yaşından bu yana hapiste olan KPP'li George'a hapishane koşullarını anlatan bir kitap yazmasını önerir ve o da "Soledad Brothers"ı yazar. Ancak, George Jackson'ın yaklaşımında Davis'i rahatsız eden şey onun baskıcı, anaerkil siyah kadın fikrini kadını kısırlaştıran ve kadına

dair Moynihan Raporu'yla da ilişkilendirilebilecek kavramları içselleştirmesi olmuştu ve bu noktada ona karşı çıkmaya başlamıştır.[12] Aslında bu Davis'in hapishanede olduğu dönem, kölelik sırasında siyah kadının rolü üzerine araştırmaya karar vermesinin arka planıdır. Anaerkillik tezi 1930'larda Franklin Frazier'ın çalışmalarına dayanan ve kölelik sırasında siyah ailenin esas itirbariyle zarar gördüğünü kanıtlamaya yönelik sayısız teori üzerine temellendirilmiştir. Siyah kadının erkeklerini ezen baskılayıcı varlıklar haline geldiğini savunan teorilerin ortaya çıkma sebebi budur. Kendi ifadesi ile o dönem:

"Kölelik sırasında siyah kadının üzerine çok az şey söyledim-yazdım. Hazırdaki kitaplara erişim çok zordu ve dışarıdan ona kitap getirebilecek kişilere bağımlıydım. Bu araştırma savunmama hazırlanmama çok yardımcı oldu çünkü duruşmada büyük ölçüde kovuşturmanın kadın düşmanı karakteri üzerine odaklandım. Siyah kadın üzerine yaptığım teorik çalışma aslında kendi savunmam için bir strateji geliştirmeme yardım etti" (Bhavnani, 1989: 75).

Şahsi müdafaası konusunda da katkıları bulunan siyah kadını anlama yolculuğunda Davis için özel bir anlamı olan çalışma 1972 tarihli "Reflections on the Black Woman's Role in the Community of Slaves" isimli makalesidir. Makalede, siyah kadının "anaerk" olarak resmedilmesinin acımasız bir yanlış adlandırma olduğunu belirtir çünkü bu annenin kesinkes bir otorite uyguladığı, değişmez akrabalık yapısına işaret eder. Acımasız olmasının sebebi de çocuk doğurma vazifesine teslim olan siyah kadının mutlaka deneyimlemiş olabileceği derin travmaları yok saymasıdır (Davis, 1972: 84).

[12] Otobiyografisinden öğrendiğimiz kadarıyla, sonraları Davis Jackson'a, New York Tutukevi'ndeki kadın mahkumların "Soledad Kardeşler"i coşkuyla karşıladıklarını ancak siyah kadınlarla ilgili önceki kaba açıklamalarından dolayı duydukları rahatsızlığı anlatan bir mektup göndermiş ve Jackson özür dilemiştir.

Bhavnani Davis'in uzun süredir Komünist Parti bünyesine ve aynı anda (tüm) kadınlar için yürütülen mücadeleye dahil olurken kimilerinin Marksist politikalara yönelik bağlılık/sempatizanlık ile kadınların siyasetine duyulan sempatizanlık arasında bir gerilim olduğu varsayımı yaptığını hatırlatır ve durumu kendi üzerinden nasıl değerlendirdiği sorar. Davis uzun bir müddettir kendisini feminist olarak tanımlama konusunda isteksiz olduğunu ve sebebinin bu gerilim/çelişkinin ortaya çıkmasından dolayı olduğunu ifade eder.

2.1.7 Hapishane Günleri, Tutukluluk ve Yargılanma

Angela Davis otobiyografisini Ağustos 1970 tarihli kaçma ve sonunda yakalanma dönemi ile başlatır, arada çocukluk ve gençlik yıllarının nasıl geçtiğine değindikten sonra tekrar yargılanma sürecine geri döner ve Aralık 1970 itibariyle yakalandıktan sonraki dönemi aktararak sonlandırır. Polisten kaçtığı dönemde, kılık değiştirerek hareket etmiş, okuyucuya ona bu süreçte yardımcı olan kişileri aktarmış ve hakkındaki soruşturma derinleştirildikçe sürekli yer değiştirdiğini ifade etmiştir. Bu süreçte birtakım paranoyalar geliştirdiğini, hatta kafasında sürekli yakalanma anını kurguladığını görmekteyiz. Hapse girmekten korkmayan aksine zaman zaman kaçtığı için kendini suçlayan bir yapısı var Davis'in, ayrıca yurtdışına kaçıp sonu belli olmayan bir sürgün hayatı yaşamanın hapisten daha kötü olduğunu ifade eder. Çünkü hapiste olmak Davis için halkına ve mücadelesine daha yakın olmak demektir (Davis, 2017: 28). Çareyi kendisini yurtdışına kaçmış gibi göstermekte bulur. Ne var ki 2 aylık bir gizlenme dönemi sonunda 13 Ekim 1970 tarihi itibariyle FBI tarafından yakalanır. Önce New York Kadın Tutukevi'nde tutulur, başında nöbet tutması için gönderilen siyahi gardiyanla nispeten daha ılımlı bir diyalog geliştirir ancak bunun sebebinin salt siyah olmasından dolayı değil, yapı itibariyle zaten uysal ve anlayışlı olmasından kaynaklandığı çıkarımında bulunmaktadır. Bu kadın gardiyan ona sessizce, tutukevinde birçok siyah memurun bulunduğunu hepsinin de kendisini desteklediğini iletse de Davis

şüpheyle yaklaşır. Hapishane koşullarında samimiyetin – hele de ne olursa olsun bir gardiyanla – ne derece olması gerektiğini henüz kestirememektedir. Bir yandan, siyasi tutuklu olarak diğer kadın mahkumları etkileme ihtimaline karşın hapishane yönetimi onu nasıl tecrit edebileceğine karar vermeye çalışırken, daha ilk akşamında dışarıdan *"Angela Davis'e Özgürlük! Siyasi Tutuklulara Özgürlük"* sloganları duyulmaya başlamıştır.

Bununla birlikte Davis kendisine nezaketli ve sağduyulu davranan gardiyanların hakkını teslim ederken, hapishane ve tutukluluk psikolojisinin zorlu ve bilinmeyen yönleri ile ilgili okuyucunun kafasında pek çok resim çizer. ABD'nin federal-eyalet düzeyindeki yargı sistemi ve örgütsel yapılanmasından, 4B'deki[13] hücrelerin fiziksel koşullarına kadar pek çok detaya değinir. 4B Davis'in kafasında tahayyül ettiğinden çok daha kötüdür ve buradaki kadınlara her gün yemekleri ile birlikte sakinleştirici ilaç (Thorazine) verildiğinden içlerine kapanıp etraftan soyutlanmaktadırlar. Üstelik tedavi için gelen psikologlar ona göre ırkçılığın nasıl bir "veba" olduğundan haberdar olmazken bu kadınlara nasıl yardım edebilecektir? Örneğin, yan hücresindeki kadının hastalığını toplumdan kaptığından emindir çünkü tüm siyahlardan nefret etmeyi ancak toplumdan öğrenmiş olabilir.

Yaşlarına bakılmaksızın "kızlar" olarak anılan kadın mahkumların arasındaki dayanışma, hatta bazılarının "kızkardeşleri Davis"in özgürlüğü için açlık grevi başlatması ona umut verirken, parmaklığın diğer tarafındaki gardiyanların dahi kendi içinde çeşitli fraksiyonlara ayrıldığını tespitler. Çoğunlukla mecburiyetten - tıpkı çiftliklerde kahyalık yapan ataları gibi - bu işe başvuran gardiyanların ceza sistemini kökünden değiştirmeleri elbette beklenemezdiyse de kimi zaman mahkumlara kitap ya da "yasaklı" maddeleri ileterek riske girmişlerdir. Hatta içlerinden bazıları durumu daha da ileri götürüp, işler çığırından çıktığı takdirde üniformalarını çıkarıp – bir nevi

[13] Psikolojik sorunları olan kadın mahkumlar için ayrılmış bölge.

karanlık tarafa geçerek – tutuklular ordusuna katılacaklarını belirtmektedir (Davis, 2017: 62). Tecritte tutulmasının sona erdirilmesi için açlık grevine başlamış, bir yandan da dışarıda o ve diğer tüm tutuklu siyahlar için eylemler örgütlenmiştir. Psikolojisinin giderek altüst olmaya başladığı, kendine acıma noktasına geldiği bu dönem sürerken, grevin onuncu gününde Federal Mahkeme hapishane yönetimine Davis'in hücre tecridinde daha fazla kalmamasını emreden kararını bildirmiştir.

Bununla birlikte, hapishanedeki "aile" sistemine, eşcinsellik ve farklı kimliklere, psikiyatri bloğundaki madde bağımlısı mahkumların durumuna değinen Angela Davis, 4B'den çıkıp ana binaya yerleştiği andan itibaren kadınların ilgisi ve misafirperverliği ile karşılaşmış, onunla dayanışma için yapılan açlık grevleri yaygınlaşmaya başlamıştır. Hatta kadınlar tamamen kendi iradeleriyle siyah harekete dair konuşmak istemiştir. Emperyalizm, ırkçılık, beyazların bu durumu nasıl okuduğu, 1 yıl önce gerçekleştirdiği Küba seyahati vb. pek çok farklı konu hakkında tartışmışlardır (Davis, 2017: 80). Ne var ki hapishane yönetimi, kadınları bir arada tutan dayanışma ruhunun güçlendiğini fark ettikçe baskıyı da arttırmaya başlamıştır. İçeride bu mücadele sürerken, dışarıda da dünya çapında aktivistler ve sanatçılar arasında başlatılan bir "Angela Davis'e Özgürlük" hareketi oluşturulmuştur. Zamanla "Angela Davis'e ve Tüm Tutuklulara Özgürlük!"e dönüşen sloganlar, 21 Aralık 1970 tarihinde kalabalık bir gösteriye dönüşmüş, giderek daha fazla insan cesaretlenmiştir. Aynı gün New York'tan Kaliforniya'ya iadesi gerçekleştirilmiştir. 24 Aralık'ta Marin County Hapishanesi'ne gelmiş ve kız kardeşi Fania ile arkadaşı Franklin'in önderliğinde Angela Davis'e Özgürlük Ulusal Birleşik Komitesi (NUCFAD)[14] kurulmuş, hükümet binasının önünde gece nöbetlerine başlamıştır (Davis, 2017: 305). Onu savunan avukatların bunun bir siyasi dava olduğunu kabul etmeleri gerekliliğini vurgulayan Davis, duruşma salonundaki mücadele dışarıdaki mücadele ile paralel gitmelidir. Nitekim başından beri

[14] The National United Committee to Free Angela Davis.

böyle olmuştur. Bu noktada Siyahi Avukatlar Ulusal Birliği aracılığıyla Güney'deki hak ihlali davalarıyla uğraşan Howard Moore ile tanışmasını tasviri sayesinde tıpkı Moore gibi Davis için de hayattaki en önemli şeyin siyahların özgürlüğü olduğunu - dolaylı yoldan da olsa – anlamaktayız. Cinayet, adam kaçırma ve suikast suçlamalarının görüleceği duruşmaya giden yolda Davis sık sık bu komployu hayatının savaşı olarak gördüğünü tekrarlar.

Diğer yandan, Angela Davis'in davasıyla ilgili yasal takipçilerin günün belli saatlerinde hapishaneye girmesine izin verilen kararın ardından onu ziyarete gelenlerden biri Bettina Aptheker olmuştur. Davis onunla ilk kez lise dönemlerinde Aptheker - daha önce değinilen - Advance'in (Komünist Parti'nin desteklediği gençlik örgütü) başkanıyken karşılaşmıştır. Bu görüşlerin birinde İngiltere'deki Savunma Komitesi'nin Davis'in yazılarından ve onun hakkında yazılanlardan oluşan bir kitap yayınlamak istediği ortaya çıkar. Kitabın onun için amacını yalnızca siyasi tutukluların sesi olmaktan çok polis-mahkeme-hapishane aygıtının ırkçılığına kurban gidenleri duyurmak olarak tarif edebiliriz. Kitap James Baldwin'in kendisine gönderdiği mektupla başlar ve ana tema *"eğer biliyorsak, senin hayatın için sanki söz konusu olan kendi hayatımızmış gibi savaşmamız gerekir, ki aslında öyledir. Bir sabah gelip de seni alırlarsa, sıra bize de gelecek demektir"* olmuştur (Davis, 2017: 324). Bu aslında siyahların ortak mücadelesinin özetidir. Nitekim Davis'in kendi davasını ve savunma stratejilerini bireysel bir çerçevede almadığını görmekteyiz. Bunu aktarırken devamlı olarak "müşterek" "birlik" "hepimizin zaferi" vb. ifadelerini kullanması tesadüf değildir.

Nihayetinde, Davis ve avukatları duruşmanın Marin County'den alınıp, davayı takip eden geniş katılımlı bir yerel hareket yaratma ihtimali daha yüksek ve sürprizli bir yer olan San Francisco'da görülmeye devam etmesi için zorlar. Bir yandan Komite harekete geçmiş, tüm ülkedeki hatta diğer ülkelerdeki pek çok insanla iletişime geçerek

Davis'in hangi şartlarda orada tutulduğunu anlatmaya başlamıştır. Davis için farklı yerlerden gelen mektupların çok önemli olduğunu görüyoruz çünkü tutuklu bulunan diğer insanlarla bağlarını bu yolla her zamankinden daha fazla güçlendirebileceğini düşünmektedir. Aralık 1971'de Kaliforniya Eyaleti Yargıtayı acımasız ve anayasaya aykırı olduğu gerekçeleriyle ölüm cezasının yürürlükten kaldırılmasını oylamıştır. Daha evvel kefalet başvurusu reddedilen Davis'e bunun sebebinin, hakkındaki suçlamaların ölüm cezasını gerektirebileceği olduğu belirtilmiştir, ancak Yargıtay'ın bu kararıyla artık ölüm cezasıyla yargılanma durumunun ortadan kalkması dolayısıyla kefalet başvurusunun onaylanabileceğine dair bir umut doğmuştur.

Ne var ki Davis'in Yargıç Arnason'un kendisinin kefalet başvurusunu onaylamasına şüphe ile yaklaştığını görmekteyiz. Bunun kaynağının hukuki gerekçeler olmadığını düşünürken, personeli aracılığıyla yargıca iletilen mektuplar, yurtdışından gelen sayısız telgraf ve davaya gerek ulusal gerek uluslararası medyada inanılmaz bir ilginin olması bir çeşit toplum baskısı yaratmıştı. On altı aylık tutsaklık sonucu Davis tahliye olmuş, iki ay sonra Mart'ta görülen ana dava da beraatla sonuçlanmıştır. Uzun ve detaylı savunmasında o güne değin katıldığı-öncülük ettiği tüm eylemlere, arkasındaki gerekçelere değinirken eş zamanlı olarak Soledad Kardeşler'in beraatı, mahkemeye karşı onlara uygulan zulme gösterilen kitlesel direnişe katılmasındaki haklılığı tasdiklemiştir.

Bugüne gelindiğinde Angela Davis'in kariyerine Kaliforniya Üniversitesi'nde profesör olarak devam ettiğini görmekteyiz. Ne var ki bu da kolay bir yolculuk olmamıştır. 1995'te aldığı "en prestijli profesör"lük ödülü ihtilaf rüzgarı estirmişti çünkü Kaliforniya kökenli cumhuriyetçi senatörler Davis'in yeterliliğini sorgulayıp, ona "karşıtkültür döküntüsü" yakıştırmasında bulunmuşlardı.[15] Hatta o dönem üniversite yönetimi kararlarını askıya almış, fakat sonra Davis'in Afro-Amerika çalışmaları

[15] Orijinal metinde Cumhuriyetçi Senatörler tarafından Davis için *"counterculture castoff"* kullanılmıştır.

lisansüstü programına ön ayak olmasını sağlayarak etnik çalışmalar konusunda yeni dersler vermesine izin vermiştir. Davis üretken ve başarılı kültürel teorisyen olmakla birlikte bugün hala siyasal ve sosyal aktivizmine devam etmektedir. Özellikle *"Kadınlar, Irk ve Sınıf*" kitabı siyah feminizmin gelişmesine çok önemli bir katkı niteliğindedir. Davis aynı zamanda Siyah Kadınların Ulusal Siyasal Kongresi ve Siyah Kadınların Sağlığı Ulusal Projesi yönetimindedir.

2.2 Devrimci Bir Siyasal Düşünür: Angela Davis

Amerikan tarihindeki en öne çıkan beş siyah kadından biri olarak kabul edilen Davis 1974 yılında kendi biyografisini yazmış ve kitap basıldığı tarihten itibaren Afro-Amerikan yazının klasiklerinden biri olmuştur. Davis'in otobiyografisi okuyanları birçok yönden siyah köle anlatıları geleneğine götürmektedir. Yazara bugün, kırk yılı aşkın bir süre sonra bu çalışmaya nasıl baktığı sorulmuştur. Davis o kitabı yazdığı sırada kendisini klasikleşmiş, otobiyografik bir özne olarak görmediğinden, yazımını bu tarz geleneklerin hiçbirisinin içinde konumlandırmamaktadır. Hatta ilk başta bunu yazma konusunda gönülsüz olduğunu ifade eden Davis, buna gerekçe olarak, çok genç olmasını ve bireysel başarılarının otobiyografik muamele görmeye layık olmadığını düşünmesini göstermektedir. Ayrıca edindiği ünün bireysel olarak kazandıkları ile ilgili çok az ilgisi olduğunu, bunun daha çok Amerika'nın mobilizasyonu ve onu yakalama çabaları, FBI'ın en çok aranan on kişi listesinde olmasıyla bağlantılı olduğunu ifade etmektedir. Bu konuda daha mütevazı bir tavır sergileyen Davis, otobiyografik özne olarak potansiyelinin, onu başarılı bir şekilde özgürlüğüne kavuşturan küresel bir kitle hareketi tarafından yaratıldığını bildiğini belirtmektedir. Bu nedenle, onun için temel soru, bu kolektif mücadele topluluğu için özenli olacak bir otobiyografinin nasıl yazılacağı idi. Epik ve didaktik ögeler taşıma kaygısından ziyade mücadele eden topluluklardaki hareketlilik ve kampanyaların onu nasıl şekillendirdiğini keşfeden bir siyasi otobiyografi amaçlamıştır.

Boethius, Antonio Gramsci, Martin Luther King gibi isimlerin çalışmaları düşünüldüğünde, kendi hapishane deneyimlerine dayalı eserler üreten felsefi figürler oldukları açıktır. Davis'e, yazılarının hapishane edebiyatının felsefi geleneğine katkıda bulunup bulunmadığı sorulduğunda, genelde bu edebiyatın hapiste veya hapis tutulanlar tarafından üretildiği şeklinde tarif edildiğini, Gramsci'nin hapishane mektuplarını örnek vererek aktarmış, ancak kendisinin bir mahkumken hapishane hakkında eleştirel düşünmekte zorlandığını belirtmiştir. Yine de cezaevindeyken, tutuklulukla alakalı meselelerin daha dolaylı açıklaması sayılabilecek bir yazı yayınlamıştır. Siyah kadının köle toplumunda rolü üzerine bir makale yazması, onun daha sonraları hapishane kurumu ve onun köleliği arasındaki ilişkiyi kuramsallaştırmasında yardımcı olmuştur.

Bununla birlikte, Angela Davis bizzat kaleme aldığı biyografisinde ırkçılık, siyahlık, beyazlık ve tüm bunlar ekseninde kadın olmaya çalışmanın çözümlemesini kendi hayatı üzerinden aktarmaya çalışır. Irkçılık, evvela, varlıklılar tarafından siyah çalışanlara çalışmaları karşılığında daha az ödeme yoluyla karlılığı arttırmak için bir silah olarak kullanılmaktadır. Irkçılığın, bir patron tarafından sömürüldüğünü unutan ve fakat onun yerine hırsını "beyaz olmayan"lar üzerinde dışa vuran beyaz çalışanların kafasını sıklıkla nasıl karıştırdığını görmemiz gerekir (Davis, 1983: 140). Diğer yandan, Davis'in Douglass ve Du Bois'nın çalışmaları ile bağlantısının altını çizmek gerekir. Bu düşünürler onun çalışmalarında birbiri ile mutlaka yakın konumlandırılması gereken iki felsefi yaklaşıma vekalet ederler. Bir yandan, Douglass özgürlükle birlikte kavramsal varoluşçu endişeyi temsil ederken, Davis onun kölelik sonrası Güney döneminde siyahların ekonomik ve siyasi bağımsızlıklarına dair duyduğu naif güveni eleştirir (Mendieta, 2006: 178).

Irk, siyaset ve cinsiyet konusunu, 1960'ların sonu-1970'lerin başında Afeni Shakur, Angela Davis ve Assata Shakur'un yargılanmalarının analizi yoluyla inceleyen Cribb (2009), bu siyasi aktivist kadınların üçünün de dönemin Siyah İktidar hareketinin

farklı birer yüzü olduğunu ve yargılanıp hapsedildiğini ortaya koymaktadır. Bu kadınların hikayelerini, davalar zamanından kalan gazete makaleleri, jüri bildirileri ve ilk elden bakış açısı sağlayan otobiyografik yazıları ile aktaran Cribb'e göre Davis, bir entellektüelin siyasi aktiviste dönüşümünün canlı örneğidir.

2.2.1 Düşünce Dünyasının Temelleri

İnsan karakterinin, yeteneklerinin kısacası yaşamına yön verecek tüm davranışların temelinin çocukluk döneminde atıldığına dair genel bir kanı vardır. O halde devrimci bir siyasal düşünür olarak incelemeye çalıştığımız Angela Davis'in çocukluk ve gençliği bize onun ileride oluşacak düşünce dünyası ile ilgili ipuçları verecektir. Siyasal olarak aktif ve sıra dışı bir aileden gelen Davis'in, böyle bir ortamda büyümesinin etkisi ile ırk fikrinin çok açık bir şekilde hayatında önemli noktada olduğunu söyleyebiliriz. Sınıf ve ekonomi de siyasal anlamda yetişmesi bakımından kritiktir. Güney'in ayrımcılığa en çok maruz kalan şehri Alabama'da büyümesi onun ırk üzerine düşünmekten geri durmamasına sebep olmuştur. Irk tam anlamıyla her yerdeydi. Annesi o doğmadan önce Güneyli Zenci Gençlik Kongresi'ne (SNYC)[16] katılmıştır. Bu organizasyon Kuzeydoğu'dan, öncelikle New York'tan, güneyi örgütlemek için gelen siyah komünistler tarafından düzenlenmiştir. SNYC'nin faaliyetini *The Great Debaters* (2007) filmindeki karakterin (Melvin Tolson) siyah ve beyaz ortakçıları (çiftlik kiracısı) örgütlemesine benzetebiliriz.

1950lerin Güney'inde, Alabama'da diğer gençler arasında sınıfsal, ekonomik ve elbette ırksal konularda, hakim fikirle anlaşmazlığa düşmek, buna cesaret etmek o dönem için çok önemliydi. Nitekim Davis, bu konular hakkında, özellikle sınıf ve ırk hakkında ayrıksı düşünmüyordu. Bu iki kavram birbirine öylesine kenetlenmişti ki ikisi hakkında ayrı ayrı konuşmak imkansızdı. Elbette ki sonraki dönemlerde Davis ve onun gibi düşünen siyah feministler bu gibi farklı kategorilerin kesişimselliği hakkında

[16] Orijinal adında *black* yerine *negro* kullanıldığı için bu şekilde çevrilmesi uygun bulunmuştur.

konuşup yazdılar, onlar etrafında örgütlendiler. Fakat o zamanlar aynı kategorilerin üzerine aynı şekilde düşünmemişlerdi.

Gençliğinde katıldığı ilk organizasyonun kilisede düzenlenen ırklar arası tartışma grubu olduğunu söyleyen Davis, kendini bir örgütleyici olarak görmemekle birlikte, o görüşmelerin sonucu kilisenin kundaklandığına tanıklık ettiği için artık yaptığı işin çok farklı bir iş olduğunu fark etmiştir. Dolayısıyla, sadece sınıf ve ırk veya ekonomi ve ırk değil, ırklararası siyaset de hayatının erken döneminde alışık olduğu bir olguydu. Davis, annesinin Burnham ailesi[17] ve Birmingham'ı örgütlemek için New York'tan gelen insanlar ile iletişimde kalması bakımından kendisini şanslı saymaktadır. Bu insanlardan bazıları komünist olduğu için, bir noktada, sivil haklar aktivistlerinin üstüne gitmek bakımından kötülüğüyle en çok ün salan polis şefi Bull Connor tarafından şehirden ayrılmaya zorlanmışlardı. Kendisiyle yapılan bir röportajda şunları ifade eder;

"Annem lisansüstü derecesini New York Üniversitesi'nde alabilmek için bütün hepimizi New York'a götürecek ve bütün çocuklar, ailede eşit sayıda çocuğa sahip olan Burnham'larla kalacaktı. Şimdi, evin içindeki altı ve daha sonra sekiz çocukla birlikte ders çalışmasını tahayyül ettiğimde, imkansız olduğunu görüyorum. Ama o master derecesini bu şekilde almıştı" (Barat, 2014: 141).

Davis'in annesi arkadaş da edinmişti, kimi zaman onları güneyde ziyarete gelen beyaz arkadaşlar. Fakat Davis özellikle o zamanları gergin anlar olarak hatırlamaktadır çünkü (doğası gereği ekonomik olmayan) herhangi bir ırklararası münasebette yer almak kelimenin tam anlamıyla yasadışıydı. Bir başka ifadeyle, siyah bir kişi beyaz bir kişi için çalışabilir ama siyah biri beyaz biri ile arkadaş olamazdı. Annesinin arkadaşlarının onları ziyaret edeceği zamana dair çok gerilimli ve stresli anları

[17] Aktivist ve medeni haklar avukatı olan Margaret Burnham aynı zamanda Northeastern Üniversitesi Hukuk Fakültesi profesörüdür.

hatırlayan yazar, şu sözleriyle devam eder, *"Annem onları başka bir yerlere götürmeliydi ve arabanın arkasında uzanmak zorunda kalırlardı ki siyah bir kadının beyaz bir kadının arabasını sürdüğünü kimse görmesin"* (Barat, 2014: 143).

"Annem her zaman söylerdi, 'sevgi Tanrı tarafından buyrulmuştur'. Beyazların bize olan nefreti ne doğaldı ne de ebedi. Telefona ne zaman, 'Anne, beyaz bir hanım seninle görüşmek istiyor' diye cevap versem ve onu arasam, annem aslında garip bir şekilde sözcükleri uzatarak konuştuğumu bilirdi. Her 'beyaz hanım' veya 'beyaz adam' dediğimde kelimelerime öfke yapışırdı. Annem bu öfkeyi makul olmamı telkinleyerek silmeye çalışırdı" (Davis, 2008: 78).

Davis'in annesinin beyazlarla temasları içeren deneyimleri, ciddi ölçüde kendini ırk ilişkilerini geliştirmeye adamasını sağladı. Annesi siyasi çalışmaları aracılığıyla, beyazlar için kendi tenlerinden sıyrılmalarının olanaklı olduğunu ve insanoğlunun bütünlüğü ile cevap verebileceğini öğrenmişti. Sadece merak uyandırıcı mimarisinden dolayı değil, fakat etraftaki bloklar içinde, içerisinde beyaz düşmanlığıyla dolu insanlar olmayan tek ev olmasından dolayı evlerinin, yöredeki en aşikar ev olduğunu belirten Davis, *"o bölgeye taşınan ilk siyah aile bizdik ve beyazlar kitlesel bir akının öncü kuvveti olduğumuza inanıyorlardı"* diye devam eder. Henüz 4 yaşındayken, sokaktaki insanların farklı olduğunun farkına varmıştı – *"henüz tenlerinin renginin izini sürerek onların uzaylı dünyasını ortaya çıkaramasa da"* (Davis, 2008: 78). Onları Davislerin komşularından farklı yapan neydi? Aslında cevap basitti: onlara suratlarını asmaları, 30 metre (100 feet) uzaklıktan durup onlara bakmaları ve biz "İyi akşamlar" dediklerinde onlarla konuşmayı reddetmeleriydi.

Bugün Davis'in düşünce dünyasının temellerinin nasıl oluştuğunu çocukluk döneminde deneyimlediği ve tanık olduklarına bakarak anlayabileceğimiz gibi bu alanda öne çıkan teorisyenler olan paylaşımların ve ideoloji tartışmalarının da bu dünyayı şekillendirdiğini söylememiz gerekir. Davis'e felsefenin Amerika'daki siyasi

kültürde bir rol oynayıp olmadığı ve estetik anlayışı, jazz veya özellikle de siyah kadınların durumunu analiz etme konusunda nasıl etki ettiği sorulduğunda şu yanıt alınmıştır. Felsefe ona göre, toplumsal dünyamızı anlamak için kapsamlı çerçeveler oluşturmayı öngören sosyal bilimsel söylem içinde ortaya konamayan soruları sormak için bir bakış açısı kazandırır. Herbert Marcuse'den felsefe ve ideolojik eleştiri arasındaki ilişki ile alakalı çok şey öğrendiğini ifade etmiştir. Biyografik olarak ele alındığı bölümde de belirtildiği gibi Marcuse Frankfurt Okulu'nda onun hem hocası hem danışmanı olmuştur. Ayrıca, 1960larda Adorno, Habermas, Horkheimer gibi neo-Marksistlerle birlikte çalışan Davis, eleştirel teoriden etkilendiğini dile getirmektedir. Felsefi sorgulamanın diğer disiplin ve yöntemler ile etkileşime girdiği zaman çok daha verimli sonuçlar üretilebileceğine inanan Davis, Marcuse'nin felsefe, sosyoloji ve edebiyatı ayıran, disiplinlerle ilgili bu sınırları geçtiğini, Adorno'nun da müzik ve felsefeye etkileşim kazandırdığını aktarmıştır (Davis, 2005: 17).

2.2.2 İki Kimliğin Mevcudiyeti

Davis'in hem cesur, eylemci yönü hem de devrimci siyasal düşünür kimliği zaman zaman birbiriyle sürtüşüyor gibi görünse de aslında birbirini besleyen, yazarın birini sergilerken diğerine de – farkında olarak ya da olmayarak - girdi sağlayan bu anlamda örtüşen yanları olduğunu söylemek mümkündür. Nitekim kavramsal olarak düşünüldüğünde cesur bir eylemci olma ile devrimci siyasal düşünür kimlik birbirini belirli noktalarda tamamlayan olgulardır.

Örneğin, Che-Lumumba'nın haftalık toplantılarına katılmaya başladığı ve mücadeleyi daha kurumsal bir çatı altında yürütmeye çalışıp aktif olduğu dönemde, bir yandan Kaliforniya Üniversitesi'nde asistanlık yapar ve doktora yeterlilik sınavına hazırlanmaktadır. Doktoranın gerekliliklerinden biri olarak Felsefe Bölümü'nde öğretim görevlisi olur ancak zamanını ve günlerini bölerek her iki tarafa da ağırlık vermeye çalışmaktadır: *"Haftanın yarısını L.A. Jolla'daki araştırma ve öğretim görevlerime*

ayırıyor, diğer yarısında Los Angeles'taki siyasi görevlerimi yerine getiriyordum" (Davis, 2017: 206).

Çalışmanın bir önceki bölümünün alt başlıklarından "Gençlik ve Üniversite Yılları"nda da değinildiği üzere, Davis Theodor Adorno'nun doktora tezinde kendisine danışmanlık yapmayı kabul ettiği sırada Almanya'da kalmaya devam etmek yerine ülkesine dönüp dava için emek verenlerin yanında yer alma sorumluluğunu hisseder. Bu durumun kendisinde yarattığı ikilemi *"Akademik çalışmalarıma devam etmek istiyordum, ama siyasi mücadelenin bir parçası olmadan devam edemeyeceğimi biliyordum"* (Davis, 2017: 161) sözlerinden anlayabiliriz.

Benzer şekilde, 1970 yılının yaz ve sonbahar aylarının tamamını Soledad Kardeşleri Savunma Komitesi'ne destek olmak, duruşma öncesi bağış toplamak, farkındalığı arttırmak ve duruşma esnasındaki eylemlere daha geniş bir katılım sağlamak için çalışarak geçiren Davis'in *"akademik hayatım da benden ilgi bekliyordu"* sözleri yaşadığı bu ikiliği bir kez daha aktarımıdır (Davis, 2017: 291). Yazar her ne kadar temel hedefini tezini bitirmek olarak belirleşmişse de siyasi faaliyetlerini asgari düzeye indirmek istemiyordu.

Tüm bu örnekler değerlendirildiğinde, aslında yazış disiplininin de onun eylemci yönünü ortaya çıkaran bir araç olduğunu görmekteyiz. Davis düşüncelerini yazarak paylaşmaktadır: Makaleleri, yayınları, otobiyografisi. Bu anlamda aktivizmin salt - veya illa - sokağa çıkma boyutuyla değil ancak yazdıklarıyla veya derste öğrencilere aktardıklarıyla da tezahür ettiğini söyleyebiliriz.

2.2.3 Siyah Kadın Hareketinde Angela Davis

Bhavnani'nin 1989 yılında gerçekleştirdiği mülakat sırasında PÖKK'den sonra Kadın Özgürlük Hareketi'ne katılmak yerine yoluna Komünist Parti ile devam etmesini hatırlatması üzerine, Davis orada kendisine yer olmadığını ifade eder ve beyaz kadın

özgürlükçülerinin yaptıkları şeylerle arasında hiçbir bağ hissetmediğini ekler. Aslında, siyah kadınların içerisinde şaşırtıcı bir çoğunluk için durum böyledir. Feminist mücadelenin kıvılcımı her ne kadar bir nevi siyah kadınların katkıları ile çakılmış olsa da siyah kadını kendine çekememiştir.

Davis'e göre durum, bazı defalar kendi kadın örgütlerini kuran Porto Rikolu, Asyalı, Yerli Amerikalı gibi "rengin insanları" olan diğer kadınlar için de böyledir. Daha sonra Üçüncü Dünyalı Kadınlar Birliği adını alacak olan Siyah Kadınlar Birliği çabalarının hedefinin doğası gereği üç parçalı olduğunu ortaya çıkarmıştır: ırkçılık, cinsiyetçilik ve emperyalizm. Diğer bir deyişle, beyaz kadın çevrelerinin çoğundaki gibi odak kişisel deneyim değildi.

Öte yandan, 60'lı yıllarda Moynihan Raporu ile somutlaşan ve yalnızca devletin resmi bir raporu olmayıp, medya ve akademideki birtakım propagandalar ile de desteklenen bir "siyah kadını fazla agresif ve iddialı bulma" fikrinin varlığına değinmek gerekir. Hatta öyle ki siyah erkeklere kıyasla baskıcı olarak lanse ediliyordu. Ona göre bu beyazlara nazaran çok daha eşitlikçi niteliğe sahip siyah halk içindeki kadın-erkek ilişkisini saptırma ve sömürme konusunda bilinçli bir adımdır. Gerçekte, siyah kadınlar beyazlardan daha farklı cinsiyet-rol toplumsallaşması deneyimlemektedir. Siyah ailenin içindeki toplumsallaşma süreci daha çok genç kızların bağımsız hale gelmesini teşvik etmektedir. Davis annesinin, kendi ayakları üzerinde durabilecek noktaya gelmeden kesinlikle evlenmemesi öğüdünü örnek verirken, orta sınıf beyaz kadının kendisini destekleyecek bir adam aradığını ima eder.

Ayrıca, Davis siyah halk içerisindeki toplumsal ilişkilerin beyazlara nazaran çok daha eşitlikçi nitelikte olduğunu iddia eder. Esasında siyah kadının önemli ölçüde siyah erkek ile aynı işi yapması köleliğin tarihsel bir sonucudur, çünkü kölelik süresince cinsiyet temelli bir işbölümü bulunmamaktaydı. Kölelik sona erdikten sonra da beyaz kadınlara göre oransal olarak çok daha fazla siyah kadın geçimini sağlamak için

beyazların evlerinde (temizlik, çocuk bakımı vb.) çalışmaktaydı. Beyaz kadınların çoğunun deneyimlediği ekonomik bağımlılık siyah toplumda ciddi bir faktör değildi. Dolayısıyla Davis kendisi gibi diğer siyah aktivistlerin de iddialı/girişken olmayı öğrenmek zorunda kalmadıklarını söyler. Onlar zaten *fazla* iddialı ve agresif olduğundan, beyaz kadınların toplumda kendilerine empoze edilen pasifliklerinden kurtulma pratiklerini öğrenmek zorunda hissetmiyorlardı. Yine de Davis'e göre 60'ların sonu, 70'lerin başından itibaren ciddi anlamda bir gelişme vardır. Bugün giderek daha fazla sayıda rengin kadını kendini feminist hareketle ilişkilendirmektedir. Başlangıçta tamamıyla beyaz bir hareket olarak düşünülmüş ve işçi-sınıfı mensubu kadınlar veya rengin kadınlarına dair konulara seslenilmemiştir. 70'li yılların başında Davis'in hapishanede olduğu dönem, NUCFAD'ı örgütleyen isimler feminist bir örgüte yaklaştıklarını ancak *"Angela Davis kadın hareketi ile değil, siyah hareket ile birliktedir"* yanıtını aldığını ifade etmişlerdir (Bhavnani, 1989: 70). Bir kişi ya feminist ya da ırkçılık-karşıtı mı olabilecektir? İki dava arasında bir tercih yapmak gerekliliğine veya bir kişinin ancak ya feminist ya da ırkçılık karşıtı olabileceğine dair inancı barındıran yaklaşımlar ve birtakım tartışmalar olmuşsa da bugün kadın hareketi, siyah hareket veya işçi hareketi arasında mutlak bir karşıtlık olmadığı anlaşılmıştır.

Angela Davis siyah feminizmi ve bugünkü rolünü nasıl tanımlarken siyah feminizmin, yaşadığımız sosyal dünyalarda ırk, cinsiyet ve sınıfın ayrılamaz olduğunu gösteren teorik ve pratik çabalar olarak ortaya çıktığını ifade etmektedir. Ortaya çıktığı zamanlarda, siyah kadın sıklıkla en önemlisinin siyah hareket mi yoksa kadın hareketi mi olduğunu seçmek zorunda bırakılmıştır. Bu yanlış bir soruydu. Daha uygun olan soru iki hareket arasındaki kesişimler ve ara bağlantıları nasıl anlamamız gerektiğidir. Irk, sınıf, cinsiyet, cinsellik, ulus ve yeteneğin ne kadar karmaşık biçimlerde iç içe geçtiğini anlama mücadelesiyle hala karşı karşıyayız. Ama bunun dışında, ayrı ve

alakasız görünen fikirlerin ve süreçlerin karşılıklı ilişkilerini anlamamız açısından bu kategorilerin ötesine nasıl gideceğimizle de karşı karşıyayız (Barat, 2014: 141).

Yukarıda değinilen ara bağlantılara örnek olarak tecavüz karşıtı hareketi ele alabiliriz. Davis 60'ların sonu-70'lerin başında Kadınların Özgürlük Mücadelesi içerisindeki iki büyük eylemci hareketten biri olan tecavüz-karşıtı hareket bağlamında, tecavüzü erkekler tarafından – çünkü erkek oldukları için - kadınlar üzerine uygulanan bir zulüm olarak yansıtma eğilimi olduğunu vurgular. Ne var ki siyah kadının tarihsel deneyimi bize tecavüzün yükünün sıklıkla siyah halk üzerine bir baskı aracı olarak kullanıldığını öğretir. Böylece siyah kadın da mevzi alır: "Ben kendim de cinsel tacizden zarar görmüş olabilir ve bunun için bir şeyler yapmak isteyebilirim ancak halk üzerine darbe indirecek bir hareket içine dahil olmak istemem."

Bu noktada verebileceğimiz bir diğer örnek ise kürtaj hakkı hareketidir. Siyah kadının kürtajın suç olmaktan çıkarılmasında çok daha büyük payı bulunmaktaydı. Oransal olarak çok daha az siyah kadın, fakirleştirilen ekonomik konumları sebebiyle güvenli yasadışı kürtajın avantajını kullanabilmekteydi. Bu yüzden, siyah kadınlar merdiven altı yollara başvurmak zorunda kaldı ve acemice gerçekleştirilen kürtajların ölümle sonuçlandığı vakalardan en çok zarar gören kesim olmuştu. Ne var ki – ve ne yazık ki – kürtaj hakkı aktivistleri aslında siyah kadınların yoksulluğunu, bakamayacakları sayıda çocuk dünyaya getirmenin doğal bir sonucu olarak görerek, bu konuda kadınların bir nevi suçu kendinde aramasını bekliyordu (Bhavnani, 1989: 73).

2.2.4 "Hapishane: Endüstriyel Kompleks" Kavramsallaştırması

Hapishane kavramı Angela Davis'in hayatı ve siyasi deneyimi bağlamında ayrıca ele alınması ve çok boyutlu okunması gereken bir kavramdır. Bu noktada konunun iki açıdan değerlendirilmesi gerektiğine inanmaktayız: yazarın kendisinin hapiste olduğu dönem ve onun gözünden hapishane kurumu ile diğer mahkumların

deneyimlerine bakışı. Bu iki perspektif bize aynı zamanda Davis'in ABD yargılama sistemi hakkında görüşlerini de sağlamaktadır. Bu konu önemlidir çünkü yazarın yalnızca bu konu üzerine yazdığı *"Are Prisons Obsolete?"* ve *"Abolition Democracy"* isimli iki kitabı bulunmaktadır.

Profesör Davis yoğunlukla "hapishane-endüstriyel bir kompleks" adını verdiği 'şey'in gelişimi üzerine yazmakta ve ders vermektedir. Peki "hapishane-endüstriyel kompleks" toplum hakkında ne söyler? Dünya üzerinde parmaklıklar ardındaki tırmanan sayıda insan ve onları mahkum olarak tutmanın artan karlılığı küresel kapitalizmin yıkıcı eğilimlerinin en dramatik olanlarından biridir. Hapishane-endüstriyel kompleks yalnızca özel ve kamu hapishanelerini değil çocuk ıslahevleri, askeri hapishane ve sorgu merkezlerini de barındırmaktadır. Dahası, özel hapishane işinin en karlı sektörü göçmen ıslahevlerinden oluşmaktadır. Bu yüzden bir kişi üzerine biraz düşündüğünde neden ABD'deki en baskılayıcı göçmen karşıtı yasanın özel hapishane firmaları tarafından taslak haline getirildiğini anlayabilir.

Esasında kendi tutukluluk deneyimi Davis'in hapishane sistemine bakışını şekillendirmiştir. Otobiyografisinde tutuklulara bakışını aktardığı ölçüde henüz ergen dönemlerinde onlara dair söylenen şeylere inanan bir Davis görmekteyiz. Mahkumları toplumun geri kalanı gibi suçlu olarak görmese bile onun dünyasına büsbütün yabancılardır (Davis, 2017: 35). Son kertede geldiği noktada, hapishaneyi ırkçılığın ve siyasi baskılamanın yeniden üretildiği bir yer olarak gördüğünü söylemeliyiz. Onun için George Jackson ile diyalogunun bu anlamda ciddi bir önem taşıdığı açıktır çünkü bu yazarın hapishane kurumu bağlamında yalnızca siyasi tutukluluk üzerine değil ırksallaşma ile suçlulaştırma süreçleri arasındaki ilişki üzerine de düşünmesini sağlamıştır.

Kavramsallaştırmaya geçmeden önce ilk olarak Davis'in hapishanelere bakışını anlamak için otobiyografisinde aktardığı deneyimlere ve kullandığı ifadelere bakmanın

faydalı olacağını düşünmekteyiz. Davis'in mantığında hapishanelerin oluşumu şu şekildedir:

"Nezarethaneler ve hapishaneler bireyleri insanlıktan çıkarmak, onları bir hayvanat bahçesindeki, bekçilerine saygılı, birbirleri için tehlikeli deneklere dönüştürmek için tasarlanmıştır. Bunun üzerine tutuklu erkekler ve kadınlar, türlü çeşitli savunma yöntemleri geliştirmişlerdir. Dolayısıyla, her nezarethanede ve hapishanede yaşamın iki katmanı vardır. İlk katman, yönetimdeki cezai hiyerarşinin uygun bulduğu adet ve davranışlardan oluşur. İkinci katman ise tutukluların geliştirdiği kültürdür, tutsakların ruhlarını ele geçirmeye yönelik açık ve gizli tehditlere karşı kendilerini savunmak amacıyla geliştirip tanımladığı kurallar ve davranış biçimleridir" (Davis, 2017: 70).

Mahkumlar bir direniş gösterirler evet ancak bu çaresiz bir direniştir. Çünkü hapishane düzeni öylece sürüp giderken bu tepki sisteme ciddi bir zarar vermez, veremez. Ona göre hapishaneler ve hücreler ölümcül yerlerdir (Davis, 2017: 326). Orada yapılan iş normalden çok daha fazla odaklanma gerektirirdi, ona göre "bu sürekli yalnızlık hali" lehe çevrilerek kendisini tamamen işine vermek, hayatta kalmak, hatta akıl sağlığını koruması için hayati bir durumdur (Davis, 2017: 318). Hapishane koşullarına karşı - hem mental hem de fiziki anlamda - ciddi bir direniş sergilediğini görmekteyiz. Örneğin, yakalandığı hapishane mantarı hastalığı için Marin County Hapishanesi'nde yanlış bir tedavi uygulanmış, bunun üzerine dışarıdan bir doktorun muayenesi talep edilmiş ve Davis'e Panterlerin Ücretsiz Sağlık Merkezi'nin başındaki genç doktor doğru müdahale etmiştir (Davis, 2017: 320). Diğer yandan, her saat başı sıkı gözetim altında tutularak denetleyenlerce hakkında "Angela Davis'in Günlük Faaliyetleri" isimli rapor hazırlanan (Davis, 2017: 60) Davis'in okuduğu – veya diğer tutuklu kız kardeşlerine okutmaya çalıştığı – kitapların bazıları yasaklanmış, ancak ciltli kitapların gardiyanlarca roman zannedilmesi sayesinde yaygınlaşması sağlanmıştır.

Bu noktada, Davis ve avukatlarının duruşmanın Marin County'den başka yere alınması ısrarını hatırlamakta fayda vardır. Siyahların sayıca çok fazla olmasa bile, bölgede topluma önderlik edebilecek yeterli sayıda bulunduğu, ırkçılığın maskesini düşürebilecekleri bir yer olarak San Jose bulunur. Santa Clara Hapishanesi için koşullar bağlamında daha olumlu şeyler söyleyenler içinse Davis karşılaştırmanın pek bir anlamı olmadığını *"Ama hapishane, hapishaneydi işte. Hapse girmeyi kabullendiğinizde, iyinin ya da kötünün derecesi yoktu"* sözleriyle dile getirir (Davis, 2017. 342).

Hapishane jargonunda gardiyanların bakış açısıyla kadın mahkumlar kaç yaşında olursa olsun "kızlar" olarak çağrılır, onların zararsız oyunlarla, mutlulukla meşgul oldukları görmek istenirdi. Kadınlara bakış öyle cinsiyetçidir ki ev işlerinden ayrı kaldıkları takdirde varlıklarını sürdüremeyecekleri varsayımıyla dinlenme odalarına çamaşır, bulaşık makinesi, ütü vb. eşyalar konulmaktadır. Ayrıca, erkeklerin kıyafetleri ve çarşafları temizlenmek için başka yere gönderilirken, kadınlar - nasılsa – bu işi kendileri halledebilecektir. Yapmaktan imtina ettikleri takdirde de yine ırkçı bir bakış açısıyla ancak hiç kimse gönüllü olmadığı takdirde iş siyah kadınlara kalmaktaydı (Davis, 2017: 327). Kimi zaman herhangi bir haksız muameleye karşı itiraz etmeye yeltenen siyah mahkum "rengini aştığı" gerekçesiyle uyarılır. Davis hapishanelerde beyaz kadın mahkumlar ile siyahlar arasındaki farkı örneklemek için siyah ve Meksika kökenli iki kadınla beyaz bir kadının kelepçelenme yöntemini karşılaştırır. Müdirelerin beyaz kadını kısıtlamak için herhangi bir şey yapmazken, Davis'i ters kelepçelemiş vaziyette tutmaları onun tabiriyle "hapishane sisteminin her köşesine sinen ırkçılığı" resmeder (Davis, 2017: 357).

Davis yazdıkları ile yalnızca kurum olarak hapishane üzerine düşünülmesini sağlamayarak aynı zamanda rıza göstermemiz istenen demokrasinin belirli bir versiyonuna da kafa yorulmasını istemektedir. Çünkü ona göre demokratik haklar ve özgürlükler hapishanedeki insanların mahrum oldukları ile bağlantılı olarak tanımlanır.

Bu noktada akla şu soru gelmektedir: "Ne türden bir demokrasinin içinde yaşıyoruz?" Bu aslında defolu, yarım yamalak bir demokrasi kavramıdır. Davis burada tutukevlerindeki kadınların oraya girmeden önce *güvenlik* gerekçesiyle – cinsel bölgeleri de dahil olmak üzere - üst aramasından geçtiklerini hatırlatır. Ona göre bunu yaşayan herhangi bir kadın acımasızca cinsel istismarı deneyimlemektedir. Ne var ki bu hapishanede gerçekleştiği için toplum bu türden bir istismarı normal kabul edip kadının tutukluluğunun rutin bir yönü olarak görür (Davis, 2005: 44).

Yanı sıra, Guantanamo'da veya Irak'taki Ebu Gureyb Hapishanesi'nde yaşananları, işkence gören mahkumların fotoğraflarının basına servis edilmesi sonrası ABD'nin dünya kamuoyundaki tutumunu ve Amerikan demokrasisinin verdiği sınavı irdeleyen Davis'e göre ideolojiler hapishane-endüstriyel kompleksin pekiştirilmesinde temel rol oynamaktadır; örneğin hapishanelerin demokrasi için gerekliliği ve toplumsal sorunların çözümünün ana bileşenlerinden olduğu fikrinin pazarlanması gibi. Tüm dünyada ırkçılığın hapishane sisteminin içine gömülmüş durumda olduğunu ve orantısız bir sayıda rengin veya Küresel Güney'in insanının hapse atıldığını savunur. Nitekim, ABD'deki yerli hapishane sakinlerinin yaşadığı günlük işkenceler, Ebu Gureyb'deki tutuklulara uygulanan muamelenin doğrulanmasını sağlamaktadır (Davis, 2005: 65).

Bugün ABD'de hapishanelerin bir tür getto haline geldiğini söylemek yanlış olmayacaktır. Bir örnekle açıklamak gerekirse, 1984'ten beri Kaliforniya Devlet Üniversitesi'ne yalnızca bir yeni kampüs eklenmesine karşın, Kaliforniya'da 20 yeni hapishane açılmıştır. 1996-97'de yükseköğrenim devletin genel bütçesinden yalnızca %8,7 alırken, ıslah için ayrılan pay %9,6'dır (Davis, 1998: 15). Öte yandan, 1996 yılında Kaliforniya'da devlet pozitif ayrımcılığın yasaklandığını açıklamıştı. Kaliforniya'da hapishaneler 'diğerleri' için ayrılırken, eğitimin artan oranda belli kimselere ayrıldığı açıktır. 4 yıllık fakülte ve üniversitelerdeki sayının 5 katı kadar siyah

erkek şu an itibariyle hapishanededir. Bu yeni ayrımcılığın ülke geneli için tehlikeli sonuçlara gebe olduğunu söylemek gerekir.

Bugün ABD'de adını Martin Luther King'den alan 900'ün üzerine sokak varken hapishanelerde, gençlik tesislerinde, askeri cezaevlerinde ve yerli bölgesindeki hapishanelerde 2,5 milyon kadar insan bulunmaktadır. Bugün dünya üzerinde toplam tutuklu nüfusunun dörtte birini oluşturan hapsedilmiş bu nüfus, kölelikten beri ele alınmamış durumda olan barınma, eğitim, işsizlik vb. toplumsal sorunları gizlemek için tasarlanan stratejilerden kar elde eden bir endüstriyel hapishane kompleksini beslemektedir (Davis, 2016: 70). Dolayısıyla Davis'e göre ırkçı olmayan bir hapishane ontolojik olarak mümkün değildir (Davis, 2005: 33).

Ceza endüstrisi ile ilişkili şirketler, mahkumları yöneten bu sistemden kar elde etmekte ve devamlı büyüyen hapishane nüfusu payında net bir hisse edinmektedir. Basitçe, hapishane-endüstriyel kompleksin dönemi olarak tarif edilebilecek bu dönemde hapishane, modern kapitalizmin döküntüsünün biriktiği bir kara delik haline gelmiştir. Kitle tutsaklığı, sosyal refahı tahrip ederken kar doğurmakta ve dolayısıyla bireyleri cezaevine yönlendiren koşulları yeniden üretme eğilimindedir (Davis, 2003: 16). Nitekim özel şirketler için hapishane emeği altın küpü gibidir. Grev ve sendika örgütlenmesi yoktur. Sağlık yardımı, işsizlik sigortası veya işçi tazminatı ödemesi hatta yabancı ülkelerde olduğu gibi dil engeli de bulanmaz ve böylece duvarların içindeki fabrikaların binlerce dönümü üzerine Evans ve Goldberg'in (1997) deyimiyle "yeni Leviathan hapishaneleri" kurulmaktadır.

Angela Davis'e göre mahkumların medeni haklarının askıya alınması da aslında ırkçılığın bir parçasıdır. *"Are Prisons Obsolete?"* kitabında mahkumların oy kullanmış olması halinde ABD'de o dönem Bush'un seçilmesinin mümkün olamayacağını iddia etmektedir. Burada ilginç olan oy kullanma hakkından mahrum edilmenin tartışmasız bir mantığı olduğunun kabullenilmesidir. Nitekim ABD'de pek çok kişi mahkumların

oy hakkının gasp edilmesini sorgulamamaktadır. Davis bunun kökenlerinin de yine kölelikle bağlantılı olduğunu düşünür çünkü o dönem kölelerin oy kullanmasına izin verilmiyor ve tam vatandaş sayılmıyorlardıysa bugün de aynı şey mahkumlar için *geçerlidir.* Oy kullanma hakları olmadığı için artık tam bir vatandaş olarak görülemezler.

Diğer yandan, suç ve hapis arasında bir nedensellik olduğu fikri tartışmaya açıktır. Amerikan toplumunun "cezaevileşme"si[18] ABD'nin ırksal manzarasını dönüştürmektedir. Bugün toplumda "pek çok tutuklumuz var çünkü suç işleyen çok fazla insan var" varsayımı olsa da Davis bunun tersini savunur. Suçun cezayı ürettiğine dair popüler söylemine karşı gelerek cezanın diğer güçlerin sonucu olabileceği ya da suçu işlemenin kaçınılmaz neticesi olmayabileceği ihtimali konusunda insanları düşündürmeye teşvik etmiştir. Suçu kimin işlediği ya da işlemediğine bakmaksızın, ceza daha çok ırksal bir gözetimin sonucu olarak görülebilir. Polis gözetimine daha çok maruz kalan topluluklar ceza endüstrisine yeni bedenler üretmeye daha çok meyillidir. Hepsinden önemlisi tutukluluk, insanların daha iyi liderlik etmesine yardım edebilecek kimi sosyal kurumlar tarafından ele alınmayan bütün toplumsal problemlerin cezalandırıcı bir çözümüdür. Hapis cezasının mantığı budur: konut yapmak yerine evsizleri hapse atmak, eğitim sistemini iyileştirmek yerine okur-yazar olmayanı hapse atmak, sanayisizleşme, sermayenin küreselleşmesi ve refah devletinin dağılması sonucu işini kaybedenleri hapse atmak gibi. Bu bir nevi "hepsi"nden kurtuluştur. Toplumun bu çok da gerekli olmayan nüfusunu kaldırma mantığının somut tezahürü olan hapishaneler bu insanlar ortadan yok olunca, simgeledikleri sosyal problemlerin temelinin de ortadan kaybolacağına dair boş bir ümidi temsil eder (Davis, 2005: 38).

[18] Kavramı ilk defa 1940 yılında Amerikalı Kriminolog Donald Clemmer kullanmıştır. Orijinal kullanımıyla "prisonization", hükümlü veya tutuklunun aşina olmadığı bir kültür ortamına girdiği andan itibaren katılacağı benzeşme süreci anlamına gelmektedir.

Davis'e göre cezanın derinden cinsiyetlenmiş yapısı daha geniş toplumun cinsiyetlenmiş yapısını hem yansıtır hem de daha çok sağlamlaştırmaktadır (Davis, 2003: 61). Literatürde yer alan farklı çalışmalarda kendisiyle birlikte anılan ve kimi zaman kıyaslanan Assata Shakur'un otobiyografisi ırkçılık, erkek egemenliği ve devletin siyasi baskı stratejilerinin kesişimselliği örneklemektedir. O yüzdendir ki Davis kadınlar ve hapishane sistemini irdelerken doğru sorgulamanın "toplumsal cinsiyet hapishane sistemini nasıl yapılandırır" şeklinde olması gerektiğini savunmaktadır. Hem ABD hem de dünyanın geri kalanında hapishanelerin genişlemesi devletçe kadına uygulanan cezanın tarihsel ve ideolojik niteliğini incelemeyi gerekli kılar. 18. yüzyılın sonundan itibaren hapis, cezanın baskın bir şekli olarak ortaya çıkmaya başlamış ve mahkum kadınlar erkek benzerlerinden daha farklı lanse edilmişlerdir. Maskülen suçluluk her zaman feminen suçluluktan daha "normal" görülmüş ve uygunsuz davranışları yüzünden devletçe kamuya açık cezalandırılan bu kadınlara, sayısız erkek benzerlerinden önemli ölçüde daha sapkın ve toplumu tehdit edici olarak bakılmıştır (Davis, 2003: 66). Yine aynı çizgide, köleliğin kaldırılmasına dek, siyah kadınların ezici çoğunluğu beyaz kadının deneyimlediğinden ciddi farklı ceza rejimlerine maruz bırakılmıştır.

Mendieta'nın Davis ile yaptığı mülakat esnasında yazara Ebu Gureyb'deki işkence fotoğraflarında kadın askerlerin de yer almasının toplumda şok etkisi yarattığının hatırlatılması üzerine aslında bunun feminist analizlerin açıklamaya çalıştığı bir noktaya işaret ettiğini söyler: kadın olarak cinsiyetlenmiş beden ile cinsiyet / toplumsal cinsiyet sistemini etkileyen söylemler seti ve ideolojiler arasındaki fark. Dolayısıyla, erkek egemenliği ile ilişkilendirdiğimiz davranışlarda bulunan bir kadının fotoğraflarını görmenin şaşırtıcı bulunabileceğini ancak cinsiyetin toplumsal olarak yapılandığı gerçeğini göz önüne alırsak böyle düşünmememiz gerektiğini ifade eder (Davis, 2005: 60). Nitekim, özellikle erkek egemen ideolojilere dayanan kurumlarda,

kadınlar da erkeklerden beklenen ile aynı şiddeti gerçekleştirme konusunda kolayca mobilize olabilir – tıpkı siyahların, siyah olmalarına binaen ırkçılığı desteklemenin sorumluluğundan muaf kabul edilemeyecekleri gibi. Fotoğraflardaki kadın algısından yola çıkarak feminizm eleştirisinde bulunan kesimlere yönelik ise Davis, üzerinde durulması gerekenin - kadın ya da erkek – şiddetin kimin tarafından uygulandığından ziyade kurumsallaşması olduğunu ifade eder (Davis, 2005: 63). Toplumsallaşma ve kurumsallaşma biçimleri ile bu türden kadın düşmanı stratejiler ve şiddet biçimlerinin erkekler için olduğu kadar kadınlarda da ne derece geçerli olduğuna dair kafa yormanın bu tartışmada daha üretken bir yaklaşım olacağı aşikardır.

Artık şiddet ve işkencesi ile hapishane sisteminin Amerikan yönetim biçiminde kendini emniyete aldığı söylenebilir. Burada akla şu soru gelir: Amerikan toplumu demokrasinin kalbinde bir kanser olduğuna nasıl inandırılabilecektir? İlgacı hareketin uzun bir tarihi olmakla birlikte, çeşitli dönemler boyunca aktivistler hapishanelerdeki yaygın koşulların ilga için en güçlü argümanı teşkil ettiğini savunmuştur. Bu kurumların ABD'nin küresel hakimiyet savaşı için nasıl konuşlandırıldığı ise ilgaları için bir diğer savdır. Davis'in ilgadan kastı hapishane denilen tesislerin tekil olarak parçalarına ayrılması değildir, hapishane-endüstriyel kompleks kavramı hapishanenin ekonomik, sosyal ve siyasi koşullar tarafından – ki kendilerinin de dağılması zorunludur - nasıl derinlemesine yapılandırıldığı yansıtmak için önerilmiştir. Bunun Web Du Bois'nın "kökünü kazıma demokrasisi" kavramı ile birlikte okumak gerektiğini düşünmekteyiz. Bu ilga, yalnızca negatif bir alaşağı etme süreci değil, aynı zamanda yeni kurumlar yaratma anlamında bir inşa süreci anlamına da gelir. Du Bois'ya göre kölelikle birlikte üretilen baskıcı koşulların tamamen ortadan kaldırılması için yeni demokratik kurumlar yaratılması zorunludur. Aksi takdirde siyahlar borç köleliğinden ikinci sınıf eğitime kadar köleliğin yeni formları ile karşılaşacaktır.

2014 yılına gelindiğinde Barat'ın kendisi ile gerçekleştirdiği mülakatta bugünün pratiklerinde ve farklı coğrafyalarda da olsa hapishane-endüstriyel kompleks mantığının hala nasıl geçerli olduğunu vurguklayarak istikrarlı bir tutum sergiler. Davis, dünyanın en büyük özel güvenlik şirketi olarak anılan Group 4 Security (G4S), Filistin ve hapishane üçlüsünün arasındaki bağlantıdan örnek verirken şirketin güvenlik devleti bahanesi altında bireylerin hayatına sızdığını söyler (Davis, 2016: 21). Zaman içinde ırkçılık ve göçmen karşıtı pratiklerden ve İsrail'deki ceza yöntemlerinden nasıl yararlanabileceğini ve koşullardan nasıl kar elde edeceğini öğrendiğini ifade ederek aslında küresel hapishane-endüstriyel kompleksin nasıl sürekli olarak büyüdüğüne işaret eder.

2.2.5 Irkçılık, Şiddet ve Feminizm

Irkçılığı Davis'e göre salt siyahları değersiz-aşağı göstermeye yönelik bir eğilim olarak okumak eksik bir analizdir. Öncelikle zenginlerin karlarını artırmak için kullandıkları bir silahtı çünkü siyahlara daha az ücret ödenmesi yetiyordu (Davis, 2017: 80). Beyazların ise işçi olsalar dahi ırkçılık kavramı söz konusu olduğunda bir kafa karışıklığı yaşadıkları görülür çünkü sömürüye maruz kaldıklarını unutarak / bir kenara bırakarak öfkeyi yine dönüp siyahlara yöneltmektedirler.

"Kadınlar, Irk ve Sınıf" kitabında Angela Davis ırk ve cinsiyet ayrımcılığının tarihsel boyunca Amerikan toplumundaki yansımalarını incelemektedir. Toplumsal sınıfların ırk ve cinsiyet ayrımı karşısındaki konumlarını ve politikalarını, kadın ve siyah kurtuluş hareketinin sınıf mücadelesi ile ilişkilerini irdelemektedir. Yüzyıllar boyu ırk ayrımı altında ezilip sömürülen siyahların içinden gelmiş olması yanında, kadın olması nedeniyle de cinsiyetçi baskı ve ayrımcılığı da yakından tanımış olan Davis bu sorunlara radikal çözüm arayışına yönelmiştir. Onun yaklaşımında, kadın, ırk ve sınıf olguları tarihsel ve toplumsal boyutları ve ilişkileri içinde ele alınır. Kadının ezilmesi ve

kurtuluşu konusu toplumsal gerçeklikten soyutlanmaz, sınıflar üstü ve politika dışı yaklaşımlar eleştiriye tabi tutulur.

İlk dönem ortaya koyduklarında kadın ve kadına toplumsal bakışı yoğun bir şekilde ele almıştır. Gerek kendi hayatından örnekler vererek gerekse ırkçılık, cinsiyetçilik ve şiddet kavramlarını yorumlayarak kadın hareketini belirli bir tarihsellik içerisinde aktarmaya çalışmıştır. Otobiyografisinde yer verdiği üzere kendi ana davası sürerken duruşma sırasında konu George Jackson'a gelince, Davis'in şiddetli tutkusundan, hapishane koşullarının iyileştirilmesi yerine yalnızca tek bir kişinin serbest kalmasıyla ilgilendiği iddia edilmiştir. Bunu iyi okumak gerekir çünkü Davis'e göre bu tam da toplumda kadınların yalnızca duygularının ve tutkularının emriyle hareket etmeye mahkum olduğu, rasyonelite ve mantıktan uzak davrandıkları savının tezahürüdür. Benzer şekilde Davis ve dava arkadaşları, Marin County'deki duruşması esnasında orada yaşayanların pek çoğunun kendisinin suçlu olduğuna inandıklarını tespit etmişlerdir. Ancak bu önyargıdan da kötüsü, Davis onlara göre daha beter bir suç işlemiş, siyah bir kadın olarak komünist olmuştur: *"Saygın beyaz Kaliforniyalıların çocuklarına eğitim vermem pek çoğunu öfkelendirmişti"* (Davis, 2017: 340). Bu da aslında bize kadına biçilen rolün ve olması gereken, zararsız, tehlikesiz kadın tarifinin eleştirisini sunar.

Angela Davis ve ilerici hareketin diğer kaleleri, kadına yönelik şiddetin baskıcı devlet içindeki diğer çeşitli şiddet biçimleriyle bağlantılı olduğunu tartışmaktadır. Küresel savaşı, polis zulmünü veya kadına ve ötekileştirilen diğer topluluklara yönelik şiddeti hedef alan veya sona erdirmeyi amaçlayan herhangi bir hareket/örgütün bu şiddet biçimleri ile kişilerarası şiddeti arasındaki bağlantıyı göz ardı etmesi pek mümkün değildir. Bu yönüyle daha bütüncül bir yaklaşım sergilendiği söylenmelidir (Johnson, 2014: 11).

Bununla birlikte, Davis kadına yönelik şiddet ve "hapishane-endüstriyel kompleks"teki kurumsal şiddet arasındaki bağlantıyı ve feminist hareketin bu iki konu ile nasıl ilişkili olduğunu değerlendirirken esasında Kritik Direniş'e[19] atıfta bulunmaktadır. Angela Davis, Rose Braz ve Ruth Wilson Gilmore tarafından kurulan ve Kritik Direniş adı verilen oluşumdan bu minvalde bir örgüt doğmuştur. *Incite!* adı verilen bu örgütün faaliyetleri hukuki yaptırım ve hapse dayanmadan yakın şiddetin üzerine eğilir. Davis'e göre hapishanelerin lağvedilmesi konusunda ciddi isek, şunu sormalıyız: kadına karşı şiddeti suç olarak kabul edilmesine sebep olan fiillerin ne olduğunu sorgulamamız gerekmektedir. Son 30 yılda büyük bir oranda erkeklerin kadına karşı şiddet içinde yer alması veya tutuklanmaları çok dikkat çekicidir. Aile içi şiddetin hukuki yaptırım bakımından bir şey ifade etmemesi alışıldık bir şeydi. Her zaman olduğu gibi, verilen cevap "bu aile içi bir meseledir" olmuştur. Davis buna şunu kastetmek için değinir; devlet kadınları cezalandırma yetkisini, eşleri ya da babaları olsun, onların hayatlarındaki erkeklere aktarmaktadır (Platt, 2014: 39).

Öte yandan, yazarın esas vurgulamak istediği şey kendini kadına yönelik şiddetin son bulmasına adayan bu işe rağmen son otuz yıllık dilimde, kadına karşı şiddet oranı aynı kalmıştır. Tüm kişiler tutuklandı, ne var ki dünyadaki tüm örgütler ve "24 saat - kriz hatlarının" kadınlar tarafından maruz kalınan şiddetin yayılması üzerinde etkisi olmadı. Bu demek oluyor ki kadına karşı şiddetin önlenmesi için, tutukluluğun ötesinde bir çözüm düşünülmelidir.

Davis'e göre hapishanedeki kurumsal şiddet, bunu deneyimleyen insanların oradan ayrıldıktan sonra kadınlara karşı davranışlarını etkiler mi sorusunun cevabı daha derinlerdedir. Mahkumlar kurban edilmiştir veya hapishanedeki diğer kişileri nasıl

[19] Kritik Direniş (orijinal adıyla Critical Resistance) Hapishane-Endüstriyel Kompleks'in sonunu getirmek için uluslararası bir hareket inşa etmeyi amaçlamaktadır. İnsanları kafes altına almak ve ne yaptıklarını kontrol etmenin bizi güvenli kılacağı düşüncesinin karşısında durmaktadır. Kritik Direniş, hapishaneleri kaldırmak için kitle hareketi oluşturmak isteyen; ulusal, üyelik esaslı, taban örgütlenmeli bir organizasyondur. Bkz. http://criticalresistance.org/about/

kurban edeceğini öğrenmiştir. Fakat bu insanlar daha sonra öyle bir noktaya geliyorlar ki münasebet içinde oldukları kadınları yeniden kurban ediyorlar. Bu aslında bizim nihayetinde kadınlara ve çocuklara karşı şiddetin kökünü nasıl kazıyacağımızın sorusudur. Bu kültüre angaje olmuş insanlar kadınların bu şekilde hedef alınacağını nerede öğrenir? Davis bu konuda bazı kesimlere düşen rolü şu şekilde örnekler;

"Hukuk öğrencileri için hukuku iyi öğrenmek çok önemlidir. Eş zamanlı olarak, hukukun kritiğini yapmalı ve onun bizi bu konuların bireyselleştiğini düşünmemize mecbur bıraktığının bilicinde olmalısınız. Hukukun öznesi bireydir: hak sahibi olan birey" (Platt, 2014: 40).

Burada sorgulanması gereken şeylerin başında 'bireysel suçluluk ve bireysel sorumluluk kavramlarının ötesine nasıl hareket edeceğiz' gelmelidir. İnsanlar bu kuralları nereden öğrenir? Bu nereden gelmektedir? Elbette ki şiddete doymuş bir toplumda yaşadığımızdan beri, yakın ilişkilerde oluşan şiddet ve orduda-savaşta, sokakta polis ya da yasa dışı kanun infazcıları tarafından uygulanan şiddet arasında bağlantı vardır. Bu bağlamda, ABD kamuoyunun en önemli tartışmalarından, 26 Şubat 2012'de göğsünden vurularak öldürülen 17 yaşındaki siyah genç Trayvon Martin (Goff, 2012) ile ilgili konu gerçekten yol göstericidir. Birkaç ay boyunca, gazete haberleri, televizyon programları, hemen herkes onun hakkında konuşmuştur, ta ki bir numaralı şüpheli Zimmerman kayıplara karışana dek. Zimmerman tutuklanır tutuklanmaz, tek bireyin tutuklanması bireyleri etkileyen bir konuya parmak basabilmek için yeterliymişçesine kamuoyunun tüm bu ilgisi sönmüştür. Ne var ki bu konunun tarihsel bir boyutu vardı ve kesinlikle tüm toplulukları ilgilendiriyordu, sadece bireyleri değil.

Kadın hakları konusunda verilen mücadele ve bu konuda siyah kadınlara özel bir görev atfetmekle ilgili olarak Davis şunları söyler:

"Hiçbir devrimci, devrimin başarısı ve başarısızlığının kadınların toplumdaki yerinin ne dereceye kadar gelişip ilerlediğine bağlı olduğunu inkar edemez. Marx'ın ve Engels'in insanlığın tarihinin iki temel nokta, üretim ve üreme etrafında döndüğünü belirttiklerini biliyoruz. Bu şekilde, insanlar bir yandan yaşamaları için gerekli olanı meydana getirirken, bir yandan da aile kurulmuş olur" (Davis, 2008: 216).

Bu anlamda, Davis'in çözüm önerilerine baktığımızda giderek - devrimin sonucunun ne şekilde hazırlandığına bağlı olduğunu göz önünde tutarak - burjuva ailesinin ve kadının Amerikan toplumundaki yerini değiştirmeye çalışmamız gerektiğini görürüz. Elbette ki bu çaba devrimin sadece bir kısmını meydana getirecektir. Kadın hakları davasını erkekler de benimsemeli ve savunmalıdırlar. Kadınların kurtuluşu özellikle siyah kurtuluş hareketi içinde önemli yer tutar. Bugünkü toplumda, en çok ezilenlerin siyah kadınlar olduğu herkesçe bilinmektedir.

Bundan başka, James Baldwin 1970'te Angela Davis'e yazdığı mektupta beyazların beyaz oluşlarına sığınarak içinde bulundukları bu tuzaktan kurtulmaya çalışmadıkları sürece, kendi adlarına binlerce insanın öldürülmesine izin vermiş olacaklarını ve kendilerinin bile ırkçı bir savaş olarak görecekleri (ve tasvip edecekleri) bir ortamın oluşmasına yol açacaklarının uyarısında bulunur. Beyaz oluşlarının kendileriyle olaylar arasına belli bir mesafe koymasına müsaade ettikleri sürece kendi hayatları, liderleri, ülkeleri, çocukları ve geleceklerinin sorumluluğunu yüklenebilecek kadar insan olamayacaklardır (Davis, 2008: 3).

Siyahlar tarih boyunca sadece ekonomik açıdan köle olarak yaşamadılar, aynı zamanda seksolojik bakımdan beyaz köle sahibinin arzularını tatmin eden bir araç olarak bakıldı onlara. Siyahlara "siyahlık"a karşı olanlar siyah kadınlar için uydurdukları hikayelerle siyahları küçük düşürmeye çalıştılar. Ne yazık ki, siyah kadınlardan bazıları bu hikayeleri, ortaya atılış sebeplerini araştırmadan olduğu gibi kabul ettiler. Bunlar, harekette rol almayı ve mücadele etmeyi reddederek olayların

dışında kalmayı tercih etmektedirler. Ancak temelde Davis'e göre siyah kadınların yapması gereken, *"mücadeleye girmek ve erkeklerimizin yanında çarpışmak"*tır (Davis, 2008: 217).

Çalışmanın bir önceki bölümünde tartışılan kesişimsellik kavramına Davis'in çözümü nerede gördüğünü anlamak için yeniden değinilmesi gerektiğini düşünmekteyiz. Ona göre aynı zamanda işçi sınıfı kadınları da içeren, çok ırklı koalisyonların gerekliliği açıktır. Kadın hareketinin tüm potansiyelini harekete geçirmek istiyorsak, çok daha fazla sayıda çok ırklı ve işçi-sınıfı tabanlı kadın örgütüne ihtiyacımız vardır. Yalnızca beyazlardan oluşan kadın örgütlerinin eşitlik arayışına derin katkılar sunup sunamayacağı tartışmalıdır. Kesişimsellik teorisinin pek çok öncüsü bulunmakla beraber, Davis 60'lı yılların sonunda New York'ta faaliyet gösteren Üçüncü Dünya Kadınları Birliği ve yayınladıkları "Triple Jeopardy" gazetesine atıfta bulunur (Davis, 2016: 32). Başlığın ilk kısmında da değinilen yazarın *"Kadınlar, Irk ve Sınıf"* kitabı da sözü edilen üçlü tehlike (ırkçılık, cinsiyetçilik ve emperyalizm) meselesini o dönem bir arada tartışan örneklerden biri olmuştur. Diğer teorisyenlerden farklı olarak Davis ırk, cinsiyet ve sınıfın kesiştiği / temas ettiği, çifte ya da üçlü sömürünün kavramsallaştırılmasından çok mücadelelerin kesişimselliğinin kavramsallaştırılmasını kritik bulur. Bu fikir aslında bizi çok yakın geçmişte kendisiyle yapılan röportajlardan oluşan *"Özgürlük Kesintisiz Bir Mücadeledir: Ferguson, Filistin ve Bir Hareketin Oluşumu"* isimli çalışmadaki tartışmalara götürür. Davis'e göre eylemcilik tarihindeki mücadeleler ve radikal hareketlerin ulusları aşan boyutu bulunmaktadır. Bu yüzden, farklı coğrafyalarda aynı ayrımcılık ve sindirmeye maruz kalanlara dair meselelerin etrafında birlikte örgütlenmeye imkan verecek bir çerçevenin oluşturulması gerekmektedir.

Bu konuyla ilgili benzer bir şekilde kendisine Yahudi feministlerin kadın örgütlerindeki katkıları ile ilgili süren bir dizi tartışmaya dair düşüncesi sorulur. Ona

göre Yahudi feministlerin tarihsel ve kültürel miraslarını siyasette kadının yer almasına yönelik teori ve stratejiler ile bütünleştirmesi çok önemlidir. Nitekim Yahudi kadınların tarihsel deneyimi içinde öne çıkan ilerlemeci bir yapı bulunmaktadır. Elbette onların İsrail devleti ile ilişkisi konusunda ihtilaflı düşünceler olsa da bu sözü edilen ilerici feminist Yahudi kadınlar cinsiyetçi, ırkçı ve emperyalist politikaları için İsrail hükümetine karşı gelmekten korkmamaktadır. Bu noktada, Davis ilerici Yahudi feministlerin Filistinli kız kardeşleri ile dayanışmalarını göstermenin bir yolunu bulmaları gerektiğine inanmaktadır. Buna karşın, kadın hareketinde aktif olan kim varsa anti-semitizme işin önceliği gözüyle bakmalı ve özellikle siyah kadın ırkçılık ile anti-semitizm arasındaki güçlü bağı açığa vurmak durumundadır (Bhavnani, 1989: 78). Polisin militarizasyonu, hapishanelerdeki siyasi esirler, özgürlük hakkı, kadının konumu meselelerinin ABD'deki bağlamıyla İsrail örneği arasındaki bağı görebilmek çok önemlidir. Bu noktada Davis'in ABD'de siyahların durumu ile İsrail'deki Filistinliler'in uğradığı zulmü bağdaştırdığını, bahsi geçen şiddetin aynı zamanda ABD'deki topluluklarda olup bitenlerle de ilgisini vurguladığını ve hatta Filistin'le dayanışmanın dünyanın her yerinde ilerici davalarla ilgili hareketler veya örgütlerce benimsenmesi gerekliliğini savunduğunu görüyoruz. Hareketlerin kesişimselliği konusundaki ısrarını bu şekilde yorumlayabiliriz.

Militan kişiliği yazarın siyah feminist mücadeleye dair sayılan tüm bu aşamalara katılmasını sağlamıştır. Her zaman bireylerden ziyade hareketlerin önemini vurgulayan Davis, toplum içinde bunu nasıl yapabiliriz sorusunu cevaplarken Global Afrika fikrinin hiç yabancı olmadığı şahsiyetlere atıfta bulunur. Her ne kadar Nelson Mandela her zaman başarılarının kolektif olduğu – aynı zamanda onun yoldaşları tarafından başarılmıştır - konusunda ısrar etse de medya onu kahraman bir birey olarak kutsallaştırmıştı (Barat, 2014). Benzer bir süreç Dr. Martin Luther King Jr.'ı, 20. yüzyılın ortasındaki ABD özgürlük hareketinin tam kalbini oluşturan çok sayıdaki kadın

ve erkeklerden ayrıştırma girişiminde de görülebilir. İnsanların bugün kendi potansiyel aktörlerini sürekli büyüyen bir mücadele toplumunun parçası olarak tanımaları için tarihin kahraman bireylerin faaliyetleriymiş gibi tasvir edilmesine direnmek gerekir.

Öte yandan, ırkçılığın tutumsal biçimlerini ve ırkçı herhangi bir toplumda kaçınılmaz olan sınıfsal önyargıları dökmek istiyorsak, beyaz orta sınıf kadının basitçe kendi arasında çalışmaya devam etmesi mümkün değildir. Irkçılıktan nasıl vazgeçileceği konusu çalıştaylara katılarak, bir diğer deyişle öğrenilerek olacak bir iş değildir. Elbette ki bunlar tamamen göz ardı edilmemesi gereken çabalardır ancak beyaz kadın liderliği rengin kadınından almayı eylemci koşullarda öğrenmek zorundadır. Kolay gibi görünse de zor bir konudur. Davis'e göre aslında cinsiyetçiliğin yapısına bakarsak yalnızca rengin kadınını değil beyaz kadını da etkileyen ırkçı bir bileşeni olduğunu görürüz.

Her ne kadar bu problemlerin birçoğu hala varlığını sürdürse de en azından şu an kadın hareketindeki hiçbir beyaz aktivist ırkçılık tahlilini cinsiyetçiliğin genel tahliline entegre etmenin gerekliliğinden haberdar değilmiş gibi davranamaz. Bu bağlamda, Davis siyah kadınlar ve ilerici beyaz kadınların yaptıklarının önemli meyveler verdiğini düşünmektedir. Feminist teori ve pratiğin doğası ilerici değişimler göstermeye başlamaktadır. Önceden ırkçılık konusu açıldığında suçluluk psikolojilerini dışa vuran, biraz endişeli ve defansif olmaya meyilli beyaz kadın, artık soruna ilişkin daha ciddi bir derinlemesine düşünme içine girmektedir.

2.2.6 Küreselleşme ve Çok Kültürlülük

Meta, dünyadaki insanların tümünün hayatlarının neredeyse her alanına, tarihte eşine rastlanmamış şekilde nüfuz etmektedir. Aynı zamanda, insanlar önceden hiç olmadığı kadar ve nadiren kabul edebileceğimiz şekillerde birbirlerine bağlıdır. Davis'e

göre Küresel Kuzey'dekiler, Küresel Güney'deki[20] kızların acı ve sömürüsünü satın almaktadır. Küresel ter atölyelerinde üretilenleri her gün üzerine giyen bir Kuzey'den söz etmektedir. Marx'ın da uzun zaman önce tartıştığı gibi burada zor olan, bu metaları içine alan ve ona saklanan sosyal ilişkileri açığa çıkarmaktır.

Angela Davis'e göre demokrasinin gerçek eşitlikçi modelini takip etmek için kapitalizm ve demokrasi kavramlarının düğümü çözülmek zorundadır. Bu noktada komünizm veya sosyalizm hala bize demokrasinin yeni biçimlerini üretme konusunda yardımcı olabilecektir. Küreselleşme karşıtı hareketin Marx'ın işçi sınıfına atfettiği rolü tamamlayıp tamamlayamayacağı sorusu hala oldukça popülerdir. Ona göre bu geçişin kolay olmayacağı görülmekle birlikte, bu ekonomik istismara, ırkçılığa, ataerkillik ve homofobiye karşı mücadelelere özen gösteren küresel - bir anlamda ırklar arası - dayanışmaların önemini reddetmek anlamına gelmemesi gerekmektedir. Marx'ın dönemindeki enternasyonalizm ile bugün inşa etmeye çalıştığımız yeni küresellik arasında bir bağlantı vardır.

Küreselleşmeye atfedilen özelliklerden biri de milliyetçiliğin sonunu getireceğinin düşünülmesidir. Davis'e, ABD'de siyah milliyetçiliğin rolü olduğunu düşünüp düşünmediği veya bunun tamamen modası geçmiş mi algılandığı sorulmuştur. Bir noktada köhneleştiği düşünülürken, bir noktada ise siyah bilincinin şekillenmesine yardımcı olan milliyetçiliğin uzun süre dayanabileceği tartışılmaktadır. Davis'in düşünce dünyasında milliyetçilik homojen bir kavram değildir ve birçok türü vardır. Yazar genellikle, Batı'daki siyahların Afrika, Latin Amerika ve Asya'dakilere karşı özel bir sorumluluğu olduğunu iddia eden Du Bois'nın pan-Afrikanizm kavramı ile tanımlamayı tercih etmektedir. Ona göre, kıtada çok fazla siyah insan yaşadığı veya

[20] Global South (Küresel Güney) Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra ortaya çıkan tek kutuplu sistemde; Asya, Afrika ve Latin Amerika'da bulunan ve Soğuk Savaş devrinin üçüncü dünya ülkeleri olarak tarif edilen az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeleri betimlemek için ortaya çıkmışsa da günümüzde kavram, büyüme hızı yüksek devletleri, küresel düzenin yükselişe geçen ekonomilerini ifade etmek için kullanılmaktadır.

kökenlerimiz oraya dayandırdığımız için değil, ilk önce, sömürgecilik ve emperyalizmin temel hedefi olduğu için Afrika'ya karşı özenli olmalıyız (Davis, 2005: 25). Du Bois'nın – geleneksel pan-Afrikanizm anlatılarında gizlenmiş olan - Afro-Asyalı dayanışmalar üzerinde de ısrarcı olması önemlidir çünkü bu yaklaşım ırksal değil, daha çok ırkçılığa karşı mücadeledeki siyasi kimliğini keşfetmektedir.

Diğer yandan, ABD'de bugün Yüksek Mahkeme yargıçları muhafazakarlıkları konusunda oldukça açık sözlü görülmektedir. Bunun gelecekte ırk adaleti için anlamı nedir? Davis'e göre modern ırkçılığı tanımak oldukça zordur, özellikle ırkçı yasalar ve tutumlarla bağlantılı hale getirilmediğinde ve ırkçılığa uğrayan bir toplulukta üyelik iddia eden bireyleri farklı şekilde etkilediğinde. Davis bu noktada kimin hapse girmesi kimin girmemesine, kimin üniversiteye gitmesi veya kimin gitmemesine, ya da kimin sağlık sigortasının olup kimin olmadığına karar veren yapısal ırkçılığa doğrudan seslenen - yeni bir gündem ile oluşacak - yeni bir dönem önerisinde bulunmaktadır (Davis, 2005: 27).

Bununla birlikte şu soru sorulabilir. Çok kültürlülük ile ırk adaleti arasındaki fark nedir? Davis'e göre çok büyük fark bulunmaktadır. Çeşitlilik, çağdaş sözlükte, ırkçılık karşıtlığı ile eş anlamlı olduğu varsayılan sözcüklerden biridir. Bununla birlikte, çok kültürlülük hem ilerici hem derin muhafazakar yorumları kabul edebilecek bir kategoridir. Öte yandan, kurumsal çok kültürlülük diye bir durum mevcuttur, çünkü şirketler zamanla "çeşitli" bir işyeri yaratmanın daha karlı olduğunu keşfetmiştir.

"Çok kültürlü, evrensel, dünya vatandaşı" kişilik tanımlarını kullanan "United Colours of Benetton" markasının ticari ve ideolojik sebeplerle "aynı renk"leri kullanıyor olması ve insanlara aynı giysileri giydirmesine dikkat çekenlerin kullandığı "Benetton çokkültürlülüğü" kavramına atıfta bulunan Davis, bu gibi küresel şirketlerin siyahlar, Latinler ve Asyalıların daha çok, hatta beyaz mevkidaşlarına göre de çok daha fazla çalışmaya gönüllü olduklarını keşfettiklerini dile getirir. Ancak bu, ırklar arası toplum

ile eşitlik ve adalet için devam eden mücadeleleri vurgulayan, siyasi olarak güçlü şekilde kaynaşmış bir çok kültürlülüğü kucaklamamız gerektiği anlamına gelir. Irklar arası toplum, çok kültürlülük için kullanılan benzetmelerden biri olan güzel bir "çiçek buketi" yaratma amacı taşıdığından değil, zorlu yapısal eşitsizlikler ve adalet için mücadele yöntemi olduğu için önemlidir. Çünkü çok kültürlülüğün ancak bu biçiminin radikal potansiyeli vardır (Davis, 2005: 28).

2.2.7 Özgürlüğün Anlamı

Angela Davis yaşamı boyunca tüm çalışmaları ve aktivizmini "Özgürlük nedir?" sorusunun cevabını aramaya adamıştır. Bu yüzden onu özgürlüğün öncü düşünürlerinden diye nitelendirmek yanlış olmayacaktır. Siyaset felsefesinin; kökenini Hobbes'tan alan ve özgürlüğü – devletin altında meşru olduğu müddetçe - bir bireyin *(adamın*) herhangi bir ayak bağı veya pranga olmadan istediği her şeyi yapması olarak anlayan diğerlerinin liberal geleneğine belirli ölçüde karşı durmaktadır.

Özgürlüğün bu negatif anlamı, mülkiyet hakkına, servet birikimine, mülkünü savunmaya ve siyasi katılıma büyük önem atfetmektedir. Davis'in özgürlük kavramı ise daha geniş kapsamlı ve radikaldir: kolektif özgürlük, hayatını kazanmak ve sağlıklı bir yaşam sürmek için özgürlük, cinsel özgürlük, hareket özgürlüğü, sosyal adalet gibi. Onun için özgürlük bir yasa veya politika biçiminde devlet tarafından bahşedilen bir şey değildir, aksine sıkı dövüşmüş ve dönüştürücü özelliğe sahip, düşüncenin ve var olmanın yeni yollarını talep eden katılımcı bir süreçtir (Davis, 2012). Bu yüzden de Davis'i, Marx'ın *"Filozoflar dünyayı yalnızca çeşitli biçimlerde yorumlamışlardır; oysa sorun onu değiştirmektir"* sözünü ciddiye alan birkaç modern düşünür arasında saymamız gerekir.

Çalışmanın biyografik kısmında da belirtildiği gibi Angela Davis apartheid (ırkçı ayrımcı) rejimin uygulandığı Birmingham, Alabama'da doğmuş ve oldukça açık ve

keskin olan tutsaklık koşulları altında orada büyümüştür. Örneklendirmek gerekirse, dönem 1940 ve 1950'lerde beyaz ırkın diğer ırklardan daha üstün olduğuna inanan kesim tarafından, polis şefi Eugene "Bull" Connor'ın teşvik ve cesaretlendirmesiyle siyah orta sınıf evlerin düzenli olarak bombalandığı zamana tekabül etmektedir. En yakın arkadaşları Komünist Parti üyesi olan, aktivist ebeveynler tarafından yetiştirilmiş olan Davis toplumda mücadelelerin olduğu dönemin tam ortasında reşit olmuştur. 1959 yılında New York City's Elisabeth Irwin Lisesi'ne başlamış, hali hazırda üzerine düşündüğü "özgürlüğün anlamı" konusunun akademik egzersizden daha öte bir soru olduğunu fark etmiştir. Özgürlük konusunun keşfi onu radikal düşünür Herbert Marcuse'ye götürmüştür. Yurtdışında, Fransa'da eğitim aldığı bu dönemde Bauelaire, Sartre ve Rimbaud'un yazıları ile tanışmış ve burada kaldığı süre boyunca Kuzey Afrikalılar ve Cezayirlilerin bağımsızlık mücadelesinin karşısındaki Fransız ırkçılığına tanıklık edip, özgürlüğün keşfi üzerine daha da küresel bir bakış açısı geliştirmiştir.

1963 Eylül'ünde Birmingham'daki Baptist Kilisesi'nin bombalandığını, çocukluğuna tanıklık eden en yakınlarının öldüğünü öğrendikten sonra bu kayıplar onu bir yaşam boyunca mücadeleye bağlayan unsurlar haline gelmiştir. Sartre'ın savlarının aksine, ölümde özgürlük olmadığını öğrenmiştir. Nitekim özgürlük mücadelenin gereğidir, yaşam hakkıdır.

1967 yılında, her mazlum, haksızlığa uğramış grup - gençler, kadınlar, siyahlar - bağımsızlık mücadelesi ile tanımlanmaktaydı. Havada özgürlük kokusu vardı ve Davis'in aklı ve bedeniyle bu mücadeleye kendini attığını söylemek yanlış olmayacaktır. Hikayenin geri kalan kısmını - önceki bölümlerde detaylarıyla aktarıldığı üzere - Kara Panterler'den UCLA'ya uzanan yolculuğu, Soledad Hapishanesi'ne varan eyalet valisi Ronald Reagan ile kavgaları ve sonrasında devam edip sonsuza dek isminin özgürlük ile özdeşleşmesine sebep olan kampanya oluşturmaktadır. Hapse atılmış birçok devrimci entelektüel gibi - örneğin Antonio Gramsci, Malcolm X, Assata

Shakur, George Jackson - Davis'in de hapishane hücresinden, özgürlük üzerine en yakıcı, eleştirel yansımaları ürettiğini görmekteyiz.

Dolayısıyla, bir kişi Davis'in ABD Komünist Partisi'ndeki rolünden haberdar olmasa bile, Yazışma Komiteleri, Gündem 2000, "Critical Resistance" adı verilen hareketin kurulmasındaki rolü ve özgürlük, kölelik karşıtlığı, istismar ve kadın hareketi üzerine yazdığı eserleri sayesinde Davis ile öyle ya da böyle tanışmış olabilir. 1994-2009 yılları arasında gerçekleştirdiği halk konuşmaları, Davis'in daha sonraki süreçte geliştirdiği "hapishane devleti" eleştirisini ırkçılık, cinsiyet, cinsellik, küresel sermaye, neoliberalizm konuları için sunduğu taze analizi ve yazdıklarını okuyanları her zaman radikal şekilde farklı bir geleceği hayal etmeye davet etmesini yansıtmaktadır. Dünya değiştikçe ve güç ilişkileri post-Sovyet, post-apartheid, post-Bush dünyadan efsanevi "ırk-sonrası" bir hale geldikçe, Davis bizi tarihi kritik bir şekilde sorgulamakla zorlar. Aynı zamanda, direniş hareketlerinin kaldıraç gücünün daha fazla olduğu ve 'düşmanların' tanınmasının daha kolay olduğu, 1960'ların eski güzel günlerinin nostaljisine karşı da uyarıda bulunmaktadır.

SONUÇ

Bir siyasal düşünür ve her şeyden önce bir aydın olarak Angela Davis'i incelemeye gayret ettiğimiz çalışmanın sonunda Davis'in öne sürdüğü fikirler ve ödediği bedellerin siyah feminist hareketin gelişimi açısından dönüm noktaları olduğu anlaşılmıştır. ABD ve dışındaki baskının her türlüsü ile mücadele etmek adına yürüttüğü çalışmalarla uluslararası çapta tanınan bir yazar olan Davis ile siyah kadınların mücadelesini bağdaştıran olgular yazarın çocukluk/gençlik dönemlerinde deneyimlediği olaylar ve sonraki yaşlarda devrimci bir militan olarak politikaya aktif şekilde müdahil olması ile yakından ilgilidir.

Şu an halen Kaliforniya Üniversitesi Santa Cruz'da bilinç tarihi ve feminist çalışmalar programlarında profesör olan Angela Davis, en çok 1960lı yıllardaki siyasal aktivizmi ile bilinmektedir. Akademik eğitimi boyunca Herbert Marcuse'nin ve daha sonrasında Theodor Adorno'nun kurslarına devam eden Davis, Almanya'da iki yıl, Fransa'da bir yıl çalışmalarını sürdürmesini takiben 1967'de ABD'ye döndü ve akademik tezini tamamlamıştır. ABD'de devrimci mücadelenin yükseldiği yıllara tekabül eden bu yıllarda, Komünist partiye üye oldu ve ırkçılık karşıtı pek çok eyleme katılmış ancak radikal siyasal örgütlere yakınlığı onun yine aynı üniversitedeki görevinden uzaklaştırılmasına sebep olmuştur. 1960-65 arası barışçı mücadeleden bir sonuç alınamayacağını düşünen siyah hareket şiddet kullanma yolunu seçmişti. Özellikle barışçı mücadelenin simgesi Martin Luther King'in öldürülmesinden sonra devrimci şidddet ve silahlı mücadeleyi savunan Siyah İktidar hareketi yükselmeye başlamıştı. Davis Şubat 1970'te Kara Panter Partisi militanları aracılığıyla kurulan Soledad Kardeşleri Savunma Komitesi'nde yer almış, adı aynı yılın ağustos ayında Kaliforniya mahkemesinden firar etme girişimi ile ilişkilendirilmiş ve bir şekilde ölümlü biten çatışma olayına karışarak tutuklanmak üzere aranmaya başlamıştır. Ülke çapında artık FBI'ın en çok arananlar listesine girmiş, gizlenmesine rağmen 13 Ekim

1970'te yakalanmıştır. ABD ve başka ülkelerde Davis'i kurtarmak için çeşitli kampanyalar başlatıldıktan sonra bu mücadele dünya çapında yürütülen bir niteliğe kavuşmuştur. Birçok yürüyüş, toplantı ve imza kampanyaları düzenlendiği, dolayısıyla 1970 ve 71 yılları boyunca dünya kamuoyunun ve basının en önemli gündemlerinden birini oluşturduğunu söyleyebiliriz. İlerici bir hareketlilik yaratan Angela Davis'i kurtarma kampanyası ve tüm bu çabalar en nihayetinde 4 Haziran 1972'de sonuç vermiş ve kurtarılmıştır. Yazar on altı ayının hapishanede geçmesine müteakiben hakkındaki tüm suçlamalardan aklanmıştır. Profesörlük görevine yeniden başlayan Davis, Komünist Parti Merkez Komite üyesi oldu. Ayrıca 1980 ve 1984 seçimlerine Komünist Partisi başkanlık adayı olarak Angela Davis'i göstermiştir. Bu çalışmada sıkça atıfta bulunduğumuz *Kadınlar, Irk ve Sınıf* kitabını 1981'de yayınlayan yazar, 1985 yılında Nairobi'de gerçekleştirilen Dünya Kadın Konferansı'na katılmıştır. Sosyalist ülkelerden ve "üçüncü dünya" ülkelerinden gelen devrimci ve feminist kadınların aktif etkinliklerle damgasını vurduğu bu konferansta Davis, yaptığı birçok konuşmada devrimci görüşlerini açıklamaktan imtina etmemiştir.

ABD'de kadın hakları hareketi ta en başından kölelik karşıtı hareketle birleşik halde başlamıştır. Beyaz kadınlar, hukuki ve ideolojik engeller ortadan kaldırıldığında, gelişme ve toplumsal kişilik edinmenin potansiyel olanağını öncelikle taşıyan beyaz orta-sınıf kadınların öncülüğündeki kadın hakları hareketine geniş katılım göstermişlerdir. Haklar mücadelesi kölelik ve ırkçılık karşıtı hareketle birleştirilmiştir. ABD'de kölecilikle birlikte gelişen cinsiyetçiliği, kadını kimliksizleştirmenin dinamiklerini, tarihsel-toplumsal olgular çerçevesinde aktaran Davis'e göre sistemde gelişme olanakları engellenen ve baskı altına kadınlar, kölelerle benzer psikolojilerde buluyorlar kendilerini. Kendi "ev kadını" konumlarını köleliğe benzetiyorlar. İşte bu da bizi yazıda sıkça yer verdiğimiz kesişimsellik teorisine götürmektedir. Dolayısıyla kesişimsellik teorisi ile yazarın düşünceleri belli ölçüde örtüşmektedir. Günümüzde

faşizmi ırkçılığı, politik ve ekonomik baskıları, nükleer tehlikeyi ve kadınlara karşı baskıyı birbirinden ayrı şeyler olarak görmemiz mümkün değildir. Bunların tümüne karşı tek ve militan bir tavırla karşı koymadıkça, hiç birinde ayrı ayrı tek tek başarıya ulaşılamayacaktır. Davis'in bakış açısında gerçek bir feminist olmak için her şeyden önce, her tür baskıya karşı çıkılmalıdır. Olağanüstü durumlar haricinde bilinen iki temel baskı; siyahların renginden dolayı karşılaştıkları baskılar, yani ırkçılık ve ekonomik sınıflarından dolayı karşılaştıkları baskı yani sömürü. Bu ikisine karşı çıkmadan, kadın haklarını korumak söz konusu olamayacaktır. Bütün bunları düşündüğümüzde, ırk, kadınlık, sınıf ve sömürünün aslında ne kadar iç içe geçmiş olduğunu anlıyoruz.

Diğer yandan, kesişimsellik kavramı açısından değerlendirildiğinde Angela Davis'in hayatının, düşüncelerinin ve siyasi aktivitelerinin ele alınması da başlı başına bu kavramın bir örnek olayı olarak düşünülebilir. Bu örnekleme üzerinden bahse konu kavramsallaştırmaya ilişkin ne söylenebilir diye sorguladığımızda, aslında Davis'in de yaşam yolculuğu boyunca siyah, komünist bir kadın olarak üçlü, birbiriyle kesişen türden bir ayrımcılığa maruz kalan konumda olduğunu ifade edebiliriz. Kendi deyişiyle, ta kölelerden başlayan süreçte siyah kadının *"ırkının ve ekonomik durumunun diğerlerinden farklı olması onun kadınlığını yok edemezdi"* (Davis, 1983: 75). Ne var ki ekonomik gücünü / bağımsızlığını elinde tutarak, akademik anlamda da kendini oldukça geliştirerek bu üçlü baskıdan belirli noktalarda kendini kurtarmaya çalışmıştır. Bununla birlikte, kesişimselliğin işlevsel ve anlamlı olduğu noktalar / alanlar daha hukuki boyutla ele alınan, net ve tekli kesişim olan yerlerdir. Oysa Davis'te birçok şeyi bir arada görmemiz olasıdır. Irk, politik kimlik, cinsel yönelim. Dolayısıyla, kesişimselliğin tek başına onu anlamakta bize faydalı olup olmayacağı tartışmalı bir husustur. Bununla birlikte, bu çalışmanın temel argümanlarından biri olan belli dönemlerde Davis'in belirli kimlik özelliklerinin ve düşüncelerinin daha çok ön plana çıkıyor görünmesi, erken döneminde kadınla ilgilenerek sonrasında demokrasi ve

özgürlük kavramlarına daha çok eğilmesi bir noktada kesişimsellik kuramına eleştiri de sayılabilir. Bize her zaman bunların bir arada sonuç doğurmadığını, bazı dönemlerde hayatının gidişatına veya yaşananlara bağlı olarak farklılaşmanın yansımaları olabileceğini göstermektedir. Nihayetinde Davis belli bir kimlikle doğmuş ancak belli zaman dilimlerinde o kimliğin farklı ögeleri daha ön plana çıkarak düşüncesi ve siyasi hayatını etkilemektedir. Bu durumun çalışmanın bir diğer teorik katkısı olabileceğini düşünmekteyiz.

Siyah (kimi düşünürler tarafından kullanıldığı tabir ve belki de daha kapsamlı bir deyişle renkli) feminist kuramla ilgili olarak söyleyebileceğimiz şudur ki farklı baskıları bizzat deneyimleyen siyah kadınlar üçüncü dalganın kilidini açacak kuramı oluşturarak kapıyı aralamışlardır. Afro-Amerikalı kadınlar feminist teorinin tüm fraksiyonlarının gelişimine anlamlı bir katkı sağlamıştır. Liberal, radikal, kültürel, lezbiyen, sosyalist, post-modern ve küresel feminizm siyah feminist teorisyenlerden ciddi şekilde etkilenmiştir. Kendi toplumunda kadın olduğu için ezilen siyah kadınlar, feminist mücadeleye girdiklerinde de beyaz kız kardeşleri tarafından bir kez daha ezilmişlerdir. Tarihsel bağlamda pek çok noktada, siyah kadınlara cinsiyetçilikle savaşmak ve ırkçılıkla savaşmak arasında bir seçim yapmaları, farklılıklarını gizlemeleri ve kendilerini feminist mücadele tarafından tespit edilen kadınlık standardına uydurmaları istendi. Bir yandan kadın olmak itibariyle beyaz kadınlarla, diğer yandan siyah olmaları itibariyle siyah erkeklerle aynı alanda ezildiklerinin farkına vararak farklı bir mücadele ve örgütlenmenin gerekliliği üzerine mücadele veren siyah kadınlar, siyah feminist hareketi ve bununla bağlantılı olarak siyah feminist kuramı oluştururlar. Artık ırk, sınıf ve cinsiyet gibi farklı ikincileştirme ve ezme biçimleri dikkate alınmaya başlar. Nihayetinde, siyah kadınlar için eş zamanlı/çoğul (çifte veya üçlü) baskı içinde asal önem atfedilen ırk kavramıdır.

Siyah erkek ve beyaz kadın hem ezen hem ezilen durumundadır. Biri kadını ezerken diğeri de siyahları ezer. Oysa siyah kadının ezebileceği bir "öteki"si yoktur. Böylece siyah kadının yaşam deneyimi sınıfsal, ırksal ve cinsiyetçi ayrımcılığı net görebileceği bir bakış açısı sağlar. Bu deneyim siyah kadınların bilincini ayrıcalık sahibi olanlardan farklı bir şekilde biçimlendirebilir. Sınırda olmalarının onlara sağladığı üstün bakış açısı baskın ırkçı, cinsiyetçi ve sınıfsal hegemonyayı eleştirmek ve karşıhegemonya yaratmak için olanak sağlar. Siyah feminist kuram feminizmi bir yaşam biçimi, hazır bir kimlik ya da içine girilebilecek bir rol olarak görmez. Zira feminizm politik bir eylemliliktir. Biri diğeriyle ilişkili ve birbirini besleyen baskı biçimlerinden herhangi birini tek başına ortadan kaldırmak olanaklı değildir. Baskının bütün formları birbiriyle bağlantılıdır, çünkü bunlar benzer toplumsal kurum ve toplumsal yapılar tarafından desteklenirler, bir sistem diğerlerine dokunulmadığı sürece ortadan kaldırılamaz. Ancak, yine de diğer baskı biçimlerinin kaynağı olarak gördüğü cinsiyetçi baskı ile mücadele etmeyi öncelikli görür. Bu bağlamda da siyah feminist hareket ırkçılığı feminist bir sorun olarak görür.

Siyah feminist kuram/hareket, feminizme bir açılım sağlar ve mücadele cephesini genişleterek feminizmi güçlendirir. Angela Davis'e göre mücadele sonu olmayan bir şeydir. Siyah kadınların mücadeleleri olgunlaştığı müddetçe, özgürlük arayışında tutunacakları yeni fikirler, yeni konular ve yeni araziler üretecektir. Ona göre Nelson Mandela'nın verdiği mücadele gibi siyah kadınlar da özgürlüğe giden uzun yolu kucaklamayı istemek durumundadır. Aktivist, teorisyen ve siyasal bir lider olarak pek çok farklı özelliği kendisinde toplayan Angela Davis'in siyah feminizme katkıları ABD'de olduğu gibi tüm dünyada da iktidar ve siyaset üzerine soruları seslendirmeye devam edecektir.

Bugünün Siyah İktidar hareketinin Angela Davis için önemi, onun Siyah İktidar hareketine bakış açısıyla yakından ilgilidir. Yazar siyah gücü - veya "siyah

özgürleştirme hareketi" olarak kastettiğimiz ne ise - siyah özgürlüğü aramada özel bir uğrak olarak düşünmektedir. Sivil haklar hareketinin sınırlamaları olarak algıladığımız şeylere pek çok açıdan bir cevap oluşturmaktadır. Zira yalnızca yasal haklar değil, iş, barınma, sağlık, eğitim gibi temel haklar da iddia etmeye ve toplumun mutlak yapısına meydan okumaya ihtiyacımız vardır. Bu gibi talepler 60'ların başında Kara Panter Partisinin 10 maddelik programı altında toplanmıştı. Ne var ki siyahların ekonomik, sosyal ve siyasi hiyerarşiye bir şekilde girmelerine karşın, çok fazla sayıda siyah erken-sivil-haklar dönemindekinden çok daha büyük boyutta ekonomik, eğitimsel ve hapis ile ilgili ırkçılığa maruz kalmaktadır. Tam da bu yüzden, Panterler cephesindeki talepler Davis'e göre birçok yönüyle tıpkı 1960lar (belki daha bile fazla) boyunca olduğu gibi bugün de çok gereklidir.

Diğer yandan, 1970'lerde Nixon ve Hoover'ın kendisini terörist ve devlet düşmanı ilan edilmesine sebep olan Davis'in o dönem yazıkları ile şimdi yazdıkları arasında bir fark olup olmadığına bakmak kritiktir. Aslında hapishane sistemi ile olan uzatmalı "birlikteliği"nin onun hayatını tanımladığını söyleyebiliriz. Davis bu konulara olan ilgisinin kendi tutukluluk dönemine dayandığını belirtmektedir. Tutuklanmadan önce siyasi tutuklular için özgürlüğü savunan sayısız kampanyada aktif rol oynamıştır. Bugün yapmaya çalıştığı ise o dönemin uzun soluklu katkıları üzerine eleştirel bir düşünce geliştirmek hapishane entelektüellerinin çalışmalarını dikkate almaktır. Ayrıca köleliğin modern kurumlarda varlığını nasıl devam ettirdiğine yönelik daha sistematik bir düşünce geliştirmeyi amaçlar.

Eylemcilik ve dışavurumun odağı olarak hapishane ile ilk karşılaşması gençlik döneminde siyasi tutukluların serbest kalması için yürütülen sayısız kampanyaya katılması sırasında olmuştur. Aslında kendi tutsaklığı da bu çalışmanın bir neticesidir. Hapse girdiğinde - en azından üstünkörü bir şekilde de olsa – hapishane kurumunu yalnızca siyasi eylemcileri baskılayan bir aygıt olarak değil aynı zamanda ırkçılığın

devamı ile derinden bağlantılı bir yer olarak düşünmeye evrilen bir analizin mümkün olup olmadığı üzerine düşünmeye başlar (Davis, 2005: 33). Bunda George Jackson'ın payı büyüktür. Şu anda ise hapishanenin köleliğin izleri üzerine temellenen ve günümüz adli yargı sisteminde de hala keşfedilebilen ırkçılığı nasıl yeniden ürettiği üzerine düşünmektedir. Davis'e göre küresel kapitalizm çağında hapishane-endüstriyel kompleks kavramının yükselişi ile kölelikten ileri gelen ceza sistemindeki yapıların devamlılığı arasında açık bir ilişki vardır. Yalnızca suç ve ceza üzerine düşünemeyeceğimizi daha geniş bir çerçevede (siyahlar ile beyazların sayıca orantısızlığı, okur-yazar olmayanlar oranının yüksek olması) kafa yormanın gerekliliğini ve hapishanenin ilgasının ırkçılığı yok etmekle ilgili olduğunu savunur.

Sonuç olarak, Angela Davis erken dönem yazdıklarında kölelik döneminde kadının rolü, siyah aile geleneği, ırkçı bir toplumda siyah kadın olmak ile ilgili konuları ele almaktayken, üniversiteden uzaklaştırma ve tutsaklık döneminin etkileriyle geç dönem kaleme aldıklarında özgürlüğün anlamı, ırkçılık ve şiddet ilişkisi, ezilen halklar, ayrımcılık gibi alanların bulunduğunu görmekteyiz. Bu anlamda teorik-biyografik bir çerçeve oturtmaya gayret ettiğimiz bu çalışmada Davis'in kadın konusunu veya feminizmi tartışmaktan tamamen vazgeçmediği ancak zamanın dönüşümü ile birlikte "kadın" kategorisinin nasıl tanımlanacağı, beyaz olmayan trans kadınlar veya cinsiyetçilik temalarının öne çıkarıldığı bir sorgulamaya gittiğini tespit etmekteyiz.

KAYNAKÇA

Altun, H. (2008). *Feminist kuram doğrultusunda bir okuma/sahneleme ve bir örnek çalışma: Denizden gelen Kadın.* (Yayınlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

"Angela Davis Resource Guide: Publications by Angela Davis". (2016, September 30). Erişim Tarihi 01 Şubat 2019, https://guides.library.cornell.edu/davis/publications.

Anzaldua, G., & Moraga, C. (Eds.). (1981). *This bridge called my back: Writings by radical women of color.* New York: Kitchen Table: Women of Color Press.

Aptheker, H. (1990). *A documentary history of the negro people in the United States: From colonial times through the civil war.* Secaucus, NJ: Carol Publishing Group.

Arman, M., & Şerbetçi, D. (2012). Postkolonyal Feminist Teoride Milliyetçilik Militarizm ve Savaş Karşıtlığı. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 14*(3), 65-83.

Back, L., & Solomos, J. (2009). *Theories of Race and Racism: A Reader.* London: Taylor & Francis Ltd.

Barat, F. (2014). Question & Answer. Angela Davis ile Söyleşi. The Nation. 15 Eylül 2014.Erişim Tarihi 2 Kasım 2017, http://www.thenation.com/article/181386/qa-angela-davis-black-power-feminism-and-prison-industrial-complex

Bhavnani, K. (1989). Comlexity, Activism, Optimism: An Interview with Angela Y. Davis. *Feminist Review, 31,* 66-81.

Biricik, A. (2008). "Erkek adam" ezberini bozmak üzerine: Türkiye'de toplumsal cinsiyet sisteminin resmi söylem üzerinden kurgulanması. *Cinsiyet Halleri* içinde, yazan N. Mutluer (Ed.), 232-246. İstanbul: Varlık Yayınları.

Brown, D. (2000). *History is a hungry traveler: Radical black feminism and the subjects of liberation* (Master's thesis). Retrieved from Dissertations and Theses database (UMI No. 9987139).

Butler, S., & Wintram, C. (1991). *Feminist groupwork.* London: SAGE Publications Ltd.

Collins, P. (1998). It's All in the Family: Intersections of Gender, Race, and Nation. *Hypatia 13*(3): 62-82.

Collins, P. (2000). Gender, Black Feminism, and Black Political Economy. *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science, 568*(1), 41-53.

Crenshaw, K. (1989). Demarginalizing the Intersection of Race and Sex: A Black Feminist Critique of Antidiscrimination Doctrine, Feminist Theory and Antiracist Politics, *University of Chicago Legal Forum, 1989*(1), 139-167.

Crenshaw, K. (1991). Mapping the Margins Intersectionality, Identity Politics, and Violence against Women of Color. *Stanford Law Review, 43,* 1241-1299.

Cribb, A. (2009). *Don't ask us about freedom stories of gender and ınjustice in the cases of Afeni Shakur, Angela Davis & Assata Shakur.* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Cornell University, New York.

Davis, A. (1972). Reflections on the Black Woman's Role in the Community of Slaves. *The Massachusetts Review,* 13(1/2), 81-100.

Davis, A. (1974). *An autobiography.* New York: International Publishers.

Davis, A. (1983). *Women, race and class.* New York: Vintage Books.

Davis, A. (1989). *Women, culture & politics.* New York: Knopf Doubleday Publishing Group.

Davis, A. (1998, September 10). Masked racism: Reflections on the prison industrial complex. *ColorLines Magazine*, 11-17. Erişim Tarihi 18 Aralık 2018, http://colorlines.com/archives/1998/09/masked_racism_reflections_on_the_prison_industrial_complex.html

Davis, A. (2003). *Are prisons obsolete?.* New York: Seven Stories Press.

Davis, A. (2005). *Abolition democracy.* New York: Seven Stories Press.

Davis, A. (2008). *Eğer şafakta gelirlerse.* İstanbul: Agora Kitaplığı.

Davis, A. (2012). *The meaning of Freedom.* San Francisco: City Lights Publishers.

Davis, A. (2016). *Freedom is a constant struggle: Ferguson, Palestine, and the foundations of a movement.* Illinois: Haymarket Books.

Davis, A. (2017). *Bir otobiyografi.* Istanbul: Karakarga Yayınları.

Davis, A., & Tadiar, N. (Eds.). (2005). *Beyond the frame: Women of color and visual representation.* New York: Palgrave Macmillan.

Davis, K. (2008). Intersectionality as Buzzword: A Sociology of Science Perspective on What Makes a Feminist Theory Successful. *Feminist Theory, 9*(1), 67–85.

Donovan, J. (2014). *Feminist teori.* İstanbul: İletişim.

Durutürk, B. (2018). Feminizm ve Çokkültürlülük Arasındaki İlişki Üzerine Bir İnceleme. *Bilgi, 20*(2), 76-90.

Evans, L., & Goldberg, E. (1997). *The prison-industrial complex and the global economy.* Berkeley: Prison Activist Resource Center.

Ferguson, M. (2004). Feminism in Time. *Modern Language Quarterly, 65*(1), 7–8.

Few, A. (2007). Integrating Black Consciousness and Critical Race Feminism into Family Studies Research. *Journal of Family Issues, 28*(4), 452-473.

Fludernik, M. (1998). *Hybridity and postcolonialism: twentieth-century Indian literature.* Tübingen: Stauffenburg Verl.

Franklin, A. (2011). *Daughters of the revolution: Black feminism and the birth of the third wave* (Master's thesis). Retrieved from Dissertations and Theses database. (UMI No. 1493271)

Fraser, N. (2009). Feminism, Capitalism and the Cunning of History. *New Left Review,* 56.

Fregoso, R. (1999). On the Road with Angela Davis. *Cultural Studies, 13*(2), 211-222.

Goff, P. (2012, March 24). Running from race in our minds. *Huffington Post.* Erişim Tarihi 28 Ekim 2017, http://www.huffingtonpost.com/phillip-atiba-goff/trayvon martin-race_b_1376621.html?utm_hp_ref=trayvon-martin

Grimke, S. (1991). *Letters on equality of the sexes and the condition of woman*. Irvine, CA: Reprint Services Corporation.

Gumbs, A. (2010). *We can learn to mother ourselves: The queer survival of black feminism 1968-1996* (Master's thesis). Retrieved from Dissertations and Theses database. (UMI No. 3398433)

Güneş, F. (2017). Feminist Kuramda Ataerki Tartışmaları Üzerine Eleştirel Bir İnceleme. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,27*(2), 245-256.

Hooks, B. (1999). *Ain't I a woman: Black women and feminism*. Cambridge: South End Press.

Hooks, B. (2002). *Feminizm herkes içindir.* İstanbul: Çitlembik Yayınları,

James, S. (1989). *Black feminism: A comparative study of women in Ghana and the U.S.* (Doctoral dissertation). Retrieved from Dissertations and Theses database. (UMI No. 9116601)

Johnson, M. (2014). *Restorative and transformative solutions to sexual violence.* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Keneş, H. (2014). Yeni Irkçılığın Bileşeni olarak Cinsiyetçilik: Irkçılığın Cinsiyetçilikle Eklemlenmesi. *Fe Dergi* 6, 2, 62-80.

Kepekçi, E. (2012). (Hegemonik) Erkeklik Eleştirisi ve Feminizm. *Kadın Araştırmaları Dergisi*, *2*(11), 59-86.

Kolay, H. (2015). Kadın Hareketlerinin Süreçleri, Talepleri ve Kazanımları. *EMO Kadın Bülteni,* (3), 8-10.

Loomba, A. (2000). *Kolonyalizm postkolonyalizm,* İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Luke, C. (1994). White Women in Interracial Families: Reflections on Hybridization, Feminine Identities, and Racialized Othering. *Gender Issues, 14*(2), 49-72.

McDuffie, E. (2011). *Black women, American communism, and the making of black left feminism.* London: Duke University Press.

McEwan, C. (2001). Postcolonialism, Feminism and Development: Intersections and Dilemmas. *Progress in Development Studies, 1*(2), 93–111.

Mendieta, E. (2006). Prisons, Torture, Race: On Angela Y. Davis's Abolitionism. *Philosophy Today,50*(SUPPLEMENT), 176-181.

Mengünoğul, G. (2006). *Farklılık, toplumsal cinsiyet ve kente göç: İkinci kuşak göçmen Kürt kadınlarının kimlik ve cinsiyet deneyimleri.* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Miller, W. (1998). Seneca Falls First Woman's Rights Convention of 1848: The Sacred Rites of Nation, *Journal of Bahá'í Studies, 8*(3).

Nash, J. (2017). Re-thinking Intersectionality. *American Quarterly, 69*(1), 117-129.

Neville, H., & Hamer, J. (2001). "We make freedom": An exploration of revolutionary black feminism. *Journal of Black Studies, 31*(4), 437-461. Erişim Tarihi 24 Ekim 2018, http://0-www.jstor.org.library.metu.edu.tr/stable/2668025

Newman, L. (1999). *White women's rights: The radical origins of feminism in the United States.* New York: Oxford.

Örnek, S. (2015). ABD'de Kadın Haklarının Gelişimi. *KOSBED, 29*, 105-129.

Özüdoğru, B. (2018). Beyaz Feminizm ve Öteki Kadınlar. *SUSBID Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,* (12), 304-319.

Petersen, K. H., & Rutherford, A. (1986). *A double colonization: colonial and post-colonial women's writing.* Oxford: Dangaroo Press.

Platt, T. (2014). Interview with Angela Davis. *Social Justice, 40*(1), 37-47.

Salem, S. (2018). Intersectionality and Its Discontents. *European Journal of Women's Studies,25*(4), 403-418.

Saulnier, C. (2013). *Feminist theories and social work: Approaches and applications.* New York: Routledge.

Saussure, F. (1985). *Genel dilbilim dersleri.* Ankara: Birey ve Toplum.

Schiller, N. (2000). A Short History of Black Feminist Scholars. *The Journal of Blacks in Higher Education*, 29, 119-125.

Seymour, R. (2013, March 17). The Point of Intersection. Erişim Tarihi 11 Kasım 2018, http://www.leninology.co.uk/2013/03/the-point-of-intersection.html

Stowe, H. (1852). *Uncle Tom's cabin.* Boston: John P. Jewett & Co.

Şerbetci, D. (2013). *Postkolonyal feminizm bağlamında "küresel kız kardeşlik" kavramının incelenmesi: Hindistan örneği.* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Adnan Menderes Üniversitesi: Aydın.

Taş, G. (2016). Feminizm Üzerine Genel Bir Değerlendirme: Kavramsal Analizi, Tarihsel Süreçleri ve Dönüşümleri. *Akademik Hassasiyetler Dergisi,3*(5), 163-175.

Taylor, U. (1998). The Historical Evolution of Black Feminist Theory and Praxis. *Journal of Black Studies,29*(2), 234-253.

Townes, S. (2000). *Black woman warrior: A rhetorical biography of Bell Hooks* (Master's thesis). Retrieved from Dissertations and Theses database. (UMI No. 9989115)

Türkoğlu, E. (2015). *Uluslararası ilişkiler kuramında feminizm.* (Yayınlanmamış yüksek lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Ulutaş, Ç. (2009). Yoksulluğun Kadınlaşması ve Görünmeyen Emek. *Çalışma ve Toplum, 5*(21), s. 30-35.

Vatandaş, C. (2011). Toplumsal Cinsiyet ve Cinsiyet Rollerinin Algılanışı. *İstanbul Journal of Sociological Studies*, (35), 29-56.

Weedon, C. (1999). *Feminism, theory and the politics of difference.* San Francisco: Wiley- Blackwell.

Woodard, A. (2005). *2nd and 3rd wave black feminism: A generic variation approach* (Master's thesis). Retrieved from Dissertations and Theses database. (UMI No. 1431756)

Yıldırım, E. (2017). En Zayıf Halka: Hemşinli Kadınlar. *GOR Hemşin Kültür Dil Tarih Dergisi*,(7), 1-6.

ÖZET

Bugüne dek Türkiye'de her ne kadar kadın çalışmaları alanında pek çok çalışma yapılmış olsa da, Amerika Birleşik Devletleri'nde siyah kadınların durumu ve siyah feminizm olgusuna yeterince değinilmemiş, ırk-sınıf-cinsiyet üçlüsü hali hazırdaki çalışmalarda yeterince sorgulanmamıştır. İlgili yazın, toplumsal cinsiyet, cinsiyet rollerinin algılanışı, feminizm türleri ve farklı siyasal-sosyal disiplinlerde feminizmin yeri gibi konuları erkeklerin karşısında kadının konumuna vurgu yaparak tartışmaya çalışmıştır. Ancak, siyah kadınların toplumsal, ekonomik ve hukuki durumunun analizinde feminist hareketin önde gelen isimlerinden Angela Davis, Bell Hooks ve Patricia Hill Collins gibi kadınların düşünce dünyaları ile siyah feminist teorinin oluşumu ve gelişimine dair katkıları kritiktir. Bu konu önemlidir çünkü feminizmin kimi zaman sınıf, fakat daha çok da ırk kavramını dahil etmeyerek, eşitsizlik sorununa yaklaşan diğer kollarından farklı olarak siyah feminizm, kadınların beyaz kız kardeşleri karşısındaki konumunu ve maruz kaldıkları sömürüyü yalnızca Sanayi Devrimi ve sonrası konjonktürde değil, köleleştirilmiş siyah kadın deneyimi üzerinden de anlamaya çalışmaktadır.

Angela Davis'in düşüncesi, evrensel boyuttaki siyasal teoriye hem siyah olarak hem de kadın olarak çifte baskıya maruz kalan kadınları anlamak açısından önemli katkı sağlamıştır. Bu bağlamda, bu çalışma bir aydın, aktivist ve siyasal düşünür olarak Angela Davis'i incelemeyi ve anlamayı amaçlamaktadır. Çalışmada, kaleme aldığı tüm eserler ve hakkında yazılanlar incelenmiş olup, Angela Davis'in çocukluk, gençlik ve tutsaklık döneminde yaşadıkları ile kuramı arasındaki bağ, siyahi mücadele ile anılan post-kolonyal feminizm ve kesişimsellik kavramları ışığında değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Siyah Feminizm, Angela Davis, Cinsiyet, Irk, Kesişimsellik

ABSTRACT

So far in Turkey, although there have been made various researches on women's studies, the situation of women in the United States and notion of black feminism are not touched upon so much, and race-class-gender triad is not challenged in recent studies enough. Related literature has tried to discuss the concept of social gender, perception of gender roles, different kinds of feminism and the status of feminism in different political-social disciplines by emphasizing women's position vis-a-vis men. However, in the analysis of social, economic and legal status of black women, the intellectual minds of Angela Davis, Bell Hooks and Patricia Hill Collins who are the pioneers of feminist movement and their contribution to emergence and development of black feminist theory are critical. This issue is important because black feminism which is different than other kinds of feminism that approach to inequality problem as sometimes in some cases class, but more excluding "race" notion tries to understand women's position against their white sisters and exploitation they are exposed to not only through Industrial Revolution and its post conjuncture, but also slaved black women experience.

Angela Davis's concern has contributed significantly to universal political theory, and to understand women who are exposed to double oppression as both black and female. In this context, this study aims to examine and understand Angela Davis as an intellectual, activist and political philosopher. In this study, all the books that she has written and written about her are examined and the relation between the experiences in her childhood, adolescence and imprisonment period and her theory is evaluated in the light of post-colonial feminism and intersectionality concepts which are referred together with black movement.

Key Words: Black Feminism, Angela Davis, Gender, Race, Intersectionality